

CHAMBRE DES REPRÉSENTANTS
DE BELGIQUE

BELGISCHE KAMER VAN
VOLKSVERTEGENWOORDIGERS

COMPTE RENDU INTÉGRAL
AVEC
COMPTE RENDU ANALYTIQUE TRADUIT

INTEGRAAL VERSLAG
MET
VERTAALD BEKNOPT VERSLAG

Commission de l'Énergie, de l'Environne-
ment et du Climat

Commissie voor Energie, Leefmilieu en Kli-
maat

Mardi

24-10-2023

Après-midi

Dinsdag

24-10-2023

Namiddag

N-VA	Nieuw-Vlaamse Alliantie
Ecolo-Groen	Ecologistes Confédérés pour l'organisation de luttes originales – Groen
PS	Parti Socialiste
VB	Vlaams Belang
MR	Mouvement Réformateur
CD&V	Christen-Democratisch en Vlaams
PVDA-PTB	Partij van de Arbeid van België – Parti du Travail de Belgique
Open Vld	Open Vlaamse Liberalen en Democraten
Vooruit	Vooruit
Les Engagés	Les Engagés
DéFI	Démocrate Fédéraliste Indépendant
INDEP-ONAFH	Indépendant - Onafhankelijk

Abréviations dans la numérotation des publications :		Afkortingen bij de nummering van de publicaties :	
DOC 55 0000/000	Document parlementaire de la 55 ^e législature, suivi du n° de base et du n° consécutif	DOC 55 0000/000	Parlementair stuk van de 55 ^e zittingsperiode + basisnummer en volgnummer
QRVA	Questions et Réponses écrites	QRVA	Schriftelijke Vragen en Antwoorden
CRIV	Version provisoire du Compte Rendu Intégral	CRIV	Voorlopige versie van het Integraal Verslag
CRABV	Compte Rendu Analytique	CRABV	Beknopt Verslag
CRIV	Compte Rendu Intégral, avec, à gauche, le compte rendu intégral définitif et, à droite, le compte rendu analytique traduit des interventions (avec les annexes)	CRIV	Integraal Verslag, met links het definitieve integraal verslag en rechts het vertaalde beknopt verslag van de toespraken (met de bijlagen)
PLEN	Séance plénière	PLEN	Plenum
COM	Réunion de commission	COM	Commissievergadering
MOT	Motions déposées en conclusion d'interpellations (papier beige)	MOT	Moties tot besluit van interpellaties (op beigeleurig papier)

Publications officielles éditées par la Chambre des représentants	Officiële publicaties, uitgegeven door de Kamer van volksvertegenwoordigers
Commandes :	Bestellingen :
Place de la Nation 2	Natieplein 2
1008 Bruxelles	1008 Brussel
Tél. : 02/ 549 81 60	Tel. : 02/ 549 81 60
Fax : 02/549 82 74	Fax : 02/549 82 74
www.lachambre.be	www.dekamer.be
e-mail : publications@lachambre.be	e-mail : publicaties@dekamer.be

SOMMAIRE

Échange de vues avec le premier ministre et la ministre de l'Énergie sur l'accord du 29 juin et du 21 juillet 2023 avec ENGIE sur la prolongation des centrales nucléaires de Doel 4 et de Tihange 3 et questions jointes de 1

- Marie-Christine Marghem à Tinne Van der Straeten (Énergie) sur "L'approvisionnement belge en uranium" (55039054C) 1

- Leen Dierick à Tinne Van der Straeten (Énergie) sur "L'accord avec ENGIE concernant Doel 4 et Tihange 3" (55039612C) 1

Orateurs: **Bert Wollants, Tinne Van der Straeten**, ministre de l'Énergie, **Alexander De Croo**, premier ministre, **Kim Buyst, Malik Ben Achour, Reccino Van Lommel, Marie-Christine Marghem, Leen Dierick, Robin Bruyère, Kris Verduyckt, Christian Leysen**

INHOUD

Gedachtewisseling met de eerste minister en de minister van Energie over het akkoord van 29 juni en 21 juli 2023 met ENGIE over de levensduurverlenging van de kerncentrales van Doel 4 en Tihange 3 en toegevoegde vragen van 1

- Marie-Christine Marghem aan Tinne Van der Straeten (Energie) over "De uraniumvoorziening van ons land" (55039054C) 1

- Leen Dierick aan Tinne Van der Straeten (Energie) over "Het akkoord met ENGIE over Doel 4 en Tihange 3" (55039612C) 1

Sprekers: **Bert Wollants, Tinne Van der Straeten**, minister van Energie, **Alexander De Croo**, eerste minister, **Kim Buyst, Malik Ben Achour, Reccino Van Lommel, Marie-Christine Marghem, Leen Dierick, Robin Bruyère, Kris Verduyckt, Christian Leysen**

Commission de l'Énergie, de
l'Environnement et du Climat

Commissie voor Energie, Leefmilieu
en Klimaat

du

van

MARDI 24 OCTOBRE 2023

DINSDAG 24 OKTOBER 2023

Après-midi

Namiddag

La réunion publique de commission est ouverte à 14 h 01 et présidée par Mme Séverine de Laveleye.
De openbare commissievergadering wordt geopend om 14.01 uur en voorgezeten door mevrouw Séverine de Laveleye.

[01] Échange de vues avec le premier ministre et la ministre de l'Énergie sur l'accord du 29 juin et du 21 juillet 2023 avec ENGIE sur la prolongation des centrales nucléaires de Doel 4 et de Tihange 3 et questions jointes de

- Marie-Christine Marghem à Tinne Van der Straeten (Énergie) sur "L'approvisionnement belge en uranium" (55039054C)

- Leen Dierick à Tinne Van der Straeten (Énergie) sur "L'accord avec ENGIE concernant Doel 4 et Tihange 3" (55039612C)

[01] Gedachtewisseling met de eerste minister en de minister van Energie over het akkoord van 29 juni en 21 juli 2023 met ENGIE over de levensduurverlenging van de kerncentrales van Doel 4 en Tihange 3 en toegevoegde vragen van

- Marie-Christine Marghem aan Tinne Van der Straeten (Energie) over "De uraniumvoorziening van ons land" (55039054C)

- Leen Dierick aan Tinne Van der Straeten (Energie) over "Het akkoord met ENGIE over Doel 4 en Tihange 3" (55039612C)

La **présidente**: Je vous propose de commencer cet échange de vues sur l'accord du 29 juin avec ENGIE sur la prolongation des centrales de Doel 4 et de Tihange 3.

Le premier ministre et la ministre de l'Énergie vont nous faire une présentation. Je propose un temps de parole de dix minutes par groupe.

[01.01] Bert Wollants (N-VA): Mevrouw de voorzitter, ik ga daarmee akkoord, maar het is toch wat moeilijk dat we eerst de toelichting krijgen, vervolgens vragen moeten stellen en pas daarna inzage krijgen in de tekst. Dat is de omgekeerde wereld. Het zou nuttiger zijn, mochten we eerst de tekst te zien krijgen en dan daarover vragen kunnen stellen, maar ik heb begrepen uit de brief die aan ons werd gericht dat men precies het omgekeerde van plan is. Ik wil toch vragen om dat te heroverwegen.

[01.02] Minister Tinne Van der Straeten: Mijnheer Wollants, we zullen de documenten inderdaad ter beschikking stellen. Die zijn momenteel nog vertrouwelijk, dus we zullen het commissiesecretariaat een hardcopy bezorgen, zodat ze aan de commissieleden kunnen worden bezorgd. Ik reken erop dat u de vertrouwelijkheid van de documenten zult respecteren. Er is een vrij uitgebreide slide deck, die wij hebben opgevat als een leeswijzer bij de documenten. In totaal zijn het immers 100 tot 200 pagina's. Dat geeft u de mogelijkheid om de documenten nadien in detail door te nemen en ik sta uiteraard ter beschikking van het Parlement om terug te komen om uw vervolgvragen te beantwoorden.

La **présidente**: Est-ce que cela répond à vos préoccupations, monsieur Wollants?

[01.03] Bert Wollants (N-VA): Ik denk dat we inderdaad een extra vergadering nodig zullen hebben. Het is jammer dat het allemaal zo stroef moet verlopen. Ik herinner mij dat er ooit een plan was om voor 21 juli met de teksten aan de slag te gaan, maar ik heb begrepen dat men dat plan ondertussen heeft laten varen en

dat er toch een kink in de kabel is. Ik had ook begrepen dat alle documenten vanaf 31 oktober openbaar zouden worden gemaakt. Het was althans de intentie daarvoor te zorgen zodra de transactiedocumenten klaar zouden zijn. Ik vermoed dat we het publieke debat dan zullen kunnen voeren en dat de vergadering van vandaag daarop dan een kleine inleiding is.

La **présidente**: Faisons le point en fin de session afin de déterminer ce qui est encore nécessaire! Je propose, étant donné l'absence d'objection pressante au sujet du temps de parole dans un deuxième temps – même si on entend les préoccupations sur l'ordre des travaux –, d'entamer ceux-ci.

La parole est à M. le premier ministre.

01.04 Eerste minister **Alexander De Croo**: Mevrouw de voorzitter, collega's, bedankt voor uw uitnodiging om hier te verschijnen.

Het akkoord tussen ons land en ENGIE is een belangrijke beslissing voor ons land. Er is een cruciale stap gezet. Er is *no way back*. We verlengen hiermee definitief de levensduur van de twee jongste en grootste kerncentrales. Ik vind het dan ook logisch dat wij voor jullie verschijnen. We hebben begin september contact opgenomen met de commissievoorzitter om te bekijken hoe we de nodige transparantie konden geven over dit dossier en de nieuwe overeenkomst met jullie konden delen.

De overeenkomst bouwt verder op de overeenkomsten van 21 juli 2022 en die van 9 januari 2023. Die werden al toegelicht in het Parlement. We stellen voor om vandaag de krachtlijnen van het akkoord van 29 juni 2023 en 21 juli 2023 toe te lichten. U ziet dat we duidelijk iets hebben met 21 juli, minstens wat de datum betreft.

Ik benadruk dat de teksten in deze fase nog vertrouwelijk zijn. De teksten zullen in ieder geval gepubliceerd worden eens we het akkoord hebben bereikt, met alle transactiedocumenten, wat men *the final agreement* noemt.

We hebben afgesproken dat ik de inleiding zal geven en dat de minister van Energie, mevrouw Van der Straeten, dan meer in detail zal gaan. De powerpointpresentatie is in het Engels. Er is maar een reden waarom die in het Engels is, namelijk dat de hele onderhandeling in het Engels heeft plaatsgevonden. Er zit nogal wat technisch jargon in en dat maakt het eenvoudiger om de presentatie in het Engels te houden.

Avant de commencer, je voudrais remercier tous ceux qui ont participé à ces négociations. C'est un dossier sans précédent. Des deux côtés de la table, il y avait des personnes très compétentes qui défendaient ardemment leurs positions mais toujours dans un respect mutuel et avec un désir de parvenir à un accord.

Je remercie tout d'abord la ministre Van der Straeten et toute son équipe. Nous avons mené ces négociations en tandem. Elle connaît son sujet par cœur, j'ai pu en faire l'expérience. Je salue également les fonctionnaires belges qui ont montré à nouveau leur connaissance du sujet et leur dévouement pour parvenir à un accord qui est bon pour notre pays. Je remercie l'équipe d'ENGIE pour son professionnalisme et le dévouement qu'elle a montré pendant ces négociations.

Dit akkoord betekent dat we de controle weer in handen nemen. Het betekent meer propere en betaalbare energie, die geproduceerd wordt

01.04 **Alexander De Croo**, premier ministre: L'accord entre ENGIE et notre pays est un accord important et irréversible, par lequel la durée de vie des deux centrales nucléaires les plus récentes et les plus grandes est définitivement prolongée. L'accord est fondé sur les accords du 21 juillet 2022 et du 9 janvier 2023, qui ont déjà été commentés au Parlement. Nous proposons d'exposer à présent les lignes de force de l'accord du 29 juin 2023 et du 21 juillet 2023, étant entendu que les textes sont encore confidentiels au stade actuel. Les textes seront en tout cas publiés, avec tous les documents de transaction, dès que nous serons parvenus à l'accord définitif. Nous avons convenu que je ferai un exposé introductif et que la ministre Van der Straeten fournira les détails.

Ik wil iedereen die aan de onderhandelingen deelgenomen heeft, bedanken: minister Van der Straeten en haar hele team, de Belgische ambtenaren en het team van ENGIE Electrabel.

Cet accord signifie que nous repre-

in eigen land, voor onze gezinnen en bedrijven. We zijn dus minder afhankelijk van het buitenland, wat in deze geopolitieke context zeker belangrijk is. We produceren deze energie ook zonder CO₂-uitstoot en op een betaalbare manier. Het akkoord is dus goed voor het klimaat en voor de bevoorradingszekerheid.

Men kan geen conclusies trekken uit één zomer, maar het is nogal duidelijk dat de klimaatverandering reëel is en dat we elke vorm van technologie nodig zullen hebben om de uitstoot te verminderen. Nucleaire energie zal dus deel uitmaken van onze energiemix. We zullen ook onze capaciteiten voor hernieuwbare energie massaal uitbreiden – bijvoorbeeld in de Noordzee, waar we een enorme expertise hebben uitgebouwd – maar ons land zal dus ook een nucleair land zijn.

Dankzij dit akkoord krijgen we eveneens meer greep op onze energieproductie. We zijn daarin geslaagd in een context waarin de geopolitieke realiteit dat nodig maakte. In tegenstelling tot andere landen is ons land daarin wel geslaagd, omdat we soms over onze eigen schaduw gesprongen zijn.

De minister van Energie zal meer details geven over de inhoud van dit akkoord. We hebben gekozen voor een Flex-LTO-systeem (Long Term Operation). Dat wil zeggen dat de centrales zullen blijven draaien tijdens de werken die nodig zijn voor de verlenging van de levensduur, vanaf de winter van 2025. Dat is cruciaal, want dat helpt ons om de bevoorradingszekerheid te garanderen. Er werd ook meteen de nodige brandstof besteld om de centrales tien jaar langer te kunnen laten draaien.

Ce contrat comprend aussi un modèle de revenus pour les centrales, c'est ce qu'on appelle le *two-sided contract for difference* ou un contrat de différence bidirectionnel, qui est comparable à ce que nous avons avec nos éoliennes aujourd'hui.

Dernièrement, il y a un cap sur les déchets nucléaires. Nous prévoyons un paiement de 15 milliards d'euros pour le stockage des déchets nucléaires. Pour vous donner un ordre d'idées, ces 15 milliards représentent une prime de risque de 43 %. Nous restons ainsi parfaitement dans les limites du modèle de l'ONDRAF.

À titre de comparaison, la prime de risque en Allemagne était de 35 %. Donc, celle appliquée en Belgique est de 8 % supérieure à celle de l'Allemagne.

ENGIE et le gouvernement belge ont réalisé ensemble l'exploit de cartographier et de classer tous les déchets nucléaires provenant des sept centrales nucléaires de notre pays. C'est un travail qui n'a jamais été

nous le contrôle et que nous produisons davantage d'énergie propre et abordable pour nos familles et nos entreprises, tout en diminuant notre dépendance à l'étranger. De plus, cette énergie est produite sans émission carbone. L'accord est donc bénéfique pour le climat et pour la sécurité d'approvisionnement.

Le changement climatique nous apprend que toutes les formes de technologies sont nécessaires pour réduire les émissions. L'énergie nucléaire fera donc partie de notre mix énergétique. De plus, nous allons étendre considérablement nos capacités en matière d'énergies renouvelables, notamment en mer du Nord où nous avons développé une solide expertise.

Grâce à cet accord, nous aurons également une meilleure emprise sur notre production d'énergie, ce qui est important compte tenu de la réalité géopolitique. Nous avons opté pour un système Flex LTO (*Long Term Operations*). En d'autres termes, les réacteurs continueront de tourner durant les travaux qui seront entrepris à partir de l'hiver 2025 en vue de prolonger leur durée de vie. Nous avons également commandé tout le combustible nécessaire pour exploiter les réacteurs 10 ans de plus.

Deze overeenkomst bevat tevens een verdienmodel voor de centrales, het *two-sided contract for difference*, dat vergelijkbaar is met de regeling voor onze windmolens.

We voorzien in een betaling van 15 miljard euro voor de berging van het kernafval. Dat komt neer op een risicopremie van 43 % – in Duitsland bedroeg die premie 35 %. We blijven binnen de grenzen van het model van NIRAS.

ENGIE en de Belgische regering hebben het kernafval van die centrales in kaart gebracht en geklasseerd. Dat was nog nooit gebeurd.

réalisé en détail auparavant, mais qui s'avère crucial pour l'élimination de ces déchets et pour leur financement. Je considère que c'est une des plus grandes réussites de tout le travail accompli: aller à ce niveau de détail par rapport aux déchets.

Cet accord contient aussi des incitants significatifs, des encouragements destinés à l'opérateur nucléaire pour l'inciter à comprimer les coûts du LTO et pour parvenir à une disponibilité maximale des centrales. Il y a un incitant au niveau des coûts pour faire en sorte que l'opérateur ait tout intérêt financier à maintenir au plus bas le coût de la prolongation et de la durée de vie de la centrale. Il y a aussi un incitant relatif à la disponibilité. La raison de cet incitant est on ne peut plus claire selon moi.

Dat is in een notendop het akkoord dat we gesloten hebben. Uiteraard is het veel uitgebreider in de uitwerking. Sinds 21 juli werken we samen met de ploeg van ENGIE om de teksten in een finale juridische vorm te gieten, de zogenaamde *final agreement*. We hopen dat in de komende weken te kunnen ondertekenen.

Vervolgens zal de Europese Commissie ons akkoord moeten goedkeuren. Eens dat gebeurd is, kunnen we spreken van een *closing*. Dat zal wellicht in het voorjaar van 2024 het geval zijn. Dat is perfect op schema om ervoor te zorgen dat Doel 4 en Tihange 3 een doorstart kunnen maken vanaf 2025, conform de afspraak die we gemaakt hebben.

Ik wil besluiten met te zeggen dat ik rotsvast geloof in dit akkoord. Het is een belangrijke bouwsteen in de energiestrategie van ons land. Het helpt om bevoorradingszekerheid te garanderen en ook om energie, waaraan nood is, betaalbaar te houden. Samen met de uitbreiding van onze offshorecapaciteit in de Noordzee behoort het akkoord tot de belangrijkste componenten van de energiestrategie in ons land voor de komende decennia.

Daarmee heb ik de algemene beschouwingen uiteengezet. Voor meer expertise kunt u nu luisteren naar de minister van Energie.

01.05 Minister **Tinne Van der Straeten**: Mevrouw de voorzitter, de eerste minister onderschat zichzelf als het gaat over zijn expertise en het niveau van detail. Het waren inderdaad intensieve weken en maanden in de aanloop naar dit akkoord afsluiten.

We hebben slides die we beschouwen als een leeswijzer bij de documenten. Als u de documenten krijgt, kunt u de twee parallel naast elkaar houden. Het zijn omvangrijke documenten. We gebruiken deze leeswijzer ook in de gesprekken met de Europese Commissie, aan wie we momenteel informeel, op dezelfde manier als aan u, inzage geven en toelichting geven bij waar we staan. Het zijn veel slides, ik ga ze allemaal tonen, maar ik ga niet bij allemaal exhaustief stilstaan, omdat een aantal zaken al gekend is.

U weet vanwaar we komen, een principebeslissing op 18 maart met een *letter of intent* op 21 juli, de bevestiging van ENGIE om rond de tafel te gaan zitten met ons. In januari leidde dat tot de *heads of terms* en de *agreement* om de LTO-werkzaamheden (Long Term Operation) te starten. We hebben daarover toen ook uitgebreid gepraat in de commissie. Toen hebben we beslist wat de structuur zou zijn voor die twee

De overeenkomst bevat belangrijke impulsen om de nucleaire exploitant ertoe aan te moedigen de LTO-kosten te drukken en een maximale beschikbaarheid van de centrales te bewerkstelligen.

Depuis le 21 juillet, nous travaillons en collaboration avec ENGIE pour conférer aux textes une forme juridique finale. C'est ce qu'on appelle le *final agreement*. Nous espérons pouvoir le signer dans les prochaines semaines. Ensuite, la Commission européenne devra approuver notre accord pour parvenir à un *closing*, probablement au printemps 2024. Ainsi, Doel 4 et Tihange pourront parfaitement prendre un nouveau départ à partir de 2025.

Je crois fermement en cet accord en tant qu'élément important de la stratégie énergétique de notre pays, afin de garantir notre sécurité d'approvisionnement ainsi qu'une énergie abordable.

01.05 **Tinne Van der Straeten**, ministre: Je vais projeter de nombreuses diapositives. Je les considère comme des notes explicatives concernant les documents. Il s'agit d'un accord d'envergure.

Une décision de principe a été prise le 18 mars 2022 et une lettre d'intention a été rédigée le 21 juillet 2022. Cela a mené en janvier 2023 à un protocole d'accord et à l'accord visant le lancement des travaux LTO. Nous avons statué sur la structure et le modèle économique, et nous avons jeté les bases de la forme que prendrait le plafond. ENGIE a alors pu lancer les études nécessaires. Six mois plus tard, le protocole d'accord a

eenheden en welk economisch model we zouden uitwerken. Tevens hebben we toen ook de basis gelegd – herinner u die twee slides – van hoe de cap (plafond) er zou uitzien. In januari 2023 was er ook de mid-delenverbintenis, die toen nog ging over november 2026. De *heads of terms* van 9 januari 2023 waren de start voor ENGIE om te beginnen met de levensduurverlenging, met alle studies nodig om die op te starten.

Zes maanden later leidde dat tot een geüpdatete *heads of terms*, waar we die twee slides in detail hebben uitgewerkt, waar we het principe van het economisch model hebben uitgewerkt en waar we een aantal andere zaken geregeld hebben.

Op 29 juni kwam er een nieuwe *joint development agreement*, over de prefinanciering van de activiteiten in het kader van de levensduurverlenging. Op 29 juni konden we ook die bedragen afkloppen. Die geüpdatete *heads of terms* konden we pas afsluiten toen het NIRAS helemaal klaar was met de oplistings van de transfercriteria voor elke afvalfamilie.

Onmiddellijk aansluitend gingen de technische teams aan het werk om dat al zoveel als mogelijk in een *binding document* te gieten. Dat was het document van 21 juli, dus het *framework agreement* dat bestaat uit een *binding agreement*, dat tien *schedules* bevat die allemaal *binding* zijn, maar die nog verder worden uitgewerkt in contractuele tekst. In elk van die *schedules*, voor elk van de onderwerpen die u ziet, vindt u de verschillende elementen, soms echt tot in zeer nauw detail, van het akkoord dat bereikt werd tussen de beide partijen. Die worden nadien in de juiste contractuele documenten gegoten. Zoals de eerste minister zei, worden die gefinaliseerd in de komende weken.

De slides die vanaf nu volgen, kunt u naast de documenten leggen die u krijgt of meeneemt via het commissiesecretariaat. Op die manier kunt u eerst door het *framework agreement* lopen en dan door elk van de *schedules*. Hier geef ik een overzicht van wat daar precies in staat. Op sommige aspecten zal ik wat dieper ingaan, andere zijn niet nieuw of spreken voor zich. Nadien is er ruimte voor een eerste ronde van vragen. Voor zover nodig, kom ik nog graag terug om met u door een aantal andere zaken te lopen.

De eerste clausule, 2.1, gaat over de transactie die we zullen sluiten. Waarom is de titel van de slide *potential transaction*? Een van de voorafgaande voorwaarden is de goedkeuring van de Europese Commissie. We moeten ook nog een aantal wetswijzigingen aanbrengen. *Potential transaction* zijn de juridische woorden die in een dergelijke transactie gangbaar zijn. Waaruit bestaat die transactie? Die bestaat uit de *long term operation* van de LTO-units, dus de levensduurverlenging van Doel 4 en Tihange 3, hier niet langer 2026, maar november 2025. Kort na het sluiten van de *heads of terms* in januari 2023 bleek dat het door het FANC kon worden gefaciliteerd om de beide eenheden al maximaal te laten beschikbaar zijn in de winter van 2025-2026. Alles wat we besproken hebben over de middelenverbintenis voor de winter 2026-2027 is nu november 2025.

U hebt mij al verschillende keren vragen gesteld over waar die twee eenheden, Doel 4 en Tihange 3, terechtkomen. Die zijn voor ongeveer 90 % eigendom van Electrabel en voor ongeveer 10 % eigendom van Luminus. De 90 % van Electrabel in Doel 4 en Tihange 3 wordt in de

été actualisé, après que l'ONDRAF a répertorié les critères de transfert pour chaque type de déchets. Le 29 juin 2023, un nouveau *joint development agreement* sur le pré-financement de la prolongation de la durée de vie a été conclu.

Les équipes techniques se sont directement mises au travail. Leur réflexion a débouché sur l'accord-cadre du 21 juillet 2023, qui comporte un accord contraignant et dix calendriers de réalisation qui devront encore être peaufinés dans un texte contractuel. Ce volet sera finalisé dans les prochaines semaines.

Je vais à présent passer en revue les différents calendriers figurant dans l'accord-cadre. La clause 2.1 concerne la transaction que nous concluons et dont l'une des conditions préalables est l'approbation par la Commission européenne. Nous devons encore adopter plusieurs modifications légales. La transaction consiste à prolonger la durée de vie de Doel 4 et Tihange 3 en novembre 2025 et non plus en 2026, ces deux unités s'étant avérées mobilisables pendant l'hiver 2025-2026. L'obligation de moyens pour l'hiver 2026-2027 a été déplacée en novembre 2025.

Les deux unités appartiennent pour environ 90 % à Electrabel et 10 % à Luminus. La part d'Electrabel a été apportée dans la *joint venture* entre l'État belge et Electrabel. Nous en sommes actionnaires à 50 %, et le financement est réparti à parts égales. Un mécanisme de compensation a été élaboré. Il s'applique également à la part de Luminus. Electrabel demeure l'opérateur et ne peut pas réduire son rôle à celui de simple actionnaire nucléaire. Les actifs européens doivent y être conservés, et les actifs non européens doivent en être séparés.

La date de redémarrage est fixée au 1er novembre 2025, mais sous réserve bien entendu, dès lors que

NuclearSub, de joint venture tussen de Belgische staat en Electrabel, ingebracht. De 10 % van Luminus komt niet in die NuclearSub terecht. Er komen later nog slides waarin we daar verder in detail op ingaan.

We worden voor 50 % aandeelhouder en de financiering zal *fifty-fifty* verdeeld worden. De transactie bestaat ook uit een vergoedingsmechanisme voor de NuclearSub die ook parallel van toepassing is op Luminus. Verder is er uiteraard ook de cap op de afval en de aansprakelijkheid ervoor die we hebben afgesloten. Electrabel blijft de operator van die twee eenheden en zit voor de helft in die joint venture met de NuclearSub en mag zijn rol niet laten verwateren tot louter die van nucleaire aandeelhouder. Daarom hebben we steeds gezegd, zoals in januari werd afgesproken, dat de Europese assets erbij blijven, dus dat het niet alleen nucleaire activiteiten zijn, maar ook de nucleaire assets. Dat betekent ook dat we de niet-Europese assets daarvan moeten afscheiden. Daarover staat er ook veel in dit akkoord in de schema's die nog zullen volgen.

Ik heb al verwezen naar *joint objective* en *the reasonable endeavours*. Herinnert u zich de definitie van een middelenverbintenis in het Burgerlijk Wetboek. Een middelenverbintenis is een verbintenis om alle middelen in te zetten om het resultaat te kunnen bereiken.

De LTO *restart date* is 1 november 2025. Uiteraard kunnen we geen voorafnames doen op nucleaire veiligheid, de kernbeveogdheid van het FANC. Die datum is natuurlijk altijd *subject to applicable regulatory, technical, operational and safety conditions*. Om de *restart date* van 1 november 2025 te kunnen halen, moet de centrale eerst even worden stilgelegd, dan volgt de heropstart, die altijd onder toezicht van de FANC gebeurt. Mocht die datum om een of andere reden niet kunnen worden gehaald, dan verwachten we dat de *restart* zo snel mogelijk gebeurt.

Ik zoom in op het tijdschema. De ondertekening van de finale transactiedocumenten over alle elementen in contractuele documenten vindt in principe plaats op 31 oktober 2023, dus tijdens de herfstvakantie. Nadien moet dat akkoord nog intern worden afgewikkeld. Wij moeten dus naar de regering stappen en ENGIE Electrabel naar de eigen interne organen. Zoals altijd, mogen we de data niet te letterlijk nemen. We zijn evenwel altijd tot een oplossing gekomen binnen een termijn die de herstart van de eenheden in de winter van 2025 mogelijk maakt. Ik heb op dat punt dan ook alle vertrouwen.

Onmiddellijk na de ondertekening moet de vennootschap NuclearSub worden opgericht, meer bepaald tussen de *signing*, het moment dat wij onze handtekening onder de transactiedocumenten plaatsen, en de *closing*, die optreedt zodra de Europese Commissie haar toestemming heeft verleend: de *conditions precedent to signing final transaction documents*. De *closing* verwachten we tegen het einde van het jaar 2024. Ik zal verder nog toelichting geven over het traject bij de Europese Commissie. Er moet dus een en ander gebeuren onmiddellijk na de *signing*, tussen de *signing* en de *closing* en op het moment van de *closing*.

De reallocatie van de Europese en niet-Europese activa gebeurt tussen *signing* en *closing*. Het gaat dus eigenlijk over een oplijsting van alle assets die als Europees of niet-Europees worden aangemerkt om na de *closing release* mogelijk te maken.

nous ne pouvons pas marchander la sécurité. Pour respecter la date prévue, le réacteur doit d'abord être mis à l'arrêt, puis redémarré sous le contrôle de l'AFCN.

La signature des documents définitifs de la transaction aura en principe lieu le 31 octobre 2023. Ensuite, ENGIE Electrabel et le gouvernement devront chacun régler l'accord en interne. Les dates peuvent être décalées, mais le redémarrage aura lieu avant l'hiver 2025 dans tous les cas de figure.

Immédiatement après la signature, la société NuclearSub doit être créée, plus précisément entre la phase de *signing*, c'est-à-dire la signature des documents de transaction, et la phase de *closing*, c'est-à-dire l'approbation de la Commission européenne. Nous prévoyons le *closing* pour la fin de l'année 2024.

La réallocation des actifs européens et non européens aura lieu entre le *signing* et le *closing*. La loi relative aux provisions doit également être modifiée. La portée de la loi sera réduite, ce qui impliquera la nécessité d'adapter les garanties contenues dans cette loi. Nous souhaitons régler tous les aspects législatifs au niveau des autorités belges en soumettant le tout au Parlement avant la dissolution du 8 mai.

Au moment du *closing*, l'actionnariat de 50 % devra être réglé, et les actifs non européens disparaîtront. C'est également à ce moment-là que les unités LTO et NuclearSub fusionneront. Le montant de l'A-cap sera payé au redémarrage, tandis que le B-cap et le C-cap, soit 11,5 milliards d'euros, seront payés au moment du *closing*.

La conclusion de l'accord n'est donc pas une mince affaire, tant sur le plan législatif qu'en ce qui concerne la rédaction de documents d'entreprise. Nous créons

We moeten ook de wet op de proviesies, die hier in het Parlement unaniem werd goedgekeurd, op een aantal aspecten amenderen, alleen al omdat we een *waste cap* overeengekomen zijn. Hierdoor wordt de scope van de wet namelijk kleiner en moeten sommige garanties ook worden aangepast. We zullen zo snel mogelijk een wetsontwerp ter zake aan het Parlement voorleggen en het is de bedoeling dat dat voor de ontbinding van de Kamer wordt goedgekeurd, dus voordat de regering in lopende zaken gaat. Daarom is er sprake van *pre-closing*, wat wil zeggen dat alle wetgevende aspecten bij de Belgische overheid in orde zijn. Daarna komt de *closing*, dat heeft alleen nog te maken met de toestemming van de Europese Commissie. Op het moment van de *closing* wordt het aandeelhouderschap geregeld en verdwijnen de niet-Europese assets en is er de *demerger* van de *LTO units into NuclearSub*. De *end of the legal lifetime* en de *LTO restart date* moeten op een zeer specifiek moment gebeuren, namelijk in de periode van de tienjaarlijkse herziening wanneer de centrales sowieso eventjes stil worden gelegd en redelijk snel heropgestart worden. Dat is 1 november 2025.

De A-cap wordt betaald op het moment van de *LTO restart date* en de B- en C-cap, dus 11,5 miljard euro, op het moment van de *closing*.

U ziet dat de afwikkeling van het akkoord ook nog een sportief proces is, zowel aan de zijde van de overheid als aan de zijde van ENGIE Electrabel, waarbij niet alleen een en ander op het vlak van wetgeving moet gebeuren, maar ook allerhande *corporate* documenten moeten worden opgemaakt.

Een dergelijke transactie gebeurt nooit in het luchtledige. Er wordt hier een aandeelhouderschap gecreëerd. Er zullen assets van de ene vennootschap naar de andere verschuiven. Het betreft een Long Term Operation (LTO) met een operator-uitbater die verplichtingen met betrekking tot de ontmanteling, waaronder de verplichting om daarvoor de nodige financiële fondsen opzij te zetten, blijft behouden. De afwikkeling van het akkoord brengt ook met zich mee dat de site in stukken wordt verdeeld. Er moet een assessment gebeuren van wat waar terecht moet komen. Daarom werd ook een bepaling inzake due diligence opgenomen met het oog op een correct assessment van waarmee we precies bezig zijn, en de waarde van een en ander.

Dat brengt mij bij het volgende belangrijke onderwerp, ook in de gesprekken met ENGIE, met name de noodzakelijke wetswijzigingen. Het staat als een paal boven water dat we onder andere de wet van 2003 met betrekking tot de levensduur en alle wettelijke bepalingen over de cap zullen moeten aanpassen aan wat we afgesproken hebben. De noodzakelijke wettelijke aanpassingen werden exhaustief opgesomd in *schedule 4*. Dat is een uitgebreide *schedule*, omdat van ENGIE de sterke vraag is gekomen om zekerheid te hebben dat de regering niet op haar beslissing zal terugkomen. Het bedrijf wil een aantal zaken in de deal ook wettelijk verankerd zien. Dat is ook logisch voor de overheid, want dat maakt de controle, het toezicht en de transparantie heel wat eenvoudiger.

Zoals ik zei, zullen de wetteksten zo snel mogelijk worden ingediend. De bedoeling is daarover te kunnen stemmen voor de ontbinding van het Parlement op 8 mei 2024. Die mijlpaal zal voor Electrabel heel belangrijk zijn. De Europese Commissie heeft al aangegeven dat het op

un actionnariat et nous déplaçons des actifs d'une société à l'autre. L'opérateur-exploitant reste tenu à des obligations de démantèlement et de financement, et le site doit être divisé en morceaux, ce qui n'est pas simple.

Des modifications législatives sont également en préparation, car les lois doivent être adaptées à l'accord. C'est valable pour la loi de 2003 sur la durée de vie et pour toutes les dispositions relatives au plafond. Cette feuille de route a été minutieusement rédigée car ENGIE veut avoir la garantie que le gouvernement ne pourra pas revenir sur sa décision. C'est également souhaitable pour l'État, car cela donne des garanties de contrôle et de transparence.

L'objectif est de pouvoir voter sur ce dossier avant la dissolution du Parlement le 8 mai 2024. Pour ENGIE Electrabel, il est très important que le cadre juridique soit entièrement en place avant cette date, même si la Commission européenne indique qu'il pourrait ne pas être possible d'approuver déjà l'ensemble de l'accord à ce moment-là.

dat moment wellicht onmogelijk zal zijn om de hele deal al goed te keuren; voor ENGIE Electrabel is het noodzakelijk dat minstens het wetgevende kader helemaal op punt staat.

Dat brengt me bij de vragen over Luminus.

Luminus est copropriétaire à hauteur de 10 % des unités LTO. Vous étiez plusieurs à me demander comment se passe la relation avec Luminus, si oui ou non l'État belge négocie avec celui-ci et comment ces 10 % seront gérés. En fait, nous avons un accord avec ENGIE-Electrabel sur les unités LTO à partir de l'hiver 2025-2026. NuclearSub comprend la propriété à 90 % d'ENGIE-Electrabel. Comment se passe la relation entre les deux?

Luminus is voor 10% mede-eigenaar van de LTO-eenheden. We hebben een akkoord met ENGIE Electrabel over die eenheden vanaf de winter 2025-2026. NuclearSub bevat de 90 % waarvan ENGIE Electrabel eigenaar is. Hoe verloopt de samenwerking tussen die twee partijen?

De informatiedeling wordt verzekerd door Electrabel. We doen dus geen dubbel proces, we gaan niet eerst met Electrabel praten en dan nog eens hetzelfde gesprek voeren met Luminus. Het is Electrabel dat instaat voor de informatiedoorstroming naar Luminus. Het is ook op Electrabel dat de verantwoordelijkheid rust om waar nodig de noodzakelijke toestemming van Luminus te verkrijgen en om ervoor te zorgen dat dit de aard van onze afspraken niet verandert. Het is niet de Belgische Staat die onderhandelt met Luminus. Uiteraard houdt Electrabel ons *in the loop* omtrent het Luminusproces.

Electrabel est responsable de la transmission des informations à Luminus et de l'obtention du consentement nécessaire, de sorte que la nature de nos accords reste inchangée. L'État belge ne négocie pas lui-même avec Luminus.

De algemene structuur is voldoende bekend. Het is op zich niets nieuws, zeker niet het eerste punt. Electrabel is de nucleaire operator, conform het mandaat dat al op 18 maart 2022 werd gegeven. Het is ook bij Electrabel dat de *European assets* blijven. Electrabel verwatert dus niet tot een louter nucleaire exploitant, maar behoudt ook de Europese assets. De niet-Europese assets zullen, zoals ik al heb gezegd, naar ENGIE gaan. Electrabel heeft dus 50 % van de aandelen van NuclearSub – de andere 50 % is voor de Belgische Staat – en Electrabel blijft onder de exclusieve controle van ENGIE tot het einde van de *decommissioning* van alle nucleaire eenheden. De Belgische Staat zal zijn 50 % dus aanhouden tot het einde van de *decommissioning* van alle nucleaire eenheden.

Electrabel reste l'opérateur nucléaire et conserve également les actifs européens. Quant aux actifs non européens, ils échoient à ENGIE. Electrabel et l'État belge détiennent chacun 50 % des actions de NuclearSub, et Electrabel reste sous le contrôle exclusif d'ENGIE jusqu'à la fin du démantèlement de toutes les unités nucléaires.

NuclearSub managet het LTO-partnership of het *co-ownership* niet. Het is eigenlijk een beetje dubbel. In een poging om zo gedetailleerd mogelijk te zijn, worden dezelfde zaken soms op een verschillende manier verworven. Wat hier belangrijk is, is dat de LTO-units getransfereerd worden naar NuclearSub door de *demerger* en dat de Belgische Staat 50 % van de aandelen behoudt.

Le principe de base initial qui sous-tendait la loi sur les provisions nucléaires était que nous devions à tout moment avoir la certitude que les provisions étaient suffisamment importantes et disponibles pour répondre aux obligations. Dans la mesure où nous sommes à présent convenus d'un plafond avec l'exploitant, l'exposition sera réduite et nous pourrions modifier les valeurs seuils dans la loi. Cependant, les montants resteront relativement élevés. Les responsabilités seront alignées sur les mesures qui en core nécessaires.

Daarmee kom ik bij een eerste wijziging die we zullen moeten aanbrengen in de wet op de nucleaire provisies. Het uitgangspunt van die wet was dat we te allen tijde zeker moeten zijn dat de provisies voldoende groot en beschikbaar zijn om te voldoen aan de verplichtingen. Door het feit dat we nu een cap hebben afgesproken, zal de *exposure* verminderen en zullen we de drempelwaarden kunnen aanpassen voor de kapitaalbeslissingen die we hebben ingeschreven in de wet op de nucleaire voorzieningen. Die bedragen zullen echter redelijk hoog blijven, maar de kapitaalbeslissingen zullen er wel in blijven staan. Het is immers niet omdat de *exposure* vermindert, dat de aansprakelijkheden weg zijn. Die worden dus in overeenstemming gebracht met wat er verder nog nodig is.

Au sein du groupe ENGIE, les actifs européens et non européens devront être alloués respectivement à Electrabel et à ENGIE. Ainsi, les actifs européens apparte-

Nu kom ik bij de vrijgave van de niet-Europese assets. De Europese assets blijven bij Electrabel en de niet-Europese assets gaan naar ENGIE. Dat wil zeggen dat er binnen de groep een toewijzing moet gebeuren om te beslissen welke asset naar wie gaat. De niet-Europese assets gaan dus naar ENGIE, maar er zijn ook Europese assets die behoren tot niet-Europese vennootschappen, zoals International Power en ENGIE Invest International. Die zullen dan getransfereerd worden naar Europese *subsidiaries* en vice versa.

Hierbij is het belangrijk dat Synatom onder controle van Electrabel blijft. Dat is evident, want Synatom is de kernprovisievennootschap. Electrabel blijft als operator dus verantwoordelijk voor de ontmanteling, het volumerisico en de aflevering van alle afval in droge vorm aan de Belgische Staat. De *waste cap* speelt pas na de transfer en die gebeurt op het moment van de aflevering van het afval in relatie met de transfercriteria. Het is dus heel belangrijk dat deze verantwoordelijkheid bij Electrabel blijft. Een aantal *group services* zal wel getransfereerd worden naar ENGIE, zoals de bank van ENGIE, managementondersteuning, financiering en dergelijke.

De aanwezigheid van assets binnen Electrabel – want daarover gaat het – is de eerste garantie dat we over een voldoende sterk Electrabel beschikken dat zijn verplichtingen kan nakomen, niet alleen de operatie van de twee LTO-units, maar ook de *decommissioning* van alle zeven nucleaire eenheden, alsook die van de *spent fuel*. Kortom, alle verplichtingen die bij de exploitant moeten rusten, zijn voor de exploitant.

Daarvoor zijn er middelen nodig. En natuurlijk zijn er pas middelen als er binnen de entiteit voldoende zaken zijn die deze middelen genereren. Van de zeven nucleaire reactoren worden er vijf gesloten en blijven er twee werken. Die nucleaire activiteiten op zich genereren misschien onvoldoende cash om aan die verplichtingen te kunnen voldoen. Vandaar dat het al in januari voor ons zeer belangrijk was Electrabel niet te laten verwateren tot een louter nucleaire speler, maar een verankering te kunnen hebben als back-up met sterke assets. Iedereen weet dat Electrabel een sterk bedrijf is. Dat hebben wij dan ook willen behouden.

Dat is natuurlijk maar een aspect van het verhaal. Die assets moeten op zich voldoende waard zijn. ENGIE, het moederbedrijf van Electrabel, garandeert nu dat de waarde van de Europese assets ten minste 4 miljard euro is. Dit zal worden bevestigd door een onafhankelijk expert. Mocht dit bedrag lager zijn, dan zal ENGIE de eventuele gap vullen tussen de waarde die is vastgesteld en de gegarandeerde 4 miljard.

Het principe van de wet op de nucleaire voorzieningen was dat een sterk Electrabel de eerste garantie is om ervoor te zorgen dat de verplichtingen nageleefd worden. Dat hebben we ook in deze deal verder doorgetrokken.

Wat zijn dan de *final transaction documents*? Dat is het *O&M-agreement*, gebaseerd op de *terms sheet* waar we zullen komen in *schedule 8*. Verder is de *remuneration agreement*, *based on the term sheet* in *schedule 9*. U zult zien dat *schedule 9* zeer uitgebreid is en eigenlijk alle details al bevat. Op de PCG (*Parent Company Guarantee*) kom ik nog terug. Dat is ook een van de zekerheden van ENGIE om ervoor te zorgen dat Electrabel voldoende sterk is. Dan zijn er ook de

nant à des sociétés non européennes devront être transférés à des filiales européennes, et inversement.

Il importe que la société de provisionnement nucléaire Synatom reste sous le contrôle d'Electrabel qui, en tant qu'opérateur, est responsable du démantèlement, du risque lié au volume et de la livraison de tous les déchets sous forme sèche à l'État belge. Le plafond n'est applicable qu'après ce transfert, lorsque les déchets ont été livrés conformément aux critères de transfert. En revanche, certains services de groupe, tels que le soutien au management et le financement, peuvent être transférés à ENGIE.

Le fait qu'Electrabel dispose d'actifs nous donne la garantie que cet acteur sera suffisamment solide pour remplir ses obligations, non seulement en ce qui concerne l'exploitation du LTO, mais aussi lors du démantèlement des sept réacteurs nucléaires et du traitement du combustible irradié. Étant donné que seuls deux des sept réacteurs nucléaires continueront à fonctionner, ils pourraient ne pas générer suffisamment de liquidités pour faire face à toutes ces obligations. Il était donc très important pour nous qu'Electrabel ne devienne pas un acteur purement nucléaire, mais qu'elle dispose d'autres actifs solides pour assurer sa pérennité. ENGIE, la société mère, garantit désormais que ses actifs européens valent au moins 4 milliards d'euros. Un expert indépendant confirmera également cette valeur. Si le montant est inférieur, ENGIE devra combler la différence entre la valeur établie et cette somme de 4 milliards d'euros.

Le plafond A, pour les déchets A, sera accordé au moment du lancement du LTO en novembre 2025. Il devra être payé à ce moment-là.

La responsabilité du démantèlement reste du ressort d'Electrabel,

legal protections, de bescherming die Electrabel vraagt om ervoor te zorgen dat een deal een deal is, een afspraak een afspraak, waar niet zomaar onredelijkerwijze op kan worden teruggekomen.

De *regulatory approvals* kan ik kort samenvatten. Dat is er in grote mate maar eentje, met name de Europese Commissie. Alles wat staatssteun betreft, is daar belangrijk.

Dan komen we bij de caps. Er zitten helemaal op het einde nog meer gedetailleerde slides over de caps bij. Laten we beginnen met de B- en de C-cap. Die is eigenlijk finaal op het moment van de *closing*, als de Europese Commissie zegt dat de deal voor hen een akkoord uitmaakt. Uiteraard, *subject to payment*, die cap is een betaling van een bedrag dat voor gevolg heeft dat Electrabel en ENGIE na transfer van het afval, de *spent fuel*, op dat moment ontheven worden van hun verantwoordelijkheid. Dat is ook de reden waarom er staat *subject to payment*: als men niet betaalt, krijgt men ook het verlies van aansprakelijkheid niet. De cap is verworven op het moment van de *closing* en wordt ook dan bepaald. De aansprakelijkheid is volledig weg op het moment van de transfer. We hebben altijd gezegd dat Electrabel aansprakelijk blijft voor de *decommissioning*, voor het afleveren van het afval conform de transfercriteria die zijn opgesteld.

De A-cap, voor het A-afval, wordt toegekend op het moment van de LTO *restart date*, dus november 2025. Ook die is *subject to payment*. Die wordt ook gegeven als de LTO *restart date* niet mogelijk is in november 2027 en als dat echt niets te maken heeft met ENGIE Electrabel. Ik bespaar u de juridische uitleg. We kunnen op een later moment ingaan op de *gross negligence* waarover we het uitvoerig hebben gehad. Dat heeft uiteraard ook te maken met de lease op Electrabel, de *spent fuel* na transfer, het afval na het conditioneren. Als dat voldoet aan de transfercriteria op dat moment volgt de release van de aansprakelijkheid.

De verantwoordelijkheid voor de ontmanteling blijft natuurlijk bij Electrabel, tenzij voor de zaken die te maken hebben met de LTO, omdat die immers op onze vraag gebeurt. Die derde bullet heeft te maken met de LTO en daarvoor wordt er *upfront* een bedrag vastgesteld. Dat gebeurt niet door ons, maar door de Commissie voor nucleaire voorzieningen (CNV), en is dan ook onderhavig aan een review.

De *transfer of the liability* gebeurt dus na de transfer. U zult in de documenten zien dat de *liabilities* worden opgelijst. Die worden dan ge-capt. Dat zijn de bedragen die we hebben afgesproken. Die lijst, de cap die daar is afgesproken, heeft zijn volle uitwerking na transfer omdat alle verantwoordelijkheden pretransfer bij Electrabel blijven liggen.

Dat brengt ons bij de kosten in het kader van de LTO. Op de slide kunt u lezen dat wij het grootste stuk van die kosten prefinancieren. Het gaat over drie bedragen, namelijk 30 miljoen euro, 13 miljoen euro en 86 miljoen euro, geprefinancierd door de Belgische Staat. Dat vindt u tevens terug in de aanpassingsbladen van de begroting. De afrekening gebeurt later.

Nu kom ik tot de bijlagen. Tussen 29 juni en 21 juli is op elk van de topics van de bijlagen door de teams al in extenso onderhandeld over wat er in de documenten staat die het akkoord uitmaken. Dat maakt nu

sauf pour les questions liées au LTO, ce qui, en effet, est fait à notre demande. Dans le cadre du LTO, la Commission des provisions nucléaires (CPN) fixera un montant, qui pourra également être revu.

Le transfert des obligations se fera après le transfert. Avant le transfert, toutes les responsabilités continueront d'incomber à Electrabel.

Le plafond A sera accordée au moment du redémarrage LTO, en novembre 2025. Elle devra être payée à ce moment-là et sera également accordée dans le cas où le redémarrage LTO s'avère impossible en novembre 2025, pour des raisons indépendantes d'ENGIE Electrabel. Electrabel reste responsable du démantèlement, sauf pour les éléments qui concernent la LTO. Pour la LTO, un montant est fixé en amont par la CPN. Il fera également l'objet d'une analyse.

Le transfert de passifs aura lieu après le transfert. Un inventaire des passifs a été dressé. Il renseigne les montants convenus. Cet inventaire produira surtout ses effets après le transfert puisqu'Electrabel continuera d'assumer toutes les responsabilités préalables au transfert.

L'État belge préfinance la plus grande partie des coûts du LTO, soit 30 millions d'euros, 13 millions d'euros et 86 millions d'euros. Cela se reflète également dans les feuillets d'ajustement budgétaire.

Tous les sujets ayant fait l'objet de négociations entre le 29 juin et le 21 juillet font partie des documents de transaction finaux, qui doivent encore être approuvés par la Commission européenne. Les conditions préalables à la signature sont déjà largement réunies.

ENGIE Electrabel réclame évidemment des protections juridiques. Si l'État demande une prolongation de 10 ans, il ne peut pas dire au bout de 2 ans qu'il s'est trompé.

deel uit van de finale transactiedocumenten. Dat geheel van documenten dient nog door de Europese Commissie goedgekeurd te worden.

Op de slide kunt u lezen wat de *conditions precedent* zijn die de ondertekening van de documenten voorafgaan. Een deel van die zaken is evident en vraagt niet zoveel werk, aangezien dat eigenlijk al geregeld was, maar er is geen akkoord zonder een akkoord over alle onderdelen.

De tweede *schedule* gaat over de *legal protections*. Dat houdt in dat wij als Belgische Staat garanderen dat wij het serieus menen, natuurlijk een voorwaarde op vraag van ENGIE Electrabel. Als we zeggen dat we de levensduur voor tien jaar verlengen, dan mag ENGIE Electrabel ervan uitgaan dat we dat oprecht en op een goede manier doen, dus dat wij bijvoorbeeld niet na twee jaar zeggen dat we ons vergist hebben en toch iets anders zullen doen. Het houdt dus in dat we niet overnight beslissen om die centrales alsnog te sluiten.

Daarom zijn er verschillende zaken uitgewerkt, zoals u kunt lezen op de slide. Die bepalen in welke gevallen er in hoofde van de Belgische Staat een verplichting tot schadevergoeding is als het toch niet door gaat. Dat kan als we zouden zeggen dat we ermee stoppen en we die twee units niet meer nodig hebben, tenzij er een andere reden voor is, zoals u ziet op de slide. Dat kan ook wanneer we een bepaalde wetswijziging zouden doorvoeren, maar dat hebben we erg beperkt. Niet elke belastingwet die bijvoorbeeld wordt veranderd, kan aanleiding geven tot een schadevergoedingsplicht in hoofde van de Belgische overheid. Een laatste mogelijkheid is wanneer zou blijken dat de MER waarmee we bezig zijn en die quasi afgerond is, ertoe zou leiden dat we toch geen LTO zouden kunnen uitvoeren.

Dat geeft mij de mogelijkheid even een stand van zaken van de MER te geven. De publieke consultatie is afgerond. We verwerken nu de opmerkingen. Oostenrijk heeft een bijkomend overleg gevraagd over en naar aanleiding van de publieksconsultatie. Dat overleg wordt ingepland. Ik verwacht dat de MER in het Parlement kan worden goedgekeurd eind 2023, begin 2024. Er is geen vertraging in de timing die we voor ogen hadden. Het komt het Parlement toe zich de gemotiveerde conclusie, die wij hebben opgesteld, eigen te maken, zodat aan de wettelijke vereisten is voldaan om de wet van 2003 te kunnen wijzigen.

Ik zie ter zake op dit moment geen rode lichten. Over het derde punt op de slides kan ik u geruststellen. Er zal hopelijk en wellicht geen reden zijn in de MER om het niet te kunnen laten doorgaan.

Dat brengt me terug bij de *legal protection*.

De eerste slide ging over de vraag wanneer een schadevergoedingsplicht ontstaat in hoofde van de Belgische overheid. Op de huidige slide gaat het over die hypothese. In dat geval rust er op de partijen uiteraard altijd een schadebeperkingsplicht om ervoor te zorgen dat de kosten die desgevallend moeten worden betaald zo laag mogelijk zijn.

Er kunnen bijvoorbeeld in een eventuele schadevergoedingsclausule geen bedragen worden gevraagd die al elders zijn betaald, bijvoorbeeld onder het *remuneration agreement*. Er kunnen natuurlijk ook geen kosten worden teruggevraagd die zijn gedragen door derde partijen.

Nous avons donc prévu des dispositions en matière d'indemnisation au cas où l'État déciderait de faire marche arrière, à moins qu'il n'y ait une autre raison.

Une autre raison peut être que le rapport d'incidences environnementales (RIE) mènerait à ce que nous ne puissions pas réaliser de LTO.

La consultation publique sur le RIE s'est achevée et les remarques sont traitées. L'Autriche a demandé une concertation complémentaire, qui est planifiée. Je m'attends à ce que le Parlement puisse approuver le RIE fin 2023 ou début 2024. Le calendrier est maintenu. Je ne vois pas de voyants au rouge pour le moment.

Si l'État belge était contraint de verser des dommages et intérêts, une obligation de limiter les dommages serait d'application pour faire en sorte que les coûts soient les moins élevés possibles. Il ne peut être réclamé aucun montant ayant déjà été versé ailleurs, comme dans le *remuneration agreement*. Le remboursement de frais supportés par des tiers ne peut pas non plus être réclamé.

Nous avons prévu contractuellement la possibilité de le faire par voie de compensation.

Le point *Protections will be protected by a survival clause* sur le slide a trait à la théorie de l'imprévision, qui est entre-temps inscrite dans le Code civil, et nous excluons donc également ce point.

En ce qui concerne la structure, il s'agit d'une *joint venture* (JV) dans laquelle l'État belge et Electrabel participent chacun à raison de 50 %. Les parts d'Electrabel et de Luminus seront scindées et seule la part d'Electrabel sera apportée dans la JV. Un *O&M-agreement* (*Operating and Maintenance Agreement*) sera établi entre NuclearSub et Electrabel pour régler

We hebben uiteraard ook opgenomen dat we het kunnen doen onder de vorm van compensatie, schuldvergelijking. In ons rechtssysteem kunnen we dat best contractueel bepalen.

Het laatste punt op de slide, *Protections will be protected by a survival clause*, heeft te maken met de imprevisie, die ondertussen is ingeschreven in het Burgerlijk Wetboek. Wij sluiten dat hier dus ook uit.

Dat brengt mij bij *Schedule 3*, over de structuur. Het betreft een joint venture (JV), 50 % Belgische Staat en 50 % Electrabel. Op de slide staat nog eens hoe de aandeelhoudersstructuur juist is. De delen van Electrabel en Luminus zullen gesplitst worden, alleen het deel van Electrabel wordt in de JV gebracht. Er zal een *O&M-agreement* opgesteld worden tussen NuclearSub en Electrabel om dat te regelen.

In NuclearSub komen alleen Doel 4 en Tihange 3 en alleen de 90 % van Electrabel wat betreft Doel 4 en Tihange 3. NuclearSub heeft dan een *O&M-agreement* met Electrabel om die eenheden te opereren en te piloteren. Electrabel moet er zelf voor zorgen dat Luminus met alles akkoord gaat.

Een structuur oprichten doet men niet op een-twee-drie. Er komen daar zaken bij kijken. Ik heb dat reeds toegelicht daarnet in het kader van het *framework agreement*. NuclearSub moet als een bv/SRL door Electrabel geïncorporeerd worden. De niet-Europese assets moeten daarvan afgescheiden worden. Dat gebeurt op de *closing*. Dan moet die transfer gebeuren van het aandeelhouderschap van 50 %. Dat gebeurt ook na de *closing*. Er moeten daarvoor ook de nodige documenten worden opgesteld, zoals de aandeelhoudersovereenkomst maar ook de *corgo-codes*. Dat is heel belangrijk.

We hebben al exhaustief besproken hoe de organen eruit zullen zien. De raad van bestuur zal voor 50 % bestaan uit Electrabel en voor 50 % uit BEGOV. Dat reflecteert de JV. De voorzitter zal ofwel worden aangeduid door de Belgische Staat, ofwel onafhankelijk zijn. De functie van CFO gaat naar de Belgische Staat. Dat was voor ons heel belangrijk.

In tegenstelling tot de sector van de windenergie, waarin er tenders en meerdere kandidaten zijn, gaat het in dit geval om één project met één uitbater, op basis van actuele kosten (*Remuneration Agreement*). Omdat we in een situatie van asymmetrische informatie terecht kunnen komen, was het heel belangrijk dat de Belgische overheid de CFO zou aanwijzen om de toegang tot informatie te verzekeren. De reden is helemaal niet dat we achterdochtig zijn. Er is geen paranoia, maar een gedeeld vertrouwen rond de tafel om dit project goed uit te voeren. Dat zorgde ervoor dat het ook mogelijk was dat de Belgische Staat de CFO aanwijst – een grote blijk van vertrouwen van ENGIE Electrabel aan de Belgische Staat.

Het *day-to-day management* duidt ENGIE Electrabel zelf aan, want ENGIE Electrabel is verantwoordelijk voor de operationele werking van de *plants*. De Belgische Staat zal niet bepalen hoe *day-to-day* beslissingen moeten worden genomen. ENGIE Electrabel bezit die expertise. Het is dus evident dat zij die persoon aanwijst.

cela. Seuls les réacteurs de Doel 4 et Tihange 3 seront intégrés dans NuclearSub, ainsi que les 90 % d'Electrabel. NuclearSub conclura un *O&M-agreement* avec Electrabel pour l'exploitation et la direction de ces unités. Electrabel doit veiller elle-même à ce que Luminus marque son accord sur tous les points. NuclearSub devra être constituée par Electrabel en tant que Société à Responsabilité Limitée/Besloten Vennootschap (SRL/BV). Les actifs non européens devront être scindés lors du *closing*, après quoi la participation de 50 % devra être transférée par le biais des documents nécessaires.

Le conseil d'administration sera composé pour 50 % d'Electrabel et pour 50 % de BeGov. Le président sera désigné par l'État belge ou sera indépendant. La fonction de Chief Financial Officer (CFO) sera assumée par l'État fédéral. Nous parlons ici d'un seul projet avec un seul exploitant sur la base de coûts actuels (*Remuneration Agreement*), raison pour laquelle il était très important que l'État belge désigne le CFO afin de garantir l'accès aux informations.

En tant que responsable du fonctionnement opérationnel, ENGIE Electrabel désigne elle-même les responsables de la gestion journalière.

Les modifications de la loi concernent notamment le dégroupage. L'État belge n'a jamais détenu de parts dans la capacité de production, de sorte qu'il n'a jamais été nécessaire de transposer en droit belge les dispositions des directives européennes. Maintenant que nous sommes propriétaires à 50 % et que nous avons une activité de production, nous devons incorporer ces dispositions dans notre droit. Cela demandera encore beaucoup de temps et de perspicacité.

Le *Joint Development Agreement* (JDA) a été expliqué en janvier. Il

De *legislative changes* hebben onder andere te maken met de ontvlechting. De Belgische Staat heeft nooit aandelen aangehouden in productiecapaciteit. Dat betekent ook dat er nooit een noodzaak was om de betreffende bepalingen in de Europese richtlijnen om te zetten in Belgisch recht. Nu worden we wel voor 50 % eigenaar en hebben we ook productieactiviteit, waardoor we die relevante bepalingen moeten opnemen in onze wetgeving. Het zal een lange wetgevende trein worden en het zal ook van u nog redelijk wat tijd vergen om inzicht te krijgen in de materie en om ze nadien te kunnen goedkeuren.

Het JDA (*Joint Development Agreement*) is in januari toegelicht. Dat wordt voortgezet. Het komt er grosso modo op neer dat ENGIE Electrabel doorgaat met de werkzaamheden en wij met de financiering. Er bestaan een aantal websites daarover. Ik zal daarop nu dus niet ingaan. Het initieel budget bedroeg 31 miljoen euro. We hebben nu nog een extra budget van 86 miljoen euro vrijgemaakt.

U ziet veel slides over het JDA, wat vooral aangeeft dat men momenteel effectief bezig is met deze *Joint Development Agreement* om die LTO, die werkzaamheden doorgang te laten vinden met de heropstart in de winter van 2025.

Dat brengt mij bij de PCG (*Parent Company Guarantee*), waarover u veel hebt gesproken met de Commissie voor nucleaire voorzieningen in het kader van de wet op de nucleaire voorzieningen. Herinner u dat we de PCG indertijd niet hebben ingevoerd in de wet op de nucleaire voorzieningen. Dat was toen op zich ook niet nodig omdat Electrabel zelf alles in handen had en met zijn internationale en Europese assets sterk genoeg was. De toenmalige voorzitter van voornoemde commissie, Luc Dufresne, gaf destijds aan dat die assets, die kapitaalbeslissing, de beste garantie was om ervoor te zorgen dat die verplichtingen nageleefd konden worden. Op dat ogenblik stond ENGIE daar los van.

We stellen nu echter vast dat Electrabel de belangrijke verantwoordelijkheden behoudt, namelijk de ontmanteling, het volumerisico en de terugbetaling van de leningen van Synatom. Electrabel zal niet meer de grote groep zijn die ze was toen we de wet op de nucleaire voorzieningen hebben aangenomen. De niet-Europese assets gaan immers naar ENGIE. We hebben uiteraard voorzien dat de bescherming van de Europese kapitaalbeslissingen blijft.

Toch hebben we geoordeeld dat we nog een extra bescherming nodig hebben en dat we van ENGIE de garantie wilden dat Electrabel aan al zijn verplichtingen kan voldoen, in casu de ontmanteling, het volumerisico, de leningen, de terugbetalingen aan Synatom. Het mandaat dat ik en de eerste minister hebben gekregen, hield in dat we geen facturen mochten doorschuiven, niet voor het afval en de cap en ook niet voor de verplichtingen die Electrabel behoudt. Daarom hebben we bedongen dat ENGIE ten aanzien van Electrabel een *uncapped PCG* zal stellen, zelfs onder de assumptie *pay first, discuss later*.

Met andere woorden, als de Belgische regering op een bepaald moment een indicatie zou krijgen – dat zal niet zomaar een indicatie zijn; we zullen daarop worden geattendeerd door de Commissie voor nucleaire voorzieningen, die de prudentiële controle uitoefent – dat er onvoldoende garanties zijn dat de verplichtingen kunnen worden nagekomen, dan kan de Belgische regering de PCG triggeren. Niet alleen de Belgische regering kan dat trouwens, maar ook het NIRAS, het FANC

sera prorogé. ENGIE Electrabel poursuivra les travaux en vue d'un redémarrage à l'hiver 2025 et nous poursuivrons le financement.

Nous avons encore dégagé un budget supplémentaire de 86 millions d'euros.

À l'époque, nous n'avons pas introduit le *Project Coordination Group* (PCG) dans la loi sur les provisions nucléaires, notamment parce qu'Electrabel avait tout en main et avait les reins suffisamment solides avec ses actifs européens et internationaux. Toutefois, nous constatons désormais qu'Electrabel supporte les principales responsabilités du démantèlement, le risque lié au volume ainsi que le remboursement des prêts de Synatom. Electrabel ne sera plus le grand groupe qu'il était par le passé, car les actifs non européens seront transférés à ENGIE. Nous avons décidé que la protection des décisions capitalistiques européennes serait maintenue, mais nous souhaitons obtenir d'ENGIE la garantie qu'Electrabel pourrait satisfaire à toutes ces obligations. Comme le premier ministre et moi-même ne pouvions pas transférer de factures, nous avons obtenu qu'ENGIE établisse un PCG non plafonné à l'égard d'Electrabel, qui plus est basé sur le principe *pay first, discuss later*.

Si nous avons une indication que les obligations pourraient ne pas être respectées, nous pouvons intervenir immédiatement. Le concept "*pay first, discuss later*" existe en droit anglais. C'est pourquoi nous avons été assistés par des avocats anglais.

L'exploitation par Electrabel est régie par l'*O&M-agreement*. À tout moment, Electrabel doit disposer de ressources et de personnel suffisants pour remplir ses obligations. Il a été stipulé qu'ENGIE doit toujours apporter son soutien à Electrabel dans ce cadre.

en de Cap Entity, de publieke instelling die de 15 miljard euro zal beheren.

Discuss later houdt in dat eerst wordt veiliggesteld wat er nodig is en dat in tweede instantie verder wordt gefinetuned.

Op de laatste slide staat "*English law*". Dat heeft alles te maken met *pay first, discuss later*. Voor ons was het heel belangrijk dat, als we een indicatie hebben dat de verplichtingen niet zouden kunnen worden nagekomen, we onmiddellijk kunnen ingrijpen. Tegen dat we zo ver zijn, zitten we immers wellicht al in een potentieel ernstige situatie waarin men snel moet kunnen optreden en men het zich niet kan veroorloven om nog maanden te wachten. Het concept *pay first, discuss later* bestaat echter niet onder Frans recht, wel onder Engels recht, vandaar wordt de PCG onder Engels recht vormgegeven. ENGIE vroeg eigenlijk om het onder Frans recht te doen, wij vroegen om het onder Belgisch recht te doen. Die kwestie was eigenlijk relatief snel getrancheerd. Dat concept bestaat onder Engels recht en dat zullen wij dus overnemen. Wij hebben ons daaromtrent specifiek laten bijstaan door Engelse advocaten om het op de juiste manier vorm te geven.

Er is nog een andere vorm van ondersteuning. Electrabel blijft de uitbater en de uitbating wordt geregeld in de *O&M-agreement*. Er moeten natuurlijk te allen tijde bij Electrabel voldoende middelen, personeel en andere zijn om de verplichtingen van Electrabel onder de *O&M-agreement* te kunnen naleven. Daaromtrent hebben we een extra zekerheid voor de Belgische Staat ingebouwd door in te schrijven dat ENGIE te allen tijde support zal geven aan Electrabel als er in het kader van de *O&M-agreement* een aantal zaken niet zouden kunnen worden uitgevoerd.

Er bestaan een aantal uitzonderingen, *excluded obligations*, omdat ze elders geregeld worden, zoals alles wat te maken heeft met nucleaire aansprakelijkheid, alles wat al gecoverd is door de PCG en de vraag of er enige schuldvergelijking of compensaties mogelijk zijn.

U ziet dus dat de rode draad doorheen het akkoord de goede verankering van de positie is. We doen dat omdat we bevoorradingszekerheid nodig hebben. Daarom moeten we ervoor zorgen dat de eenheden goed kunnen draaien, dat de nodige kwalificaties daarvoor in orde zijn en dat de nodige kennis aanwezig is. Die kennis is vandaag binnen de groep aanwezig bij Tractebel.

Ik wil daarom uw aandacht vragen voor het voorlaatste punt op de slide. Daar staat: *protection of know-how by pre-emption arrangements on Tractebel*. Uit het verleden weet u immers dat andere spelers Tractebel wilden overkopen. Dat zou voor ons als Belgische Staat natuurlijk wel een risico inhouden. De technische en nucleaire knowhow over al onze kerncentrales zit bij Electrabel en we willen die graag beschermen. Daarom hebben we een akkoord gesloten met ENGIE dat wij een voorkooprecht hebben, mocht ENGIE in een situatie terechtkomen waarin ENGIE Tractebel wil verkopen tijdens de periode van de levensduurverlenging. Ik kan niet voorspellen wat we dan zullen doen, want dat zal het voorwerp uitmaken van een evaluatie. Het is echter uitdrukkelijk onze bedoeling om de expertise waarover we beschikken te kunnen behouden ten behoeve van de Belgische Staat.

Nous avons conclu un accord avec ENGIE selon lequel nous avons un droit de préemption si Tractebel devait être vendu pendant la prolongation, de sorte que l'expertise demeurera disponible pour l'État belge.

La disponibilité et la réduction des coûts sont des éléments importants de l'*O&M-agreement*. Les deux centrales doivent avoir une disponibilité maximale pendant les 10 ans de leur prolongation. L'exécution de l'*O&M-agreement* est un service fourni par Electrabel à la *joint venture*. Il a été déterminé quelle redevance la *joint venture* verse pour ce service, ce qui est exactement payé et ce qui ne l'est pas.

Les coûts qui ne présentent aucun lien avec la prolongation de la durée de vie ne seront évidemment pas remboursés. Il en va de même pour les coûts dus au non-respect du contrat ou aux erreurs d'Electrabel. Une très grande partie des coûts est liée à des contrats exécutés par des tiers. Dans ce contexte, un appel d'offres sera lancé pour garantir l'alignement des prix sur ceux du marché.

Il ne s'agit pas d'un processus concurrentiel: il y a deux installations et un opérateur. Nous avons fixé une limite. Il n'y a pas de marge sur les dépassements de coûts, mais ils ne peuvent pas être repercutés indéfiniment, afin d'inciter ENGIE Electrabel à réduire ses coûts.

Pour nous, le plus important est la disponibilité maximale. C'est pourquoi la compensation qu'ENGIE peut obtenir en dépend. Nous utilisons la marge habituelle de 16,5 %, mais ENGIE ne peut obtenir sa marge qu'à condition d'avoir fait du bon boulot. Cette marge n'est acquise que si la disponibilité prévue d'ENGIE s'élève à 90 % ou plus. Si la disponibilité prévue est inférieure à 65 %, ENGIE n'obtient aucune marge. Entre les deux, il y a une échelle mobile.

Wat is er belangrijk in de *O&M-agreement*? Het betreft een overeenkomst tussen de joint venture NuclearSub, dus 50 % Electrabel, 50 % Belgische Staat, en Electrabel zelf over de uitbating van Doel 4 en Tihange 3. De incentive daarin, die voor ons heel belangrijk is, heeft te maken met de maximale beschikbaarheid van de twee centrales tijdens de tien jaar levensduurverlenging en kostendrukking.

Bovendien zijn er bepalingen in opgenomen die betrekking hebben op governance en op *fees*, dus de manier waarop de kosten verdeeld worden. Het is evident dat we alleen de kosten betalen naargelang ons aandeel. Dat betekent dus 90 % van Doel 4 en Tihange 3. De rest wordt gedragen door Luminus.

Welke marges kunnen er worden aangerekend in het kader van de *O&M-agreement*? Het *O&M-agreement* slaat op een dienst die uitgevoerd wordt door Electrabel ten behoeve van de joint venture. Welke vergoeding geeft de joint venture dan aan Electrabel? Hier ziet u een oplijsting van wat er wel en niet vergoed wordt. Bij de zaken die wel vergoed worden, is er een marge, een *baseline*, van 16,5 % die marktconform is en die ook gehanteerd wordt in gelijkaardige contracten.

Een aantal zaken wordt uitgesloten. Er kan uiteraard geen vergoeding zijn voor kosten die niks te maken hebben met de LTO. Er worden ook geen kosten vergoed, als die voortvloeien uit het feit dat ENGIE een overeenkomst niet respecteert of als die het gevolg zijn van een fout die Electrabel heeft gemaakt. Een eigen fout komt dus nooit in aanmerking voor vergoeding.

Heel belangrijk is de kostencontrole. Uiteraard ligt er een heel pak kosten bij derde partijen en daarvoor zal er een tender in de markt moeten worden gezet, waardoor we relatief zeker zijn dat die kosten marktconform zullen zijn. Er zal vooral worden toegezien op de evolutie van de andere kosten.

Dan is er een heel stuk over het budgettaire proces, het cash management en de betaling, onder andere in geval van betwistingen. Ik wil hier stilstaan bij de *cost incentives in case of cost overruns*. We zitten hier niet in een competitief proces. Er zijn twee installaties en één operator en er is geen druk naar beneden door competitie. Dat houdt het risico in dat er alsmaar meer kosten worden gemaakt, want die komen toch in aanmerking voor vergoeding. Daar hebben we een cap op gezet: het bedrijf zal bij *cost overruns* inboeten op zijn marge. Er is geen marge op de *cost overruns*, maar die mogen niet onbeperkt worden doorgerekend, wat Electrabel ertoe moet aanzetten om de kosten te beperken.

Dat brengt me bij de *sliding scale*. Wat is belangrijk voor ons? De centrales moeten voor ons maximaal beschikbaar zijn. Daarom hebben we de vergoeding die ENGIE Electrabel kan krijgen in het kader van de *O&M-agreement* afhankelijk gemaakt van de beschikbaarheid. We hanteren de in lopende contracten gangbare marge van 16,5 %, maar ENGIE krijgt die alleen als het bedrijf goed gewerkt heeft, dus als de beschikbaarheid 90 % of meer bedraagt. Als de geplande beschikbaarheid onder de 65 % is, krijgt ENGIE geen marge.

Daartussen zit er een *sliding scale*. Op die manier geven we een incentive aan de operator om ervoor te zorgen dat er voldoende beschik-

Comme dans tout contrat, nous avons inclus des limitations de responsabilité. Les seuils sont suffisamment élevés.

Nous visions d'abord novembre 2026, ce qui signifiait initialement que les réacteurs seraient inutilisés pendant une période plus longue. Au départ, nous avons accepté d'octroyer un prêt d'État à cet effet. Le redémarrage est désormais prévu dès 2025. Un accord a été conclu pour que ce prêt puisse être utilisé à cette fin.

Deux phases sont prévues. La phase initiale prendra fin lorsque 10 % des travaux pour une exploitation à long terme auront été achevés, soit fin 2028. Un prix d'exercice initial (*initial strike price*) est d'application pendant cette phase, basé sur les devis des travaux. Un prix d'exercice est basé sur les coûts réels. Dans la période qui suivra, la *run phase*, un prix d'exercice fixe et définitif sera d'application. Dans le cadre de l'évaluation, nous vérifierons si le prix d'exercice est correct, sur la base d'un étalonnage.

Selon que les prix de l'électricité ou le prix de référence du marché sont inférieurs au prix d'exercice, les paiements vont dans un sens ou dans l'autre. Pour que les coûts restent aussi bas que possible dans ce domaine également, nous avons intégré dans le *remediation agreement* (contrat d'assainissement) des incitants si le prix du marché est supérieur ou inférieur de 30 % au prix d'exercice. C'est ce que l'on appelle le *pain and gain share* (partage des pertes et des bénéfices). Si des bénéfices sont engrangés, ENGIE en partage une partie et si des pertes sont à déplorer, ENGIE en supporte également une partie. En fin de compte, nous souhaitons obtenir des prix d'exercice plus bas, dès lors qu'un prix d'exercice plus bas signifie que l'autorité fédérale devra moins suppléer. Le débat a été houleux parce

baarheid is. We hebben er principieel geen probleem mee dat de operator winst maakt op wat hij doet, op voorwaarde dat hij goed gewerkt heeft, en dat betekent dat de twee kerncentrales effectief voldoende beschikbaar zijn, zoals ENGIE beloofd heeft.

We hebben ook, zoals in alle contracten, beperkingen betreffende de aansprakelijkheden opgenomen. Het gaat hier om voldoende hoge *threshold*. Dat kunt u alvast lezen; we kunnen er later nog op terugkomen.

Dat brengt mij bij de *remuneration agreement*, dus het CfD (*contract for difference*) dat we hebben gesloten. Ik herhaal dat de slides gewoon de structuur van de documenten volgt. U ziet nu twee slides over *termination rights*. Dat heeft er eigenlijk vooral mee te maken dat ENGIE Electrabel zijn investering terugbetaald wil krijgen. ENGIE Electrabel is ervoor beducht dat het *upfront* investeert en al die werken uitvoert zonder terugbetaling. Als de investering niet terugbetaald kan worden aan de hand van de opbrengsten van de verkoop van elektriciteit, dan zit er een support in het CFD. Ook is omschreven wat ENGIE Electrabel mag verwachten, als de Belgische Staat eenzijdig beslist om met de levensduurverlenging te stoppen. Daarom gaan veel bepalingen over *termination rights*.

Nu kom ik tot de *SDC loan* (*shut down costs loan*). Aanvankelijk was het de bedoeling dat de centrales langere tijd zouden stilliggen, want we zaten eerst op de piste van november 2026. De centrales zouden een hele winter stilliggen, want in die periode zouden werken uitgevoerd worden. Eerst waren we overeengekomen om daarvoor een staatslening te geven. Nu gebeurt de doorstart al in 2025. We zijn ermee akkoord gegaan dat die lening daarvoor gebruikt kan worden.

Ik ga nog dieper in op het CFD. Sta me toe om even te herhalen – die informatie is niet nieuw – dat er twee fases zijn. De *initial phase* is de fase waarin de LTO-werken worden uitgevoerd. Die loopt tot het moment dat 10 % van de LTO is afgerond of eind 2028. In die *initial phase* zullen we werken met een *initial strike price*, gebaseerd op de offertes van de werken. Een *strike price* is gebaseerd op de werkelijke kosten. We zullen werken met een *initial strike price* in de eerste fase en een definitieve, vaste *strike price* in de *run phase*, dus voor de periode die nadien komt. De *true-up date* is eigenlijk de evaluatie, gebaseerd op kalibratie, waarbij we nagaan of de *strike price* in orde is.

Dat geeft aanleiding tot betalingen in de ene of andere richting, naargelang de elektriciteitsprijzen of marktreferentieprijs lager liggen dan de *strike price*. Ook hier hebben we echter incentives ingebouwd opdat de kosten zo laag mogelijk blijven. Terwijl we in de *O&M-agreement* een incentive hebben ingebouwd voor een zo hoog mogelijke beschikbaarheid, hebben we in de *remediation agreement* een incentive ingebouwd om de kosten zo laag mogelijk te houden. Dat is wat de *pain and gain share* wordt genoemd. Dat betekent dat, als de marktprijs 30 % hoger ligt dan de *strike price*, we de *strike price* zullen aanpassen op 8 % IRR (*internal rate of return*). Omgekeerd, als de marktprijs 30 % lager ligt dan de *strike price*, dan zullen we de IRR kalibreren op 6 %. De basis is een IRR van 7 %, dus die kan hoger of lager zijn op basis van de marktprijs.

Grosso modo komt dat erop neer dat, als er winsten worden gemaakt, Electrabel een beetje mee kan delen in die winsten. Als er verliezen

que les intérêts sont différents: nous souhaitons contrôler notre budget et Electrabel ne veut aucun problème. Cependant, nous sommes parvenus à un bon équilibre pour obtenir des prix d'exercice plus bas et même pour obtenir un prix d'exercice inférieur au prix de l'électricité, afin d'avoir plus de garantie sur les bénéfices que sur les pertes.

J'en arrive au point *provisionally market reference price is the day-ahead hourly spot price*. Ce prix sera fixé à la date de redémarrage LTO. Nous nous ferons assister pour la commercialisation de cette électricité. Il s'agit de 16 térawattheures. Nous nous concertons avec la CREG à ce sujet.

Le prix d'exercice ou *strike price* sera indexé et nous avons également prévu une clause de réouverture permettant de revoir le montant en cas de force majeure. Si nous l'avons fait, c'est parce qu'en raison des particularités des matières nucléaires, nous ne pouvons pas prolonger la période, comme nous l'avons fait lors du passage au contrat sur la différence pour les parcs éoliens en mer.

L'accord d'approvisionnement en carburant est le seul sujet que nous n'avons pas pu clôturer le 21 juillet 2023. Les négociations en la matière ont bien avancé. Aucun véritable problème n'a été relevé à cet égard. Nous avons été rassurés quant à la commande des carburants, entre autres. Le fait qu'aucun calendrier n'a encore été établi pour ce volet constitue donc un signe positif.

Pour les plafonds, un montant total de 15 milliards d'euros a été convenu, ce qui implique une exonération de la responsabilité à l'issue des transferts. Chaque catégorie de déchets fait l'objet d'un crédit de volume. Le risque lié au volume est supporté par Electrabel. Si les volumes sont inférieurs, aucun remboursement ne sera effectué en

zijn, draagt Electrabel de verliezen ook een beetje. Uiteindelijk willen we lagere *strike prices* verkrijgen, want een lagere *strike price* betekent dat de federale overheid minder zal moeten bijleggen. De federale overheid heeft de verplichting om haar budget te controleren en kan zich geen oneindige *cash out* permitteren. Op bepaalde momenten werd er pittig gedebatteerd, omdat de belangen verschillen: wij willen onze begroting controleren en Electrabel wil geen zorgen. We zijn samen echter een goed evenwicht overeengekomen om lagere *strike prices* te bereiken en zelfs om tot een *strike price* te komen die onder de elektriciteitsprijs ligt met meer garantie op winst dan op verlies.

Dan beland ik bij het punt *Provisionally, market Reference Price is the day-ahead hourly spot price*. Dat zal uiterlijk bepaald worden op de LTO *restart date*. We zullen ons ook nog laten bijstaan voor de vermarkting van die elektriciteit. Het gaat om 16 terawattuur, een grote hoeveelheid elektriciteit. Hoe en op welke markt men dat gaat vermarkten en welke effecten dat teweegbrengt, is een bezorgdheid en daarover overleggen we met de CREG voor advies.

Kan de *strike price* aangepast worden in de huidige omstandigheden? Er is in een indexering voorzien en de *strike price* kan een *reopener* hebben, dus kan worden herzien in geval van overmacht. Waarom is dit bepaald? Toen we bij offshorewind zijn overgeschakeld van LCOE-ondersteuning naar het *two-sided contract for difference* hebben we gezien dat door de slechte windjaren en andere omstandigheden een negatief effect optrad voor de businesscase. Daarom hebben we toen de periode verlengd. Dat kunnen we hier echter niet doen door de eigenheid van nucleaire aangelegenheden. We kunnen niet anders dan werken met de tienjaarlijkse herziening en we kunnen daar geen één, twee of drie jaar bij plakken. We kunnen de periode dus niet uitbreiden, maar we moeten in een aantal omstandigheden nagaan of dat wegens overmacht weer aangepast moet worden. Dat kan echter niet eender wanneer en ook niet voor eender wat.

U zult zien dat *schedule 10* ontbreekt, dat ging over de *Fuel Supply Agreement*. Dat was het enige topic dat we op 21 juli niet hebben kunnen afronden. We hebben over alle topics een overeenkomst bereikt, behalve over de *Fuel Supply Agreement*. We zijn op dit moment in een vergevorderde staat van onderhandeling, maar daarover waren er eigenlijk ook geen issues. We hebben zeer veel geruststelling gekregen over de bestelling van de fuels en andere zaken. De onderhandelingen zitten goed. Er waren op dat moment geen bezorgdheden of *red flags*. Daarom is er geen uitgewerkte *schedule* over de *Fuel Supply Agreement*. Dat is eerder een goed teken. Dat wil zeggen dat we daarmee op de goede weg zitten.

Dan komen wij bij de caps. U ziet hier nog eens de bedragen die werden afgesproken: 3,5 miljard euro voor A, 1 miljard euro voor B en 10,5 miljard euro voor C en *spent fuel*. Dat is in totaal 15 miljard euro. Dat betekent een release van de aansprakelijkheid na transfer. Dat werkt met een aantal volumekredieten die worden gegeven per afvalcategorie, waarbij het volumerisico voor Electrabel is. Als blijkt dat hun uiteindelijke volumes kleiner zijn, dan is er wel geen terugbetaling in de andere richting.

De ontmanteling is nog niet bezig, maar wat als er afval komt dat niet in een van de categorieën kan worden ondergebracht? Dat noemen we *X waste*. Welke aanpak hanteren we dan? We bekijken eerst of het

contrepartie. Si, lors du démantèlement, il apparaît que des déchets ne peuvent être rattachés à aucune catégorie, nous les qualifierons de *déchets X*. Le cas échéant, un expert leur attribuera un tarif spécifique.

Tous les montants et engagements plafonnés sont "sans préjudice de". Tout ce qui a trait au volume et à la conformité par rapport aux critères de transfert contractuels demeure du ressort de l'exploitant. La levée de la responsabilité n'interviendra qu'une fois que tout aura été respecté. Pour la catégorie A, le paiement se fera à la date de redémarrage LTO en novembre 2025, pour les catégories B et C au *closing*, fin 2024. Le paiement se fera en espèces ou quasi-espèces. Les coûts seront supportés par Electrabel.

Les critères de transfert ont été fixés par l'ONDRAF. Il est important, dans le cadre du transfert des sites, que nous recevions le stockage temporaire du combustible utilisé sur site à sec. Dans un bâtiment sec, toute la radioactivité est canalisée. Les *packages* sont secs, stables et sûrs. L'État belge n'aura plus qu'à démolir le bâtiment dans lequel il n'y aura plus de rayonnements. Le stockage humide ne relève pas de notre responsabilité. Tous les sites nucléaires livrés seront des *green fields* industriels.

past in een van de categorieën waarvoor we wel een transfercriterium hebben. Als dat niet kan, dan zal daar een specifiek tarief voor worden bepaald. Als daar geen akkoord over gevonden wordt, zal dat door een expert worden bepaald.

Alle *capped amounts* en *capped liabilities* zijn dus *without prejudice to*. U ziet hier de opsomming. *Dismantling and decommissioning liabilities* moet gebeuren. Alles wat te maken heeft met volume, maar dus ook de *compliance* met de contractuele transfercriteria blijft bij de uitbater. Eigenlijk wordt de cap betaald, maar de *release* van de aansprakelijkheid die daarbij komt kijken, gebeurt op het moment dat aan alles voldaan is waaraan voldaan moet zijn.

Voor categorie A wordt er betaald op de LTO *restart date*, dus november 2025. Voor B en C is dat bij *closing*. Dat wordt verwacht eind 2024. Dat wordt in cash betaald of cash equivalent. De kosten zijn uiteraard voor rekening van Electrabel.

De transfercriteria zijn het dikke boek dat geschreven is door onze experts van het NIRAS. Voor de *compliance* blijft het de verantwoordelijkheid van Electrabel om te allen tijde eraan te voldoen.

Dan zitten we nog met de transfer van de sites, op het moment van *decommissioning* van de nucleaire sites. Het is heel belangrijk wat er achter de komma staat: niet de *on-site spent fuel interim storage*. De *on-site spent fuel interim storage* moet aan ons overgeleverd worden in droge vorm. De natte *storage* in het gebouw DE blijft onder de verantwoordelijkheid van Electrabel en komt pas naar de Belgische Staat onder droge vorm. In eerdere vergaderingen hebt u mij al ondervraagd over de consequenties daarvan. Als we een droog gebouw overnemen, is alle radioactiviteit *contained*. Die *packages* zijn droog, stabiel en veilig. Dan is het alleen nog het afbreken van het gebouw dat bij de Belgische Staat ligt, maar waar geen straling in te merken is.

On-site spent fuel interim storage facilities under responsibility BE-GOV, gaat dus over droge opslag. Natte opslag komt niet onder onze verantwoordelijkheid. Alle nucleaire sites zullen opgeleverd worden als een industrieel *green field*.

Tot slot zijn er nog een aantal operationele condities en afsluitende bepalingen.

Dat is het einde van de leeswijzer. Ik ben me ervan bewust dat het een hele boterham is. Zoals gezegd, ben ik echter ter beschikking van het Parlement voor verdere toelichting.

La **présidente**: Monsieur le premier ministre, madame la ministre, merci beaucoup pour cette introduction. Comme convenu, nous allons nous limiter à dix minutes par groupe. Monsieur Wollants, vous avez la parole.

01.06 Bert Wollants (N-VA): Mijnheer de eerste minister, mevrouw de minister, bedankt voor de toelichting.

Waar het vooral over gaat, is de vraag of dit een evenwichtige deal is. Is het toestaan van die cap uiteindelijk in evenwicht met de eventuele inkomsten en de eventuele voordelen die nadien worden verworven? Ik vraag me af of dat evenwicht wel bereikt is. Dat heeft er misschien mee te maken dat de onderhandelingen pas in 2022 zijn gestart, onder hoge tijdsdruk, wat het toch wat moeilijk heeft gemaakt.

01.06 Bert Wollants (N-VA): Je doute qu'il s'agisse d'un accord équilibré. Y a-t-il un équilibre entre les avantages et les recettes? Malheureusement, les négociations n'ont été entamées qu'en 2022, sous la pression du temps. Nous constatons que les coûts *overnight* continuent d'augmenter. Si cela

De Commissie voor nucleaire voorzieningen hebben we hier een aantal inschattingen horen maken van wat de kostprijs in het verleden was. We zagen daar een aanzienlijke stijging van de *overnight*-kosten van jaar tot jaar. In de laatste tabellen die ter beschikking werden gesteld, was er op een jaar of vijf tijd een stijging van iets meer dan 8 miljard tot iets meer dan 12 miljard. Als dat proces zich doorzet, komen we heel snel op het punt waarop de kosten veel meer stijgen dan waarop hier wordt geanticipeerd. Hier wordt gesproken over het indexeren van de cap met 3 %, maar in het verleden was die stijging veel sterker dan waarmee hier rekening wordt gehouden. Is dat dan een goede deal?

Ik heb ook bij de *strike price* enkele vragen. Mevrouw de minister, in onze vergadering van 4 juli zei u dat de *strike price* volgens u tussen de 65 en de 75 euro per megawattuur zal liggen. Dat zijn relatief hoge bedragen. Ik vrees dat de Belgische Staat heel veel zal moeten bijleggen om dat verhaal rond te krijgen. Dan wordt volgens het voorgestelde model de *strike price* ook nog eens geïndexeerd, terwijl die natuurlijk in belangrijke mate gebaseerd is op de investeringskosten die worden gemaakt.

Eenmaal de investeringen gedaan, zal het bedrag normaal gezien niet meer aanzienlijk veranderen. Er zijn alleen nog wat operationele kosten. In een kerncentrale maken vooral de investeringskosten het grote verschil. Is het dan nog wel fair om de indexering op die manier door te voeren? Als ik dat hoor, vrees ik dat we in de toekomst heel diep in de buidel zullen moeten tasten. Er zal vooral veel moeten worden betaald.

Blijft Synatom effectief volledig bij ENGIE Electrabel? Betekent dit dat de terugbetalingsmodaliteiten zoals die in het verleden zijn afgesproken ook overeind blijven? Kan de terugbetaling dan enkel komen van het winstaandeel in NuclearSub dat aan ENGIE Electrabel toekomt? Op een gegeven moment zal daar immers een deel van de inkomsten vandaan komen. Zijn er directe of indirecte manieren waarop de federale overheid bijdraagt aan het volstorten van de bedragen die bij Synatom zitten? Anders passeert men natuurlijk twee keer langs de kassa.

Er is ook een *cap on liability*. Is dat een daadwerkelijke cap op de nucleaire aansprakelijkheid? Wordt de wet op de nucleaire aansprakelijkheid dan op dat vlak aangepast? Zodra we een bepaald bedrag overschrijden, komt dat bij de Staat terecht en dan rijst de vraag op welke manier u dat juist begrijpt en waar dat aan gelinkt is.

Voorzitter: Christian Leysen.
Président: Christian Leysen.

U hebt in de oefening ook de managementfuncties verdeeld. De Belgische overheid zou de CFO aanduiden en ENGIE Electrabel zou de CEO aanduiden. Is dat de meest efficiënte manier om de onderlinge communicatie tussen die twee sleutelposities te verzekeren? Dreigen we daar niet in een minder efficiënte regeling terecht te komen?

De door ENGIE Electrabel te bereiken overeenkomst met Luminus is een voorwaarde om een volgende stap te zetten. Krijgt Luminus daarvoor een soort van vetorecht vooraleer de deal van start kan gaan? Welke stappen worden er gezet indien Luminus er niet mee akkoord

continue, les coûts augmenteront bien plus que ce qui est anticipé aujourd'hui. S'agit-il alors d'un bon accord?

Le 4 juillet 2023, la ministre a évoqué un *strike price* entre 65 et 75 euros par mégawattheure. Il s'agit de montants relativement élevés. L'État belge devra apporter une contribution importante. En outre, ce *strike price* est également indexé, alors qu'il est basé sur les coûts d'investissement encourus.

La société Synatom restera-t-elle intégralement dans les mains d'ENGIE? Les règles de remboursement seront-elles maintenues? Le remboursement ne pourra-t-il alors provenir que de la part bénéficiaire dans NuclearSub? L'État fédéral contribuera-t-il, d'une certaine manière, à la libération des montants chez Synatom?

Le plafond de responsabilité (*cap on liability*) consiste-t-il en un plafonnement de la responsabilité nucléaire? La loi sur la responsabilité nucléaire sera-t-elle modifiée le cas échéant?

La répartition des fonctions entre un CFO de l'État fédéral et un CEO d'ENGIE sera-t-elle efficace?

La société Luminus recevra-t-elle une sorte de droit de veto? Qu'advient-il si Luminus ne marque pas son accord?

gaat of andere manieren vraagt om vergoed te worden dan die welke tussen de Belgische Staat en ENGIE Electrabel zijn afgesproken?

Er is ook gesproken over de *capped amount*. Het is niet voor 100 % duidelijk hoe dit beheerd mag worden. Er is wel aangegeven dat dit bedrag cash overgemaakt moet worden, maar zijn er ook regels opge maakt over de manier waarop de Belgische overheid dat bedrag na dien mag beheren? Onder welke structuur mag dat gebeuren? Of is dat niet het geval?

Er is ook gesproken over de minimale waarde van de assets van 4 miljard euro. Ik veronderstel dat daar ook een indexeringsclausule bij hoort? Anders zullen we in de loop der tijden door de inflatie systematisch aan een lagere waarde van die assets komen. Is dat niet het geval? Op welke manier moeten we dit bekijken? Die waarde zal anders in verhouding tot de reële geldwaarde gaan afnemen. De vraag is of dit de bedoeling is.

Er wordt eveneens gesproken over het verwerven van 50 % van de shares in NuclearSub. Op welke manier zal dat gebeuren? Zullen die aandelen door de Belgische overheid worden aangekocht of zal het anders verlopen? Wat is de exacte methodiek? Hoe wordt de waardering bepaald?

Er wordt op bepaalde plaatsen ook gesproken over politieke *force majeure*. Kunt u wat meer uitleg geven over welk scenario u daar voor ogen hebt en wat de gevolgen ervan zijn? Ik kan me immers voorstellen dat u een gelijkaardig scenario zult gebruiken als destijds voor het contract van de opwerking, waar ook een politieke *force majeure* werd gebruikt om het contract te verbreken. Hoe zit dat in dit geval? Hoe moeten we dat juist interpreteren? Het viel me op dat dit daar specifiek in werd vermeld.

In de brief werd aangehaald dat het publiek maken van het contract gebeurt nadat de transactiedocumenten gefinaliseerd zijn. Betekent dat vanaf het ondertekenen van de transactiedocumenten of vanaf de *closing* van de overeenkomst? Als het pas bij de *closing* is, namelijk op het moment waarop de Europese Commissie haar goedkeuring geeft, dan zitten we heel ver in de toekomst. U schijnt zelf aan te geven dat dit niet meer haalbaar is vooraleer dit Huis zijn deuren zal sluiten voor de verkiezingen. Dan wordt het natuurlijk wel moeilijk.

Electrabel zal ook als operator aan de slag blijven. Is het duidelijk dat dit ook noodzakelijk is tot het einde van de verbintenistermijn die in het contract is opgenomen? Met andere woorden, bestaat de mogelijkheid dat Electrabel op de ene of andere manier nog wordt vermarkt aan een andere partij of is dat geen mogelijkheid?

Tot slot werd er in de slides aangegeven dat er rekening moet worden gehouden met de Franse wetgeving. Kunt u meer duidelijkheid geven over wat u daar juist mee bedoelt, want volgens mij hebt u daar geen nadere toelichting bij gegeven? Over de shareholders staat er een passage. Kunt u ons daar wat meer duidelijkheid over geven?

Als ik alles bij elkaar tel, zie ik dat de overeenkomst ENGIE Electrabel het voordeel van de cap biedt en dat de federale overheid aan de andere kant vooral moet betalen. Ik weet dus niet of dit een evenwichtig verhaal is. Wij hebben al een gelijkaardige situatie meegemaakt met

Les modalités selon lesquelles pourra être géré le *capped amount* (montant plafonné) ne sont pas tout à fait claires. Sous quelle structure les autorités sont-elles autorisées à gérer ce montant?

La clause d'indexation s'applique-t-elle à la valeur minimale des actifs? Dans le cas contraire, leur valeur diminuera progressivement, en raison de l'inflation.

Selon quelle méthode les actions de NuclearSub seront-elles acquises? Comment la valorisation sera-t-elle déterminée?

Quand le contrat sera-t-il rendu public? S'il ne pourra l'être que lorsque la Commission européenne aura donné son approbation, ce n'est pas demain la veille.

Est-il possible qu'Electrabel s'associe à une autre partie à un moment donné?

ENGIE Electrabel bénéficiera des avantages du plafonnement et le gouvernement devra surtout payer. Je ne pense pas qu'il s'agisse d'un accord équilibré.

Tihange 1 en toen ging het over veel kleinere bedragen en over een veel kortere termijn dan in dit geval. Ik vrees dus dat u mij nog wat zult moeten overtuigen van het feit dat de overeenkomst een goed evenwicht biedt.

01.07 Kim Buyst (Ecolo-Groen): Dank u, mijnheer de eerste minister en mevrouw de minister, om in onze commissie aanwezig te zijn voor een belangrijk debat over energie. Energie is een basisrecht waar toch een aantal uitdagingen aan verbonden zijn. Voor onze partij is het altijd belangrijk geweest dat energie betaalbaar is en dat we daarnaast minder afhankelijk worden van fossiele energie. Natuurlijk is de bevoorradingszekerheid of de zekerheid dat die energie geleverd zal worden, ook heel belangrijk.

Ik heb het al gezegd en ik geloof er ook oprecht in dat we inzake energie moeten denken op lange termijn en handelen op korte termijn. Voor Groen en Ecolo is het dan de logica zelf dat we investeren in hernieuwbare energie. De federale regering heeft daartoe al heel wat stappen ondernomen. Dat doet ze nog steeds en zal ze ook in de toekomst doen om ervoor te zorgen dat we meer en meer inzetten op hernieuwbare energie, zoals offshorewindenergie aan onze kust. Natuurlijk is het ook belangrijk om een verantwoord beleid te voeren en te bekijken op welke manier we voor die bevoorradingszekerheid kunnen zorgen.

Vandaag ligt hier een plan dat een immens verschil betekent met de winter van 2018, toen een afschakelplan moest klaarliggen omdat vijf van de zeven kerncentrales plots waren uitgevallen. Nu hebben we een regering die dat te allen koste wil vermijden en die het nodig vindt goed in te schatten wat we binnen een aantal jaren nodig hebben.

Daarvoor is deze federale regering pragmatisch geweest, en heeft ze beslist om de levensduur van de jongste twee kerncentrales te verlengen. Hiervoor waren belangrijke onderhandelingen nodig met de uitbater van die kerncentrales, namelijk ENGIE.

Mijnheer de premier, mevrouw de minister, het is duidelijk dat uw beider ploegen, en u als ministers, dat consciëntieus hebben gedaan. Ik denk dat de uitleg van de vele slides die we net hebben gezien, duidelijk maakt dat geprobeerd is om met alle details rekening te houden. Ik zei het al: voor onze partij gaat het over betaalbare energie, maar "de vervuiler betaalt" is een andere baseline die voor ons heel belangrijk is. We lezen dan dat de Staat 15 miljard euro zal ontvangen, waarin ook een risicopremie vervat zit. Sta me toe daarover een vraag te stellen.

Bij de overdracht zal er op een bepaald moment 15 miljard euro op de rekening van de regering komen. Het is belangrijk dat we ervoor zorgen dat dat geld niet aan andere zaken wordt uitgegeven. Die fondsen moeten correct worden geïnvesteerd om het uiteindelijk voor de berging van het afval te kunnen gebruiken. We weten allemaal dat dit niet morgen zal zijn, men zal het eerst een tijd moeten laten afkoelen, maar we moeten ervoor zorgen dat er voor de toekomstige generaties voldoende geld is. Op welke manier zorgen we ervoor dat de fondsen die op de rekening van de federale overheid komen in de toekomst toereikend zullen zijn om dat afval te bergen?

Een tweede punt gaat over de Commissie voor nucleaire voorzieningen. Die heeft een belangrijke advies- en controlefunctie bij het beheer

01.07 Kim Buyst (Ecolo-Groen): Groen estime que l'énergie est un droit fondamental et doit rester abordable, mais aussi que nous devons nous affranchir des énergies fossiles et être en mesure de garantir notre sécurité d'approvisionnement. C'est pourquoi, pour ce qui est de notre politique énergétique, nous devons réfléchir à long terme et agir à court terme. Il est donc parfaitement logique que le gouvernement investisse dans les énergies renouvelables, tout en sécurisant notre approvisionnement.

Grâce à ce plan, le gouvernement nous évite de devoir mettre en œuvre un plan de délestage durant les prochains hivers, comme ce fut le cas en 2018, lorsque 5 de nos 7 réacteurs nucléaires s'étaient arrêtés. Pour éviter cela, le gouvernement a pris la décision pragmatique de prolonger les deux réacteurs nucléaires les plus récents.

Il ressort de la présentation que la ministre et le premier ministre ont négocié cette prolongation de manière très consciencieuse avec ENGIE, en s'efforçant de tenir compte de tous les détails. Le principe du pollueur payeur a également été respecté lors de ces négociations. À cet égard, l'État belge recevra 15 milliards d'euros, un montant qui inclut une prime de risque.

Comment le gouvernement veillera-t-il à ce que l'argent soit investi correctement et ne soit pas dépensé à d'autres fins, de sorte que les générations futures disposent de moyens suffisants pour le stockage des déchets nucléaires?

De quelle manière les compétences de contrôle de la Commission des provisions nucléaires (CPN), que nous avons élargies et

van de centen voor de ontmanteling van de centrales en de berging van de splijtstoffen. Vorig jaar hebben we in deze commissie en het Parlement unaniem een wet goedgekeurd die de bevoegdheden van die commissie uitbreidt en een sterke controle invoert. Op welke manier zal die rol, die wij allemaal zo belangrijk vonden en die we in de wet hebben verankerd, worden gevrijwaard?

Een ander belangrijk punt voor Groen is de veiligheid, zeker als het gaat over kerncentrales. We hebben een belangrijke nucleaire waakhond die bekijkt in hoeverre de veiligheid in acht wordt genomen. Ik denk dat die mensen hun rol altijd naar behoren vervullen. We hebben in ons land heel wat nucleaire expertise met betrekking tot de toekomst, maar ook met betrekking tot de ontmanteling van kerncentrales en het bergen van splijtstoffen.

De commissie was vorige week in Finland. We hebben daar gezien hoe belangrijk het is om veiligheid in acht te nemen als het gaat over het bergen van afval. Er zijn daar nog heel wat vraagtekens; nog heel wat punten en komma's moeten uitgeklaard worden. Er is ook niemand die het ons al heeft voorgedaan. Wij zullen in Europa allemaal van elkaar moeten leren. We mogen trots zijn op de nucleaire expertise die we hebben, maar het zal ook belangrijk blijven om voldoende expertise in België te houden om de centrales ten eerste veilig uit te baten en ten tweede nadien veilig te ontmantelen.

Mevrouw de minister, u zei het al, er komt nog heel wat wetgevend werk op ons af. Er moeten immers nog heel wat stappen genomen worden, ook in deze commissie.

Heb ik goed begrepen dat het de bedoeling is dat u in verschillende stappen naar het Parlement komt met die verschillende wetteksten? Er wordt van ons dus nog wel wat werk verwacht in deze commissie. De timing die u nu vooropstelt, zouden wij echter normaliter moeten kunnen halen.

Mevrouw de minister, uw uitleg was heel volledig, al was het natuurlijk ook heel veel. We moeten het allemaal nog een beetje laten bezinken. Laat echter duidelijk zijn dat de Ecolo-Groenfractie tevreden is met een federale regering die denkt op lange termijn, die handelt op korte termijn en die naast investeringen in hernieuwbare energie – nog steeds de goedkoopste energievorm – ook zorgt voor onze bevoorradingszekerheid.

01.08 Malik Ben Achour (PS): Monsieur le premier ministre, madame la ministre, le 4 juillet, nous avons déjà pu vous entendre au sujet de l'accord du 22 juin. De manière générale, celui du 21 juillet le consolide dans un contrat qui en garantit la sécurité juridique. Vous avez apporté un grand nombre de précisions techniques, et je vous en remercie, mais nous aurions souhaité obtenir des informations sur le Flex-LTO, ainsi que sur la probabilité de la disponibilité des deux réacteurs en 2025. Vous évoquez un accord définitif pour le 31 octobre. Nous savons que l'accord de juillet comprend des centaines de pages de documents et qu'il est juridiquement contraignant. En tout cas, c'est ainsi qu'il fut présenté au Parlement et à la presse.

Je voudrais obtenir plus d'informations sur l'accord attendu pour le début de la semaine prochaine. Si le précédent était déjà contraignant et définitif, en quoi consiste alors celui-ci? Dans quelle mesure le nouvel

renforcées l'année dernière, seront-elles préservées?

Notre régulateur a développé une grande expertise en matière de démantèlement des réacteurs nucléaires et d'évacuation des matières fissiles. Néanmoins, de nombreuses interrogations subsistent, car aucun pays ne l'a fait avant nous. Nous devons apprendre les uns des autres en Europe, mais nous devons également conserver suffisamment d'expertise en Belgique pour exploiter les réacteurs et les démanteler par la suite dans des conditions de sécurité suffisantes.

Ai-je bien compris? La ministre soumettra encore plusieurs textes législatifs au Parlement?

01.08 Malik Ben Achour (PS): Op 4 juli hebt u ons toelichting gegeven bij het akkoord van 22 juni. Dat werd door het akkoord van 21 juli geconsolideerd. U hebt een groot aantal technische details verstrekt. We wachten op informatie over het Flex-LTO-scenario en over de waarschijnlijkheid dat de twee reactoren in 2025 beschikbaar zullen zijn. U hebt het over een definitief akkoord tegen 31 oktober.

De overeenkomst van juli werd als juridisch bindend voorgesteld. Als

accord précise-t-il quelque chose au regard de celui du 21 juillet? J'aimerais en savoir plus sur leur articulation, car je ne comprends pas bien.

Toujours en ce qui concerne le Flex-LTO, le 24 juillet, ENGIE publiait un communiqué dans lequel étaient présentées les conditions nécessaires à la réalisation du projet: la livraison à temps du combustible nucléaire par le fabricant, les améliorations de la conception des installations sur la base des attentes en matière de sécurité nucléaire de la part de l'AFCN, la qualification des équipements importants pour la sûreté, l'accord de l'AFCN sur l'état des installations avant tout démarrage et puis la disponibilité du personnel hautement spécialisé ainsi que des entreprises partenaires.

Pouvez-vous nous fournir des informations quant à ces conditions et surtout dans quelle mesure le fait que l'une ou l'autre de ces conditions ne soient pas respectées serait-il susceptible de relever ENGIE de ses obligations? Ces conditions constituent-elles des exceptions aux responsabilités et à l'éventuelle obligation de résultat d'ENGIE sur le Flex LTO?

Outre ces précisions, l'échange de vues que nous avons aujourd'hui nous permet de revenir sur des éléments abordés lors de notre échange de vues du 4 juillet dernier. J'aimerais revenir sur la question du montant du *strike price* qui surviendra dans le cadre du mécanisme *two-way contract for difference*. Comme c'est le cas actuellement pour l'éolien offshore, si l'électricité vendue par Doel 4 et Tihange 3 dépasse un certain montant, un *strike price* suivant l'évolution du marché, le différentiel sera récupéré par l'État. Dans le cas inverse, si le prix auquel l'électricité est vendue est inférieur à ce *strike price*, l'État devra combler la différence.

La question du montant de ce *strike price*, qui sera déterminé en se basant sur le coût réel des deux réacteurs, sera essentielle dans la mesure où celui-ci déterminera en partie la hauteur des investissements ou des revenus de l'État sur Doel 4 et Tihange 3. La presse mentionnait un montant situé entre 65 et 75 euros le mégawattheure, montant que vous avez confirmé le 4 juillet. Nous savons qu'il s'agit d'une évaluation temporaire. Avant que ce prix ne soit arrêté, ce qui ne devrait être le cas que lorsque 90 % des travaux auront été réalisés, il est essentiel que nous définissions sa méthode de calcul et que celle-ci soit validée par la Commission européenne. Des avancées ont-elles été engrangées en la matière?

J'aurais également une question sur le même sujet: le *contract for difference* vise à garantir le rendement des investissements dans Doel 4 et Tihange 3. Le *strike price* doit garantir aux actionnaires des deux réacteurs un rendement sur capital investi de 7 %. Ce prix devrait aussi couvrir une marge opérationnelle fixée à 16,5 %. En cas de montant inférieur à ce prix de référence sur le marché, l'État devra verser la différence.

Toutefois, il devra le faire auprès de cette même entité, dont il est actionnaire à 50 % et dont il partage les bénéfices avec ENGIE. En somme, il est donc susceptible de se verser à lui-même une partie en pareilles circonstances. Est-ce bien comme cela qu'il faut comprendre le mécanisme?

dat zo is, wat houdt het akkoord van volgende week dan in? Wat het Flex-LTO-scenario betreft, heeft ENGIE op 24 juli de voorwaarden gepubliceerd die vervuld moeten worden om het project doorgang te laten vinden. Kunt u die voorwaarden nader toelichten? Vormen ze uitzonderingen op de aansprakelijkheden en resultaatsverbintenissen van ENGIE?

In het kader van het *two-way contract for difference* (CfD) of tweerichtingscontract ter verrekening van verschillen zal het verschil naar de Staat vloeien, als de prijs van de door Doel 4 en Tihange 3 verkochte elektriciteit hoger ligt dan de vastgestelde *strike price*. Als de prijs lager ligt, past de Staat het verschil bij. Dat bedrag, dat bepaald zal worden in functie van de reële kosten van de twee reactoren, zal een impact hebben op de investeringen of de inkomsten van de Staat. In juli bevestigde u het in de pers vermelde bedrag van 65 à 75 euro per MWh. Dat is een voorlopige raming. Wanneer de werken afgelopen zullen zijn, zal de berekeningsmethode bepaald en vervolgens door de Europese Commissie goedgekeurd moeten worden. Werd er vooruitgang geboekt?

Met het CfD wil men het rendement van de investeringen in Doel 4 en Tihange 3 garanderen. De *strike price* moet de aandeelhouders een rendement van 7 % garanderen en een operationele marge van 16,5 % bestrijken. Als de marktprijs lager is, zal de Staat het verschil bijpassen. Dat bedrag wordt evenwel overgemaakt aan de entiteit waarvan hij voor 50 % aandeelhouder is, waardoor de Staat dus een deel van het bedrag aan zichzelf betaalt. Klopt dat? Worden daarmee de risico's met betrekking tot het bepalen van de *strike price* getemperd?

Question subsidiaire: cela tend-il effectivement à réduire les risques quant à l'établissement du *strike price*? Comprend-on bien les choses si elles sont expliquées de cette façon, à tout le moins si on compare la situation à une situation plus classique telle que celle du mécanisme de soutien pour l'éolien offshore en Belgique?

Voilà pour mes questions.

01.09 Reccino Van Lommel (VB): Mijnheer de voorzitter, mijnheer de eerste minister, mevrouw Van der Straeten, ik zou jullie op mijn beurt willen bedanken voor de langverwachte toelichting die we hier vandaag hebben gekregen.

Er werd daarstraks aangegeven dat we ons niet te veel moeten vastpinnen op de data. Zij worden immers meestal niet gehaald, maar op het einde van de rit past een en ander wel in het geheel.

Indien ik het goed heb begrepen, is wat u op 21 juli 2023 wist hetzelfde als wat wij vandaag weten of op 31 oktober 2023 zullen weten, behalve het feit dat op dat moment *schedule 10* inzake de fuel nog niet helemaal rond was.

Mag ik daaruit begrijpen dat wat over enkele dagen zal worden gefinaliseerd, puur nog gaat over punten en komma's ten opzichte van wat op 21 juli 2023 was afgesproken?

Mijnheer de eerste minister, heel interessant is dat u in uw inleiding bent begonnen met woorden zoals "meer propere en betaalbare energie", "goed voor het klimaat en de bevoorradingszekerheid" en ook nog "we blijven een nucleair land".

Ik ben erg blij dat te horen, namelijk dat u in uw hoedanigheid van hoofd van de regering aangeeft dat dat de weg is die uiteindelijk zal worden ingeslagen. Uiteindelijk zullen voor het einde van deze legislatuur immers twee data moeten worden aangepast in de fameuze wet van 2003, als een van de onderdelen van de hele procedure waarin we zullen zitten. Ik kan dan ook alleen maar hopen dat we de eerste regel in diezelfde wet ook aanpassen en zelfs gewoon schrappen, waardoor we ook in de toekomst nieuwe nucleaire centrales zullen kunnen bouwen.

Het ziet er inderdaad enigszins beter uit dan initieel gedacht. Nu wordt immers gesteld dat de kerncentrales in de winter van 2025 zullen blijven draaien. Eerst was 2026 aangegeven. Op dat moment was er helemaal geen zekerheid en waren er geen garanties.

De vraag is alleen of de bevoorradingszekerheid voldoende gegarandeerd zal zijn in die periode. Er komt immers nog heel wat aan. Ik weet dat men nog volop bezig is met de offshorewindenergie. De vraag is of alles op tijd zal zijn afgerond en ook of de energie wel aan land zal geraken. Dat zijn nog grote discussies die ons in de toekomst zullen bezighouden.

U zegt dat we nu 15 miljard euro hebben die wordt betaald voor het afval, met een risicopremie van 43 %, wat 8 % hoger ligt dan pakweg in Duitsland. Op zich is dat goed. We kunnen daar in de toekomst mee verder, maar er zullen ook beslissingen moeten worden genomen. Een spaarpot opbouwen is één zaak, maar als we kijken naar de opslag

01.09 Reccino Van Lommel (VB): Si j'ai bien compris, ce que l'on savait le 21 juillet 2023 est la même chose que ce que l'on sait aujourd'hui ou que ce que l'on saura le 31 octobre 2023, à l'exception du fait que le calendrier 10 sur les carburants n'était pas tout à fait finalisé à l'époque. Allons-nous donc seulement finaliser quelques points et virgules dans quelques jours?

Je suis ravi d'entendre que nous maintiendrons une capacité nucléaire et j'espère que nous supprimerons tout simplement la première ligne de la fameuse loi de 2003, ce qui nous permettra de construire de nouvelles centrales nucléaires à l'avenir également.

Les centrales nucléaires continueront donc d'être exploitées durant l'hiver 2025, alors qu'on parlait initialement de 2026. La seule question est de savoir si la sécurité d'approvisionnement sera suffisamment garantie pendant cette période.

La ministre évoque un fonds de 15 milliards d'euros assorti d'une prime de risque de 43 %. C'est une bonne chose. Toutefois, il conviendra également de prendre des décisions, car notre pays a encore un très long chemin à parcourir en matière de stockage des déchets nucléaires dans le futur. La Finlande a construit pour seulement 500 millions d'euros un site complet pour y stocker à l'avenir en toute sécurité, à 430 mètres de profondeur, des déchets hautement radioactifs.

Il ne fait aucun doute que ces négociations ont été difficiles, mais la question de savoir s'il s'agit du meilleur résultat demeure entière.

van nucleair afval in de toekomst, dan heeft ons land nog een heel lange weg te gaan. Er werd daarnet verwezen naar het werkbezoek van de commissieleden vorige week in Finland. Daar hebben ze voor slechts 500 miljoen euro een hele site gebouwd, 430 meter onder de grond, waar het hoogradioactief nucleair afval in de toekomst op een veilige manier zal worden gestockeerd. De Finnen staan wat dat betreft al heel ver. Eind volgend jaar zullen zij effectief beginnen aan een eerste berging, terwijl ons land nog maar bezig is met onderzoek en ontwikkeling en er nog heel veel moet gebeuren op dat vlak.

Zijn het moeilijke onderhandelingen geweest? Ik denk dat niemand dat zal ontkennen. U was wellicht omringd door een leger aan juristen, maar of dit de best mogelijke formule is, daar heb ik mijn twijfels bij. De regering heeft veel te veel tijd gekocht. We weten allemaal dat de exploitant in 2019 vragende partij was voor de levensduurverlenging van een aantal kerncentrales, niet met 10 jaar, maar zelfs met 20 jaar. Als we zien dat heel wat landen naar een levensduurverlenging van hun kerncentrales tot 80 jaar gaan, terwijl we in België blijkbaar van mening zijn dat de kerncentrales tot op de draad versleten zijn na 40 jaar, dan is dat toch vreemd.

Mochten we op dat moment zijn ingegaan op die gesprekken en de onderhandelingen toen hebben gevoerd, dan lag hier vandaag een heel andere overeenkomst voor. Dan was ook heel die ingewikkelde structuur, die nu noodzakelijk is, niet nodig geweest en hadden we ook niet over een levensduurverlenging van 10 jaar gesproken maar van 20 jaar. Dan had ik ook een veel beter gevoel gehad bij de overeenkomst die uiteindelijk gesloten werd. Men kan zich immers afvragen of die uiteindelijk wel in evenwicht is wanneer we die vanuit verschillende hoeken bekijken en of die, omwille van de tijd die de regering gekocht heeft, niet nodeloos complex is gemaakt.

België zal voor 50 % aandeelhouder worden in NuclearSub. Er werden daarstraks vanuit de verschillende onderdelen in de overeenkomst bedragen genoemd voor de gevolgen voor onze begroting. Kan er misschien eens verteld worden wat in totaal, *out of the pocket*, de investeringskosten voor ons zullen zijn om mee te stappen in dat verhaal? Alles is namelijk opgedeeld in kleine stukjes en ik zou een beter beeld willen krijgen van het totale plaatje.

Op dit moment gaat het om een contract van tien extra jaren. We weten evenwel hoe het energiebeleid in ons land verloopt. Stel, puur hypothetisch, dat de volgende regering zou beslissen om opnieuw te gaan onderhandelen – wat in dit land zeker niet abnormaal is – hoe kunnen we dan in deze constructie in een bijkomende verlenging voorzien, mocht die noodzakelijk zijn? De vraag kan erg voorbarig lijken, maar is er een opening gepland naar de toekomst toe mocht dat nodig zijn voor de bevoorradingszekerheid?

Los van de overeenkomst en de investeringskosten is het belangrijkste natuurlijk de *strike price*, waarover werd gesproken. U zegt dat u die zo laag mogelijk wilt houden en dat de onderhandelingen daarover moeilijk verliepen. Ik krijg dan het gevoel dat u gelukkig bent met wat de onderhandelingen hebben opgeleverd is en dat er een last van uw schouders is gevallen, maar hebben we wel reden tot vieren? Die *strike price* ligt namelijk zeer hoog, waardoor we ons als Belgische Staat toch wel blootstellen.

Le gouvernement s'est donné un sursis beaucoup trop long dès lors qu'en 2019, l'exploitant lui-même demandait une prolongation, même de 20 ans, de plusieurs centrales nucléaires. Si nous avons mené les négociations à l'époque, c'est un tout autre accord qui nous serait soumis aujourd'hui.

La Belgique deviendra actionnaire de NuclearSub à hauteur de 50 %. Quelqu'un peut-il me dire à combien s'élèvera pour nous le coût total d'investissement pour cette prise de participation?

Il est actuellement question d'un contrat de 10 années supplémentaires. Si le prochain gouvernement décidait de relancer les négociations, comment cette construction permettra-t-elle une nouvelle prolongation, si celle-ci s'avère nécessaire dans le cadre de notre sécurité d'approvisionnement?

Indépendamment de l'accord et du coût d'investissement, le prix d'exercice constitue naturellement le facteur le plus important. Mais celui-ci n'est-il pas plutôt élevé? En outre, il est lié à un indice de 3 % par an. Ne nous mettons-nous pas d'emblée, en tant qu'autorités, en situation de vulnérabilité excessive?

Je pense que nous avons finalement obtenu de nombreuses et bonnes informations aujourd'hui, mais j'aurais préféré les obtenir beaucoup plus tôt. J'espère que nous recevrons les documents très bientôt afin que nous puissions discuter de certaines questions de manière plus approfondie lors d'une réunion de suivi.

Die prijs is ook gekoppeld aan een index van 3 % per jaar, waarnaar daarstraks ook al werd verwezen. De investeringen die nu zullen gebeuren om de levensduurverlenging mogelijk te maken, zullen er net voor zorgen dat de kerncentrales gedurende tien jaar, in principe zonder al te veel problemen, kunnen blijven draaien. Ik vraag me dan af of die *strike price* niet te hoog is, ook al lijkt u daar relatief gerust in te zijn. Stellen we ons als overheid daarin niet te sterk bloot?

Voor het overige hadden we inderdaad al info gekregen in eerdere toelichtingen. Ik vind dat de informatie die we vandaag hebben gekregen eindelijk uitgebreid en goed was. Ik had ze liever veel eerder gehad, omdat er op zich sinds 21 juli niet heel veel gewijzigd is aan de overeenkomst of aan een aantal principes binnen de overeenkomst.

Ik zal ook wat we vandaag gekregen hebben verder laten bezinken. Zodra de documenten ter beschikking worden gesteld – hopelijk gebeurt dat heel snel, omdat we al heel lang wachten – hoop ik dat we die ook zullen toegestuurd krijgen, zodat we verder in de diepte kunnen gaan en we in de komende periode – de voorzitter zal het daar zeker mee eens zijn – een opvolgingsvergadering kunnen houden om een aantal zaken diepgaander te bespreken.

01.10 Marie-Christine Marghem (MR): Monsieur le premier ministre, madame la ministre de l'Énergie, je vous remercie pour cet exposé.

Tout d'abord, je voudrais une précision quant aux documents. Vous nous avez dit que les documents nous seraient livrés après cette commission mais lesquels? Je revois le courrier qui nous avait été adressé le 13 septembre par le secrétaire de commission à la demande du président de cette commission et dans lequel il était indiqué que vous aviez écrit au président de la commission le 8 septembre 2023. Il ressortait de cette lettre que les parlementaires auraient ensuite, après l'accord, l'opportunité de consulter l'accord conclu. En fait, l'accord ayant été conclu, vous avez écrit au président pour nous indiquer que les documents pouvaient être consultés. Peu importe quand nous pourrions les consulter pour autant que nous les consultations car je crois qu'il est plus facile de discuter sur les mêmes documents, chacun ayant pu les lire de manière approfondie, pour pouvoir avoir une discussion constructive.

Je pense devoir rappeler qu'il y a une série de documents essentiels qui devraient être fournis. Je souhaiterais savoir si vous avez l'intention de nous les fournir. Il y a d'abord la première série de documents transactionnels définitifs du 21 juillet 2023 et leurs annexes. Ensuite, il y a l'accord concret avec ENGIE du 29 juin 2023 et les annexes éventuelles. Puis, il y a l'accord de principe entre l'État belge et ENGIE Electrabel du 9 janvier 2023, en ce compris les annexes y relatives. Il y a la déclaration d'intention entre l'État belge et ENGIE Electrabel du 22 juillet 2022, la décision du gouvernement fédéral du 18 mars 2022 relative à la prolongation d'unités nucléaires, la liste précise des investissements qui seront réalisés sur les unités prolongées de Doel 4 et de Tihange 3 et leur estimation budgétaire, la note technique "documentant l'analyse des incertitudes et des risques associés au transfert de la responsabilité financière de la gestion des déchets radioactifs et du combustible usé des sept centrales nucléaires belges établie par l'ONDRAF le 6 mars 2023".

En outre, il y a la copie de toutes les communications écrites entre le

01.10 Marie-Christine Marghem (MR): Welke documenten zullen we aan het einde van deze commissievergadering ontvangen? U hebt de voorzitter van deze commissie op 8 september 2023 schriftelijk meegedeeld dat de parlementsleden het akkoord dat gesloten werd, zouden kunnen raadplegen. Dat is belangrijk voor een constructieve bespreking.

Ik zou willen dat we de volgende documenten kunnen raadplegen: de definitieve compromisteksten van 21 juli 2023, het akkoord met ENGIE Electrabel van 29 juni 2023, het principeakkoord tussen de Belgische Staat en ENGIE Electrabel van 9 januari 2023, de intentieverklaring van 22 juli 2022, de regeringsbeslissing van 18 maart 2022 over de verlenging van de levensduur van de kerncentrales, de lijst van investeringen in de kerncentrales Doel 4 en Tihange 3, waarvan de levensduur verlengd werd, en de budgettaire raming ervan, de technische nota met de analyse van de onzekerheden en de risico's in verband met de overdracht van de financiële aansprakelijkheid voor het beheer van het radioactieve afval en van de gebruikte splijtstof van de zeven Belgische kerncentrales die NIRAS op

cabinet de la ministre et la Commission européenne sur la question des aides d'État, la copie des échanges entre Electrabel et l'AFCN sur la mise en œuvre du LTO et des investissements nécessaires et la copie du rapport de la mission OSART qui s'est déroulée à Tihange entre le 17 avril et le 4 mai 2023.

Donc, ENGIE Electrabel reste exploitant. La question est de savoir si cette entité sera rémunérée pour cela. Je suis la manière dont vous avez exposé les choses. Mes questions sont donc liées à votre exposé, madame la ministre. Electrabel était-il le seul exploitant possible? Ne fallait-il pas éventuellement lancer un marché public pour déterminer si d'autres exploitants étaient intéressés?

Je rappelle quand même, pour être tout à fait raccord et faire comprendre la logique du raisonnement, qu'une centrale nucléaire ne rapporte rien. C'est la production d'électricité qui rapporte. Une centrale nucléaire est un centre de coûts. Le bureau d'études Tractebel Engineering, qui est indispensable au fonctionnement des centrales, devient-il oui ou non une filiale de NuclearSub? Si ce n'est pas le cas, comment la relation avec Tractebel Engineering sera-t-elle contractualisée? Le fera-t-on via un marché public ou via un autre moyen?

J'aurais souhaité savoir, dans ce contexte, si vous avez déjà fixé le coût pour dix ans de services d'ingénierie. La boîte technique qui fait tout fonctionner est bien sûr Tractebel Engineering. Sans cette boîte technique, les centrales de Doel 4 et Tihange 3 ne peuvent fonctionner en toute sûreté.

La NuclearSub sera-t-elle oui ou non consolidée dans les comptes nationaux, et avez-vous sollicité un avis de l'Institut des comptes nationaux? J'aurais également souhaité connaître la liste précise des actifs européens restants au sein d'Electrabel et établir un parallèle avec ce que nous avons connu dans le passé. Il y a eu, dans les années antérieures, une proposition qui avait été faite par ENGIE et qui n'a pas été suivie d'effets. Cette proposition avait été baptisée le projet Bianca. Que cela ne nous fasse pas peur, c'était le nom donné à ce projet.

Dans le cadre de ce projet, la banque d'ENGIE était logée dans Electrabel, puisque les actifs de notre parc nucléaire représentent en termes de production d'électricité un levier financier extraordinaire dont l'intérêt financier s'est marqué encore plus pendant la crise énergétique, pendant laquelle l'électricité produite a rapporté énormément à ENGIE. Dès lors, l'idée est de dire que si la banque d'ENGIE logée dans Electrabel remonte à ENGIE, cela ressemble très fort à ce projet Bianca que nous avons à l'époque écarté.

Vous évoquez précisément la valeur d'ENGIE et avez cité un chiffre de quatre milliards d'euros, vous me corrigerez si je me trompe. Mais très honnêtement, quatre milliards d'euros, ce n'est pas énorme! À quoi correspond exactement ce chiffre? S'agit-il de la contrepartie de la garantie que vous attendez d'ENGIE? Est-ce ce qu'il reste d'ENGIE après toute l'opération que vous mettez en œuvre? Si tel est le cas, franchement, si j'étais un actionnaire d'ENGIE, je m'inquiéterais.

Vous avez indiqué que Synatom restait dans Electrabel. J'aimerais avoir les schémas de consolidation complets au niveau d'ENGIE et d'Electrabel avant et après l'opération. Tout cela est très bien expliqué comme tel, mais selon l'adage, un petit dessin vaut mieux qu'un long

6 maart 2023 opgesteld heeft, als ook alle eventuele bijlagen bij die documenten, de communicatie met de Europese Commissie over de staatssteun, de briefwisseling tussen ENGIE Electrabel en het FANC over de uitrol van de LTO en het verslag van de OSART-missie te Tihange.

Was ENGIE de enige mogelijke exploitant? Zal de entiteit vergoed worden? Had er geen overheidsopdracht uitgeschreven moeten worden? Een kerncentrale is een kostenpost. Wordt het studiebureau Tractebel Engineering een dochteronderneming van NuclearSub? Hoe zal de relatie contractueel geregeld worden? Hoeveel zullen de ingenieursdiensten over een periode van tien jaar kosten? Zonder Tractebel kunnen Tihange 3 en Doel 4 niet veilig werken.

Zal NuclearSub geconsolideerd worden in de nationale rekeningen? Hebt u het Instituut voor de Nationale Rekeningen om advies gevraagd? Kunt u een overzicht geven van de Europese assets die nog in het bezit zijn van Electrabel?

Er werd geen gevolg gegeven aan het voorstel voor het Biancaproject van ENGIE. De activa van ons nucleaire park vertegenwoordigen in termen van elektriciteitsproductie een buitengewone financiële hefboom. Als de bank van ENGIE, die ondergebracht is in Electrabel, terugkeert naar ENGIE, heeft dat veel weg van dat Biancaproject, dat we terzijde geschoven hadden.

U maakt gewag van de waarde van ENGIE, namelijk 4 miljard euro. Waarmee stemt dat cijfer overeen? Gaat het over de tegenprestatie voor de garantie die u van ENGIE verwacht? Is het wat overblijft van ENGIE na de operatie? Als ik aandeelhouder van ENGIE was, zou ik me zorgen maken.

Synatom blijft onder controle van Electrabel. Ik zou graag

discours et, finalement, pour avoir la garantie que vous attendez et la solidité de tout le processus, c'est cela qui compte et rien d'autre.

Permettez-moi de vous dire que vous avancez dans ce dossier mais pas de manière très rapide, dans la mesure où vous dites que tout le processus doit être mis en place encore au printemps 2024. Or, au printemps 2024, il y aura le renouvellement du Parlement et de l'exécutif fédéral, et donc, 40 jours avant la date du 9 juin, il y aura dissolution des Chambres. Je me demande dès lors si vous aurez encore la disponibilité pour la mise en œuvre complète d'un processus aussi complexe à cette période et s'il ne faut pas éventuellement accélérer le tempo.

L'État, en tant que futur copropriétaire, a-t-il réalisé une *due diligence*? Cette *due diligence* a-t-elle été révisée par un réviseur agréé, missionné à cette fin? Il s'agit donc d'un état des lieux de la situation avant et après. La structure NuclearSub dispose-t-elle de tous les contrats ou de tous les équivalents – type pacte d'actionnaires – en particulier ceux avec ENGIE SA et Electrabel SA pour une durée de dix ans?

Comment est organisé le *trading* pour ce qui concerne la part d'électricité de l'État belge? Ce *trading* est-il délégué à ENGIE? Est-il réalisé en interne ou bien sera-t-il sous-traité via un marché public?

Vous avez dit : "Electrabel ne sera plus le gros Electrabel tel qu'aujourd'hui." Moralité, et on le sent bien sans avoir de précisions quant aux chiffres, ce sont les décisions prises aujourd'hui qui ouvrent d'une façon ou d'une autre la voie à un projet ressemblant furieusement à Bianca. D'où ma question: est-ce oui ou non quelque chose qui y ressemble? Et si ce n'est pas le cas, dites-nous en quoi cela ne l'est pas?

Le personnel de la NuclearSub deviendra-t-il fonctionnaire contractuel ou bien agent public? Comment gérerez-vous ce personnel et comment configurerez-vous sa présence au sein de cette entité? À combien le taux horaire de Tractebel Engineering est-il fixé pour les dix ans à venir? Tout ceci doit être réglé car il s'agit d'un échange de coûts et de bénéfices.

La question fondamentale est de savoir s'il faut se poser toutes ces questions dans cette opération où il s'agit simplement de prolonger de dix ans deux réacteurs nucléaires pour disposer de leur production d'électricité.

Monsieur le premier ministre, ce qui est historique n'est pas tant cet accord, mais le fait que l'opérateur perçoive 16,5 % de marge bénéficiaire, ce qui est assez élevé. Dans la grande distribution, on en est à peine à 2 ou 3 %. Les 16,5 % sont actuellement encore pratiqués par ORES, morceau historique d'Electrabel.

Je ne suis pas étonnée de voir – et j'en vois d'autres qui opinent du chef – revenir ce montant très élevé en termes de rémunération pour Electrabel et ENGIE, pour la bonne et simple raison que si le marché ne parvient pas à leur octroyer ce qu'ils attendent en termes de revenus, alors automatiquement la garantie leur sera apportée par l'État sur cette base-là. Qui est l'État? Ce sont les consommateurs. *In fine*, ce sont quand même les consommateurs qui devront absorber le choc de cette marge bénéficiaire extrêmement élevée.

beschikken over de volledige consolidatieschema's van ENGIE en Electrabel, voor en na de operatie, om de verwachte garantie te hebben en me te vergewissen van de soliditeit van het proces.

Het proces moet in het voorjaar van 2024 uitgevoerd worden. 40 dagen voor 9 juni worden beide Kamers echter ontbonden. Moeten we het tempo niet opvoeren om een dergelijk proces volledig uit te voeren? Heeft de Staat als toekomstige mede-eigenaar een due diligence uitgevoerd? Werd er een erkend revisor ingeschakeld? Beschikt NuclearSub over alle contracten en equivalenten, ook die met ENGIE en Electrabel voor een periode van tien jaar? Hoe wordt de *trading* voor het elektriciteitsaandeel van de Belgische Staat georganiseerd? Wordt dat aan ENGIE toevertrouwd? Of wordt het intern uitgevoerd of via een overheidsopdracht uitbesteed?

U hebt verklaard dat Electrabel niet meer zo een grote structuur zou zijn. Door de genomen beslissingen wordt de deur echter opengezet voor een project dat veel wegheeft van het plan-Bianca. Als dat niet het geval is, op welk vlak is het dan anders?

Zullen de personeelsleden van NuclearSub contractuelen of overheidsambtenaren worden? Welk uurloon werd er bij Tractebel Engineering vastgesteld voor de komende tien jaar?

De winstmarge van 16,5 % voor de operator is historisch. Dat niveau wordt gehanteerd door ORES, dat vanuit historisch oogpunt deel uitmaakt van Electrabel. Ik ben niet verbaasd dat er zo een hoge vergoeding werd afgesproken. Als de markt ENGIE Electrabel niet geeft wat het bedrijf verwacht, staat België in voor de garantie. Per slot van rekening zullen de consumenten dus de schok van die ruime marge moeten opvangen.

Pour situer les choses dans le temps, dans les années 90, le secteur de l'électricité était en monopole. Il y avait déjà 16,5 % de surfacturation, alors que pour d'autres services, c'était 33 %. Je l'ai dit, même s'il y a peut-être d'autres questions à se poser à d'autres niveaux de pouvoir, monsieur Ben Achour, ces 16,5 % sont restés chez ORES. Tout ceci a été abordé.

01.11 Malik Ben Achour (PS): (...)

01.12 Marie-Christine Marghem (MR): Je ne me mêle pas de votre vie privée; je dis simplement que vous me regardez, et je vous réponds. Ce n'est pas le sujet.

Tout ceci ressemble assez furieusement à du Tihange 1. Cela a été abordé par plusieurs collègues à travers le *strike price*. On en a parlé ce matin, madame la ministre, à l'occasion d'une question par laquelle je vous demandais quel était le montant de la redevance perçue dans le cadre de la prolongation de Tihange 1. On se rend compte que, par l'effet des formules, on a un sac à dos aujourd'hui, si je me souviens bien, de 1,4 milliard, qui n'est toujours pas résorbé et qui ne fournit aucun avantage à l'État. Je ne voudrais pas que, dans cette opération-ci, on se retrouve dans une situation similaire dans laquelle on attend indéfiniment le bon bénéfice de toute la manœuvre et de l'ensemble qui a été mis en œuvre pour prolonger deux réacteurs de dix ans.

Le combustible utilisé de type MOX reste-t-il sous la responsabilité financière d'Electrabel? Que voulez-vous dire par Greenfield Industrial? Je n'ai pas bien compris. Cela veut-il dire que de la radioactivité subsistera sur le site et qu'on ne pourra pas, par exemple, construire des habitations ou des écoles sur les sites? Autant Doel est une zone industrielle, autant Tihange est dans une zone déjà quasi urbaine. J'aimerais donc comprendre.

Un collègue a abordé la question du passif nucléaire. Vous avez toujours parlé de 42 milliards pour le passif d'ENGIE. Cependant, ENGIE ne va payer que 15 milliards. Qui prend la responsabilité de payer les 27 milliards de différence? La préoccupation est grande de savoir si le consommateur paiera deux fois ou pas.

Synatom mange le bénéfice en premier avant que l'État et ENGIE ne le mangent. Par le fait d'avoir étendu la question du cap à toutes les unités (Doel 1, 2, 3 et 4 et Tihange 1, 2 et 3) et non uniquement à la prolongation de dix ans, on a créé un mécanisme de financement par l'État du manque à gagner de Synatom sur la totalité du passif. Voilà le résumé de la situation.

Quelle est la valeur des actifs de Doel 4 et de Tihange 3 dans votre calcul?

En ce qui concerne la loi française qui a été évoquée, elle est intéressante parce que l'exploitant est responsable à l'infini du coût des déchets, mais vous n'avez pas retenu cette formule. À nouveau, nous nous retrouvons dans une situation compliquée.

01.13 Leen Dierick (cd&v): Mijnheer de premier, mevrouw de minister, de langverwachte toelichting was lang en voldeed grotendeels aan onze verwachtingen. Dat zit alvast goed.

In de jaren 1990 was de elektriciteitssector in handen van een monopolist. Er was al een overfacturatie van 16,5 %, een praktijk die bij ORES nog steeds bestaat.

01.12 Marie-Christine Marghem (MR): Dit alles lijkt op wat er rond Tihange 1 gebeurt. Als gevolg van de formules zitten we met een som van 1,4 miljard euro opgezaaid die nog niet weggewerkt is en geen voordeel voor de Staat oplevert. Ik zou niet willen dat we met deze operatie in een soortgelijke situatie terechtkomen.

Valt de MOX-brandstof nog steeds onder de financiële verantwoordelijkheid van Electrabel? Wat bedoelt u met Greenfield Industrial? Zal de site radioactief blijven?

U gewaagde van een bedrag van 42 miljard euro aan nucleaire passiva van ENGIE, dat uiteindelijk slechts 15 miljard euro zal betalen. Wie zal het verschil van 27 miljard euro ophoesten? Synatom slorpt de winst op. Door de *cap* tot alle eenheden uit te breiden en dus niet enkel op de levensduurverlenging met tien jaar toe te passen, werd er een mechanisme gecreëerd waarmee de Staat de inkomstenderving van Synatom op het totaal van de passiva financiert. Wat is volgens uw berekening de waarde van de activa van Doel 4 en Tihange 3?

Krachtens de Franse wet die ter sprake gebracht werd, is de exploitant ad infinitum verantwoordelijk voor de kosten van het kernafval. U hebt die formule niet overgenomen.

01.13 Leen Dierick (cd&v): Le cd&v a été l'un des premiers partis du gouvernement à demander la

Cd&v was een van de eerste partijen in de regering om te vragen om de levensduur van de kerncentrales Doel 4 en Tihange 3 te verlengen. Voor ons mocht het eigenlijk wat meer zijn en we zijn er voorstander van om ook in de toekomst nieuwe kerncentrales, namelijk *small modular reactors* (SMR), in te zetten om onze bevoorradingszekerheid te garanderen. We zijn dus blij dat er in de regering voortschrijdend inzicht was en de bereidheid om de levensduur van die twee kerncentrales te verlengen. We hopen dat er ook in andere nucleaire dossiers voortschrijdend inzicht zal komen.

Ik begrijp uiteraard dat de onderhandelingen zwaar en zeer tijdrovend zijn. Er is al heel wat gebeurd, maar we beseffen dat het werk nog niet af is en er nog veel stappen moeten worden gezet om er effectief voor te zorgen dat Doel 4 en Tihange 3 in november 2025 daadwerkelijk kunnen heropstarten.

Ik sluit me aan bij veel vragen die andere commissieleden al hebben gesteld en wil kort nog vier punten aanhalen.

Ten eerste heeft ENGIE Electrabel op 30 juni brandstof besteld. Zal die tijdig geleverd worden, zodat de heropstart geen vertraging oploopt? Welke garanties bestaan er daarvoor?

Ten tweede zijn we tevreden dat het principe dat de vervuiler betaalt ook de rode draad is in het verhaal van het kernafval. Voor de kosten voor de verwerking van het kernafval is er een cap van 15 miljard euro vastgesteld, met een risicopremie van 43 %. Hoe zal de Staat die 15 miljard euro beheeren? Zal er een publiek fonds worden opgericht? Hoe zal men ervoor zorgen dat die 15 miljard euro en de opbrengsten goed worden beveiligd om te vermijden dat een volgende regering dat geld zou gebruiken voor andere zaken dan voor het kernafval? We moeten er absoluut voor zorgen dat het geld wordt gebruikt waarvoor het dient.

Een derde punt werd al door collega's aangehaald, namelijk het remuneratiemechanisme. We weten dat hier het principe *contract for difference* wordt toegepast, waarbij een soort richtprijs of *strike price* wordt bepaald. Ik ben wat in de war door de verschillende vragen hierover. Is de *strike price* nu al definitief vastgelegd?

01.14 Minister **Tinne Van der Straeten**: (...)

01.15 **Leen Dierick** (cd&v): U zegt neen? Oké, kunt u toelichten hoe die zal worden bepaald? Wordt daar een formule voor toegepast? Ik heb uit de toelichting begrepen dat er ook een indexering zal gebeuren. Kunt u daar verheldering in brengen? Dat is cruciaal, het mag immers noch te hoog noch te laag zijn; de prijs moet evenwichtig zijn. Daar kreeg ik graag meer duidelijkheid over.

Er werd aangekondigd dat dit wetsontwerp eind dit jaar bij het Parlement zou worden ingediend. Dat zal er snel zijn, volgende week is er reces en daarna volgen de beleidsnota's. Zullen we dat tijdspad kunnen aanhouden, zodat alles voor Nieuwjaar kan worden goedgekeurd? Wat zijn de gevolgen als we die deadline niet halen?

Ten slotte heb ik nog een vraag over de staatssteun. Tegen 31 oktober moesten er drie dossiers aan de Europese Commissie worden genoti-

prolongation de Doel 4 et de Tihange 3. Nous soutenons également le déploiement futur de nouvelles centrales nucléaires, à savoir les petits réacteurs modulaires (PRM), pour assurer notre sécurité d'approvisionnement. Nous comptons également sur l'évolution des esprits dans d'autres dossiers nucléaires. Par ailleurs, il reste beaucoup de travail à faire pour redémarrer effectivement Doel 4 et Tihange 3 en novembre 2025.

Le combustible commandé le 30 juin sera-t-il livré à temps pour que le redémarrage ne soit pas retardé? Quelles sont les garanties à cet égard?

Nous nous réjouissons que le principe du pollueur-payeur soit également le fil conducteur du dossier des déchets nucléaires. Comment l'État gèrera-t-il le fonds de 15 milliards d'euros? Comment évitera-t-on l'utilisation abusive de cet argent?

Le principe du contrat sur la différence s'applique au mécanisme de rémunération, ce qui signifie qu'une sorte de prix indicatif ou prix d'exercice est déterminé. Ce prix d'exercice a-t-il déjà été fixé définitivement? Comment sera-t-il défini autrement de manière équilibrée?

01.15 **Leen Dierick** (cd&v): Ce projet de loi devrait être déposé à la fin de l'année au Parlement, c'est-à-dire dans peu de temps. Ce calendrier pourra-t-il être respecté? Que se passera-t-il dans la négative?

En ce qui concerne les aides d'État, nous devons notifier trois dossiers à la Commission européenne d'ici au 31 octobre: la création de la structure 50/50, la facture maximale des déchets nucléaires et le modèle économique. A-t-on

ficeerd, zijnde de oprichting met de 50/50-structuur, de maximumfactuur van het nucleair afval en het economisch model. Welnu, 31 oktober is bij wijze van spreken overmorgen. Werd er al contact opgenomen met de Europese Commissie? Wanneer hebben we duidelijkheid of er effectief groen licht zal komen?

Ik beperk me hiertoe en houd me dus aan mijn spreektijd. Alvast bedankt voor de geleverde inspanningen. Ik kijk uit naar de antwoorden, maar vermoed dat ik die niet allemaal nog zal horen. Ik zal ze dan wel lezen in het verslag. Ik hoop, mijnheer de voorzitter, dat we in de commissie op geregelde tijdstippen de vinger aan de pols zullen kunnen houden over de verdere stappen in dit dossier.

01.16 Robin Bruyère (PVDA-PTB): Madame la ministre, monsieur le premier ministre, je vous remercie pour vos exposés.

Comme vous le savez sûrement, nous n'étions pas vraiment d'accord avec la vision défendue dans le cadre du deal en juillet, lors de la première présentation, et nous ne sommes toujours pas vraiment convaincus de ce qu'il y a sur la table aujourd'hui. Nous nous posons quelques questions.

Tout d'abord, pour revenir sur le fond, ce deal ne garantit pas que ces centrales produiront de l'électricité dès l'hiver 2025; en effet, il y a une obligation de moyens mais pas de résultats pour ENGIE quant au fonctionnement des centrales prolongées. Par contre, ce qui est garanti, c'est que les travailleurs et leurs impôts serviront à payer tous les futurs coûts avérés ou hypothétiques et tous les risques futurs dans ce dossier, et qu'ENGIE continuera d'empocher des profits.

Rappelons que pendant des années, le deal historique a permis à ENGIE d'engranger des profits énormes grâce à ses centrales en Belgique. Maintenant qu'il revient à ENGIE de payer pour la gestion des déchets, il y a une proposition de transfert pour un total de 15 milliards d'euros – dont 10,5 milliards déjà provisionnés et une rallonge d'un peu plus de 4 milliards – de tous les risques vers la collectivité. Pour résumer, notre position par rapport à cela, c'est de considérer qu'il s'agit d'une nouvelle itération de socialisation des coûts, une histoire malheureusement assez classique dans notre pays, et de privatisation des profits, au bénéfice d'ENGIE en l'occurrence.

Nous doutons qu'il convienne de parler d'un bon deal de 4 milliards. J'entends même que nos collègues libéraux estiment que 4 milliards est peu cher payé en échange d'un transfert de risques intégralement vers la collectivité pour les coûts futurs des déchets. Ces coûts sont très hypothétiques, car nous parlons de coûts qui s'étaleront probablement sur plus de 100 ans; il est donc quasi impossible de les déterminer. Si cela se trouve, ils seront quintuplés parce qu'il faudra investir dans des nouveaux matériaux plus chers à produire ou recourir à un enfouissement plus profond pour des raisons de sécurité. C'est surtout une grande inconnue. Ce qui est toutefois clair, c'est que cette inconnue, jusqu'à présent, aurait été payée par ENGIE. Avec votre proposition, dorénavant, ce sera le contribuable qui paiera.

Ensuite, il est question de la prolongation des centrales. Peut-être que je me trompe, mais on avait envisagé un coût de 1,6 milliard à 2 milliards d'euros pour les travaux et aménagements à cette fin. Qui va payer? À nouveau, pas vraiment ENGIE. Vous vous êtes engagé à un

déjà pris contact avec la Commission européenne? Quand aurons-nous des précisions sur l'obtention effective d'un feu vert?

01.16 Robin Bruyère (PVDA-PTB): Mijn fractie was het niet eens met de visie die aan de grondslag lag van het akkoord dat tijdens de eerste voorstelling in juli verdedigd werd, en dat is vandaag nog steeds het geval. Dit akkoord garandeert niet dat deze centrales vanaf de winter van 2025 elektriciteit zullen produceren, aangezien ENGIE een middelenverbintenis en geen resultaatverbintenis heeft. Wat wel zeker is echter, is dat de werknemers met hun belastinggeld de kosten en de risico's zullen mogen betalen, terwijl ENGIE de winst zal blijven opstrijken. Het historisch akkoord bepaalde dat ENGIE, dat met deze centrales enorme winsten geboekt had, voor het afvalbeheer zou betalen. Volstaat de extra 4 miljard euro om alle risico's over te dragen aan de gemeenschap, die de toekomstige kosten van het afval zou dragen? De kosten blijven hypothetisch omdat we het hebben over een periode van 100 jaar en we niet weten wat de toekomstige methoden en materialen zullen zijn. Het zou beter zijn geweest als ENGIE die onbekende voor zijn rekening zou genomen hebben.

ENGIE zal de 1,6 à 2 miljard euro die de werken voor de levensduurverlenging naar schatting zullen kosten, niet betalen. U hebt zich ertoe verbonden de helft te financieren, terwijl ENGIE de garantie gekregen zou hebben dat het zijn investering kan recupereren. De *strike price* zal berekend worden wanneer het volledige kostenplaatje van de investering geraamd

financement d'une première moitié par l'État, tandis qu'ENGIE aurait reçu la garantie de récupérer son investissement. Je ne l'aurais pas formulé aussi bien que M. Ben Achour. Ce dernier a expliqué que vous alliez calculer le *strike price* à partir du moment où le coût complet de l'investissement aura été évalué. En gros, cela signifie que, dès que le coût sera connu, on fixera le prix pour s'assurer qu'ENGIE puisse rentrer dans ses frais, voire *a priori* continuer à engranger des profits.

Cerise sur le gâteau pour cette entreprise, la petite taxe sur les surprofits d'ENGIE, qui a été votée l'année dernière en pleine crise des prix de l'énergie – notamment sous la pression de l'opposition –, va être supprimée. Or il est clair qu'elle continuera à faire des surprofits – entre 7 et 9 milliards d'euros –, en tout cas jusqu'en 2025, et ce, sur le dos des familles belges. C'est avéré.

Dans ce cadre, pour rappel, cette même entreprise qui, initialement, devait payer pour les déchets et la fermeture des centrales s'acquitterait d'un montant unique – si le deal est voté – pour se débarrasser du paiement des déchets et des coûts futurs. De plus, elle va recevoir un subside de l'État pour lui garantir encore de bons profits au moyen des centrales prolongées – prolongation qui, elle aussi, serait payée pour moitié par la collectivité. De surcroît, elle bénéficiera de la suppression de la taxe sur les surprofits.

Cela fait un peu beaucoup. Pour nous, madame la ministre, ce n'est pas un deal, mais un braquage de l'impôt des travailleurs. Et ce n'est même pas nous qui le disons, puisqu'il s'agit d'une citation du mouvement environnemental néerlandophone, qui parle de "hold-up du siècle".

Pour nous, il importe de clarifier plusieurs choses. Premièrement, le *strike price*. Plusieurs personnes ont posé cette question, mais nous nous posons bien évidemment aussi la question. Un collègue a cité le chiffre, mais vous ne citez pas de chiffres. Le chiffre de 60 à 75 euros par mégawattheure avancé aujourd'hui est-il correct?

Dans ce cadre-là, que se passe-t-il si les centrales sont arrêtées pour cause de surproduction ou de problèmes techniques, autrement dit des situations qui ne sont pas liées à un choix de l'État belge? Le gouvernement paiera-t-il donc l'intégralité du prix d'achat dans ces cas-là?

J'en viens à une question plus spécifique: lorsque le gouvernement exige d'arrêter les centrales, il convient de dédommager ENGIE, mais je n'ai pas bien noté combien cela coûterait ou quelle est la méthode de calcul utilisée pour chiffrer le dédommagement dû à ENGIE. Par ailleurs, vous avez évoqué les deux études qui coûtent 64 millions d'euros pour la prolongation de Doel 4 et Tihange 3, mais je n'ai pas bien compris, dans toute cette explication compliquée, quel était le contenu réel. Pourriez-vous réexpliquer clairement et sans détour à quoi cet argent va servir?

En matière de sécurité d'approvisionnement, on a dit qu'ENGIE était soumise à une obligation de moyen mais pas à une obligation de résultat pour ce qui concerne le fonctionnement opérationnel des centrales à l'hiver 2025-2026. Ai-je bien compris? Sinon, quelles garanties avez-vous négociées pour que ces centrales soient effectivement opérationnelles, par exemple grâce à des dédommagements de la part d'ENGIE?

zal zijn, om te garanderen dat ENGIE zijn kosten kan dekken of zelfs winst kan blijven opstrijken. Als kers op de taart zal de belasting op de superwinsten afgeschaft worden, terwijl ENGIE tot in 2025 7 à 9 miljard euro aan superwinsten zal blijven genereren. Voor het kerafval en de sluiting van de kerncentrales slaagt ENGIE erin om zich middels de betaling van een eenmalig bedrag van alle toekomstige kosten te ontdoen. Het energiebedrijf zal van de Staat een subsidie krijgen om te garanderen dat de centrales die langer open mogen blijven nog winst opbrengen. Die levensduurverlenging wordt bovendien voor de helft met gemeenschapsgeld betaald.

Dit is geen deal, maar een overval op het belastinggeld van de werknemers. Sommigen hebben het over de hold-up van de eeuw.

Klopt met betrekking tot de *strike price* het aangevoerde cijfer van 60 à 75 euro per MWh? Wat gebeurt er als de kerncentrales stilgelegd worden wegens overproductie of technische problemen? Dat zijn immers situaties waar de Belgische Staat niet voor kiest. Zal de regering dan de volledige aankoopprijs betalen?

Als de regering ENGIE Electrabel gelast om de kerncentrales stil te leggen, dan moet het bedrijf schadeloos gesteld worden. Hoeveel zou dat kosten? Wat is de inhoud van de twee studies met betrekking tot de verlenging van de levensduur van Doel 4 en Tihange 3, die 64 miljoen euro gekost hebben?

Klopt het dat er voor ENGIE Electrabel voor de winter 2025-2026 een middelenverbintenis, maar geen resultaatsverbintenis geldt? Welke garanties hebt u bedongen opdat die kerncentrales operationeel zullen zijn?

De eerste minister heeft verklaard dat de documenten vertrouwelijk waren. In juli had u beloofd dat u ze

En matière de transparence, le premier ministre a évoqué aujourd'hui que les documents étaient confidentiels, mais vous ne l'aviez pas précisé en juillet. Cela vaudrait la peine de clarifier ce point. Vous aviez promis de communiquer ces documents en juillet et cela n'a toujours pas été fait.

Une dernière question sur l'enquête publique. Qu'advient-il aujourd'hui des réponses à la consultation publique de mars 2023 à juin 2023? L'enquête a commencé en mars alors que l'accord a été signé en juin. Comment les gens peuvent-ils donner un avis s'ils ne connaissent pas encore le contenu d'un accord? Quelle est la suite de la procédure concernant cette enquête et la prolongation? Y aura-t-il une deuxième consultation une fois que les plans concrets de rénovation d'ENGIE seront connus comme indiqué dans le calendrier de l'Agence fédérale de contrôle nucléaire de janvier 2022?

Quel sera l'impact du résultat de la consultation si toutes les décisions ont déjà été prises? En d'autres termes, considérez-vous qu'une participation démocratique est encore possible dans ce dossier?

01.17 Kris Verduyckt (Vooruit): De levensduurverlenging van de twee kerncentrales is een belangrijk feit. Ze zullen straks voor een extra *baseload* zorgen op onze energiemarkt, in de sterk veranderende energiesector. Dat is een uitdaging.

Twee dingen zijn altijd belangrijk geweest voor Vooruit: energiezekerheid en betaalbaarheid. Dat hoor ik ook in de meeste andere betogen terugkomen. Ik hoorde de heer Wollants openen met het feit dat hij een beetje vreesde dat we te veel zullen betalen en dat het akkoord niet helemaal evenwichtig is, omdat het werd gesloten onder grote druk. Mijnheer Wollants, u hebt gelijk, maar u vergat erbij te zeggen dat elke tweet vanuit het Antwerps stadhuis over het dossier de druk heeft verhoogd en wellicht de kostprijs ook. Ik deel echter uw bezorgdheid, want de kostprijs beperken, is natuurlijk belangrijk.

De kostprijs zit vervat in twee onderdelen van het akkoord die al uitgebreid aan bod kwamen. Ik ga er dus kort even op in. Het eerste element is de berging van het nucleair afval. De collega van Groen weidde daar al over uit en verwees terecht naar het bezoek dat we vorige week brachten aan Finland. Ik moet toegeven dat wat de Finnen er hebben gebouwd en ontwikkeld bijzonder indrukwekkend is. Het bevestigt natuurlijk ook wat we al weten, namelijk dat de berging ontzettend veel geld zal kosten. Ik voeg eraan toe dat ik een aantal mensen over het dossier en de onderhandelingen heb gesproken en er wordt gezegd dat er over de risicopremie goed is onderhandeld. Wat de collega van de PVDA zegt, dat de burgers zullen betalen voor de afvalfactuur, klopt natuurlijk niet. Er werd goed onderhandeld. Toch zal de beslissing die we zullen nemen een grote impact hebben, ook op de komende generatie. Het is die beslissing die ervoor zal zorgen dat de afvalfactuur inderdaad bij ENGIE terecht zal komen, dan wel dat de burgers de factuur mee zullen betalen. Zoals u weet, dient voor ons de vervuiler te betalen. Het is dus een belangrijke beslissing.

Een tweede aspect dat de kostprijs van dit dossier bepaalt, is de *strike price*. Het is belangrijk dat die erg goed zit. Niemand in deze zaal heeft een glazen bol. Eén ding dat we vandaag weten over de energiesector is dat er een bijzonder snelle vooruitgang wordt gemaakt. Ik heb net

zou meedelen, maar dat werd niet gedaan.

Wat gebeurt er met de antwoorden op de publieksraadpleging, die van maart 2023 tot juni 2023 liep? Het akkoord werd in juni ondertekend. Hoe kunnen de burgers een mening geven, als ze nog geen kennis hebben van de strekking ervan? Zal er een tweede publieksraadpleging op het getouw gezet worden?

01.17 Kris Verduyckt (Vooruit): Pour Vooruit, la sécurité énergétique et la maîtrise des coûts sont des aspects importants. M. Wollants craint que nous payions un prix trop élevé et que l'accord ne soit pas équilibré étant donné qu'il a été conclu dans l'urgence. Je partage cette analyse, mais chaque tweet posté depuis l'hôtel de ville d'Anvers n'a fait que renforcer la pression sur ce dossier et accroître les coûts.

Il est important de limiter le prix. Quoi qu'il en soit, l'enfouissement coûtera très cher. La prime de risque a été bien négociée. La thèse du PTB selon laquelle la facture des déchets serait présentée aux citoyens est inexacte. La prochaine génération devra effectivement supporter les effets de la décision relative à cette facture. Nous voulons appliquer le principe du pollueur payeur.

Il est important que le prix d'exercice soit correct. Le secteur de l'énergie évolue particulièrement rapidement. Aux Pays-Bas, les panneaux solaires sont tellement nombreux que les responsables craignent de ne pas pouvoir écouler toute cette énergie. Le potentiel de l'énergie éolienne est élevé

verwezen naar Finland. De voorzitter kan ervan getuigen: we waren recent ook in Nederland op bezoek, waar men zei dat er vandaag een explosie is van het aantal zonnepanelen, zo sterk dat ze vrezen dat ze al die energie niet op het net kwijt zullen kunnen. In heel wat Europese landen is ook het potentieel van windenergie bijzonder groot. Al die zaken maken dat het vandaag bijzonder moeilijk is om te voorspellen wat de energieprijzen de volgende jaren gaan doen. Daarom is die *strike price* zo ontzettend belangrijk. We kennen die prijs nog niet, maar er zijn al een aantal aanwijzingen.

Zijn er vandaag in het dossier simulaties beschikbaar waarmee we toch een beeld krijgen van wat een *strike price* zou betekenen, bijvoorbeeld in het geval dat de energieprijzen de komende jaren toch lager ligt dan geschat. Wat is dan de totale kostprijs voor onze samenleving? Bestaan daar simulaties over? Weten we waar we in dat geval landen? Ik hoor de minister zeggen dat die *strike price* vastligt voor een hele periode, dat er een indexering is en dat er een aanpassing mogelijk is bij force majeure, maar zijn er ook andere gevallen waarin een aanpassing mogelijk is of is die *strike price* voor de rest dichtgespijkerd?

U zegt dat het akkoord niet gebaseerd is op achterdocht. Dat begrijp ik, want het is moeilijk om zo een dossier aan te vatten over de uitbating van twee kerncentrales met twee partners. Toch vind ik het belangrijk dat we ons als land goed wapenen. We moeten onze beste mensen inzetten om straks samen met ENGIE die uitbating uit te voeren. We hebben er alle belang bij om een goed zicht te krijgen op de kosten die daarmee gepaard gaan, want ENGIE is natuurlijk gepokt en gemazeld in het produceren van kernenergie, maar ons land is dat niet. We zullen dus onze beste mensen moeten inzetten. Hoe gaan we dat aanpakken? Hoe zorgen we ervoor dat we goed vertegenwoordigd worden en dat het dossier betaalbaar blijft?

01.18 Christian Leysen (Open Vld): Mijnheer de eerste minister, mevrouw de minister, ik kan me enkel aansluiten bij de appreciatie voor het werk dat het gehele team heeft geleverd in een moeilijk dossier. Wat onmogelijk of voorbijgestreefd leek, is opnieuw op de agenda gekomen. In veel landen gaat men van de kernuitstap naar een soort kernoverstap, waarin SMR's ook een belangrijke rol zullen spelen.

Mijn collega's hebben al verwezen naar ons recente bezoek aan Finland. We hebben daar veel gezien: zaken die in ons kraam passen en zaken die minder in ons kraam passen, maar het was zeer leerrijk. Zij hanteren de slogan "yes we can". Een centrale van Russische makelij die 46 jaar oud is, hebben zij begin dit jaar voor 20 jaar verlengd. Zij zullen met de berging klaar zijn na 30 jaar.

Ook als maatschappij hebben we een hele weg afgelegd wat betreft de soms wat irrationele schrik van kerncentrales. Een vliegtuig nemen is meer risicovol dan naar een pas opgestarte reactor gaan kijken. Ik wil het echter niet verder over Finland hebben. De collega's krijgen daar immers nog een uitgebreid verslag van.

Het is heel belangrijk dat we opnieuw over kerncentrales beschikken vanaf de winter van 2025-2026, wat voorheen onmogelijk leek. We hebben een heel traject afgelegd: van de bouw van heel wat gascentrales naar een combinatie van hernieuwbare en nucleaire energie, waarin we een nieuw evenwicht zullen vinden. Wij spreken altijd fier over de 6 à 8 gigawatt die we willen opwekken, maar in Finland spreekt

dans de nombreux pays européens. Les prix sont donc très difficilement prévisibles.

Existe-t-il des simulations qui peuvent nous donner une idée du *strike price*? Quel sera le coût total pour la société? Un ajustement n'est-il possible qu'en cas de force majeure? Nous avons tout intérêt à évaluer correctement les coûts. ENGIE Electrabel a de l'expérience dans la production d'énergie nucléaire, mais notre pays n'en a pas. Comment pouvons-nous nous assurer que nous sommes correctement représentés et que l'accessibilité financière reste garantie?

01.18 Christian Leysen (Open Vld): J'adhère à l'appréciation du travail fourni dans un dossier difficile. La visite que nous avons effectuée en Finlande la semaine dernière a été instructive. Ce pays a prolongé de 20 ans la durée de vie d'une vieille centrale russe. Le stockage est prêt, après 30 ans de travaux. Notre société a évolué en ce qui concerne la peur irrationnelle des centrales nucléaires. Il est important que les centrales nucléaires soient à nouveau disponibles à partir de l'hiver 2025-2026. Il est question de 6 à 8 gigawatts, mais la Finlande évoque 60 gigawatts.

Les négociations ne sont pas encore terminées, il y a encore du travail, en particulier en ce qui concerne le prix d'exercice.

Je comprends que certains se po-

men van 60 gigawatt. Het land heeft natuurlijk een klein beetje meer kust.

Er is nog werk aan de winkel wat de onderhandelingen betreft. Zij zijn nog niet voorbij, zeker wat de *strike price* betreft en het goed en zorgzaam beheer van de 15 miljard euro waarin natuurlijk een risicopremie zit. Het is goed dat er daarover nu duidelijkheid is. Zoals u het zei, mijnheer de eerste minister, *we take back control*. We wilden afstappen van kernenergie, maar de wereld is veranderd. We mogen ook niet vergeten dat België, samen met Frankrijk en Zweden, een pionier was in de nucleaire industrie. Ik heb veel begrip voor de bezorgdheid van heel wat collega's over de vraag of de nieuwe generatie reactoren wel voldoet aan hoge eisen wat betreft veiligheid en het minimaliseren van kernafval.

Het goede beheer van die miljarden is ook belangrijk. Er wordt gesproken over 40 miljard euro. Dat is dus een verschil met 15 miljard. Ondertussen kennen we het woord intresten ook weer. Die 15 miljard zal dus na een aantal jaar aangroeien tot een bedrag dat gecalculeerd werd. Men moet echter opletten dat de inflatie niet opeet wat de beleggingen opbrengen.

We hebben ook gezien dat er heel wat kosten zijn. Die zijn natuurlijk deels te wijten aan de late start van de onderhandelingen. U hebt verschillende bedragen genoemd. Ik had 68 en 20 in het achterhoofd, maar u hebt er drie andere genoemd. Kunt u daar wat toelichting bij geven? De vraag is natuurlijk ook of dat definitief is. Komen er nog zaken bij? Is het *open-ended*?

Ik begrijp dat het veel is, maar dit is een zeer belangrijk dossier. Wie onze energiebevoorrading verzekert, wil daarvoor ook een bepaald rendement. Zoals in alle onderhandelingen staan daar echter ook bepaalde risico's tegenover.

Sommige collega's hebben gezegd dat het nog beter kon. *Voorberouw* bestaat echter niet en *naberouw* helpt niet. We zouden alles in het leven beter hebben gedaan, hadden we voor we eraan begonnen geweten wat we niet wisten.

Ik heb nog enkele vragen. Ik kan me alleen verheugen over het feit dat u samen met de IAEA op 22 en 23 maart 2024 een nucleaire top organiseert. U zegt dat dit de eerste keer is. Kunt u mij daarover meer vertellen?

Mijnheer de premier, niet alleen de bevoorradingszekerheid is voor België belangrijk. Ook de expertise in ons land is waardevol. We hadden het bijvoorbeeld over het SCK. We zijn echter nog altijd in blijde verwachting van een wetgevend kader, dat u zou aanpassen.

We zijn ook al bijna anderhalf jaar in blijde verwachting van de anti-koolstofwet of de SMR's. Moeten we ook niet denken aan hoe we die kennis verder kunnen valoriseren? Dat zal wellicht iets voor de volgende regering zijn.

Ik heb u ooit de vraag gesteld of we Tractebel niet moesten terugkopen, maar het was waarschijnlijk te moeilijk om dat mee te nemen in uw onderhandelingen.

sent la question de savoir si la nouvelle génération de générateurs répond à des exigences élevées en matière de sécurité et de minimisation des déchets nucléaires.

La gestion des milliards est importante. Nous devons veiller à ce que le taux d'inflation n'entame pas le rendement des investissements. Le démarrage tardif des négociations a engendré de nombreux coûts. Les montants mentionnés sont-ils définitifs? Y aura-t-il encore des éléments supplémentaires?

Pouvons-nous obtenir des éclaircissements sur le sommet sur le nucléaire organisé avec l'Agence internationale de l'énergie atomique (AIEA) les 22 et 23 mars 2024?

Non seulement la sécurité de l'approvisionnement est importante, mais aussi l'expertise accumulée dans ce pays, comme celle du CEN. Nous attendons toujours un cadre législatif. Nous attendons également avec impatience la loi anti-carbone ou les PRM depuis un an et demi. Ne devrions-nous pas réfléchir à la manière de valoriser davantage ces connaissances?

J'imagine que la demande de racheter Tractebel était difficile à intégrer dans les négociations.

01.19 Eerste minister **Alexander De Croo**: Er zijn zeer veel goede vragen gesteld, van een hoog niveau van detail. Dit is duidelijk een commissie met mensen die het dossier zeer goed kennen. Ik zal mevrouw de minister op die vragen laten ingaan.

Wat de meer algemene vragen betreft, gaat de nucleaire conferentie over twee onderwerpen. Ten eerste gaat het over de plaats van nucleaire energie in de Europese mix. Wij hebben er absoluut respect voor dat bepaalde landen de keuze maken om geen nucleaire energie te gebruiken. In ons land, met het akkoord dat we hier hebben gesloten, maken we in ieder geval de keuze voor nucleair voor de duur van het akkoord.

De conferentie gaat verder ook over de ontmanteling en dat onderwerp is zeker even belangrijk. Voor ons is de discussie over de ontmanteling essentieel. We gaan nucleaire reactoren ontmantelen en daarin expertise ontwikkelen, waarmee we een zekere industrie kunnen uitbouwen, zoals we dat bijvoorbeeld met offshorewind hebben gedaan.

Madame Marghem m'a demandé des explications sur la marge de 16,5 %. Comparer cela avec les marges dans le secteur de la distribution n'est pas la meilleure chose à faire. C'est un secteur pour lequel peu de comparaisons sont possibles, et la seule comparaison qui fonctionne se rapporte à la marge utilisée dans l'accord entre Luminus et ENGIE. C'est le seul accord qui est vraiment public et pour lequel une marge opérationnelle est utilisée. Nous l'avons reprise et cette marge est donc tout à fait conforme au marché. La ministre de l'Énergie expliquera tout à l'heure que cette marge n'est pas fixe, mais varie par rapport à certains indicateurs. C'est ce qui a été appelé le *sliding scale*.

01.20 Minister **Tinne Van der Straeten**: Mijnheer Wollants, ik wil beginnen met uw overweging of dit een evenwichtige deal is. Om te beoordelen of dat het geval is, moeten we even uit de individuele onderwerpen stappen en naar het grotere geheel kijken. We moeten kijken naar wat de belangen en de vragen waren van de partijen die rond de tafel zaten. Er was enerzijds de vraag en het belang van de Belgische Staat op het vlak van bevoorradingszekerheid, op een moment dat we geconfronteerd werden met de niet-voorbereide kernuitstap, met de oorlog in Oekraïne en met de absolute zekerheid dat we op korte termijn niet zouden kunnen inzetten op het plan zoals bedacht. Anderzijds was er het belang van ENGIE Electrabel om zekerheid te krijgen over de afvalfactuur, vooral in de toekomst, en om niet elke drie jaar tot in het oneindige de rekeningen te laten bezwaren met een stijgende afvalfactuur. Anders zou ENGIE geen zicht hebben op waar dit eindigt.

Het is in die belangen dat er evenwichten gevonden zijn in het kader van een duidelijk mandaat dat we van de regering hebben gekregen: de vervuiler dient te betalen en Electrabel dient de operator te blijven. Vandaar dat er voor de verschillende aspecten, of die nu te maken hebben met de *cap*, het CfD of de *O&M-agreement*, telkens evenwichten gevonden werden om de kosten te drukken, de beschikbaarheid te verhogen en de bevoorrading te verzekeren, en om met betrekking tot al wat te maken heeft met het afval de zekerheid te bieden aan de Belgische Staat dat de middelen daarvoor er effectief zijn.

Voorzitter: Séverine de Laveleye.
Président: Séverine de Laveleye.

01.19 **Alexander De Croo**, premier ministre: La conférence nucléaire porte sur la part du nucléaire dans le mix énergétique européen. La Belgique fait le choix du nucléaire pour la durée de l'accord. La conférence porte également sur le démantèlement. C'est un point essentiel. Nous voulons développer une expertise qui permette de créer une industrie du démantèlement.

Wat de marge van 16,5 % betreft, is de enige vergelijking die opgaat die met de marge in de overeenkomst tussen Luminus en ENGIE. De marge is marktconform, en varieert afhankelijk van bepaalde indicatoren, dat is de *sliding scale*.

01.20 **Tinne Van der Straeten**, ministre: Pour déterminer s'il s'agit d'un accord équilibré, nous devons examiner quels étaient les intérêts des deux parties. L'intérêt de l'État belge résidait dans la sécurité d'approvisionnement. L'intérêt d'ENGIE consistait à obtenir des garanties concernant les coûts futurs liés aux déchets. Considérant cela, nous avons trouvé un juste équilibre. Nous partons du principe que le pollueur est le payeur. Pour chaque accord partiel, des compromis équilibrés ont été trouvés de manière à réduire les coûts, à accroître la disponibilité et à assurer l'approvisionnement et à offrir des garanties en matière de traitement des déchets.

S'agissant de la question de savoir si les montants des plafonds sont suffisants, nous avons bénéficié de l'accompagnement de l'ONDRAF, de la CPN et des meilleurs experts de notre administration.

Ik begrijp de zorgen en de vragen die u allen doorheen de rit hebt gesteld, en die door ons werden gedeeld, over hoe we zeker kunnen zijn dat de bedragen van de cap voldoende zullen zijn. Het is daarom dat we niet in een onderonsje of tijdens een bilaterale in de Wetstraat 16 of de Financietoren hebben beslist welk bedrag we daarop zouden plakken. Integendeel, we hebben ons laten bijstaan door het NIRAS, de Commissie voor nucleaire voorzieningen en de beste experts van onze eigen administratie om die kosten te berekenen en in te schatten en de risico's te bepalen.

We zaten al in een *on-going concern*, in de zin dat de provisies om de drie jaar moesten worden herbekeken. Er wordt gewerkt met het meest conservatieve model, dat uitgaat van de duurste scenario's. Op basis van dat model zijn er ook risico's van buiten het scenario meegenomen. Daarvoor is de risicopremie er.

Eens we zeker zijn dat we voldoende geld hebben, is de vraag hoe we dat geld moeten beheren. Iedereen van u heeft daar vragen over gesteld. Mevrouw Buyst heeft er veel nadruk op gelegd. Om ervoor te zorgen dat de middelen effectief beschikbaar zijn, zullen we ze op een goede manier moeten beheren. Dat heeft niet het voorwerp uitgemaakt van de gesprekken met ENGIE Electrabel, mijnheer Wollants. Hoe wij vervolgens onze aansprakelijkheden managen, is onze zaak. Het is aan de Belgische Staat om dat te organiseren.

Zo zien wij het op dit moment. We hebben het daar vanmorgen in de commissie nog over gehad. We richten daarvoor een publieke instelling op, die de verantwoordelijkheid krijgt voor het beheer van de nucleaire passiva in hun geheel. Dat wil zeggen: de 15 miljard van ENGIE, maar ook de bestaande passiva van de Belgische Staat.

Daar zijn twee aspecten aan verbonden. Dat zal aan een kant ervoor zorgen dat de middelen effectief opbrengen wat ze moeten opbrengen, die 15 miljard euro van vandaag. Het gaat over 61 miljard euro nominale kosten in de toekomst, dus daar moet een beleggingsstrategie tegenover staan die ervoor zorgt dat de middelen effectief ter beschikking staan.

Er moet ten tweede een controle op de uitgaven zijn. Er moet voor gezorgd worden dat wat uitgegeven wordt conform is.

Velen van u hebben verwezen naar uw bezoek aan Finland. Ik ben daar ook geweest. U bent daar als eersten met de lift naar beneden gegaan, heb ik gehoord. Ik diende dat nog met de auto te doen, omdat de gangen toen nog niet volledig uitgegraven waren. Het is duidelijk dat de Finnen een pak verder staan dan wij en dat daar ook enorme kosten tegenover staan.

Het assessment van de industriële scenario's om toe te kijken op de expertise die wordt aangeleverd, is heel belangrijk. Daarvoor zullen wij dus die instelling oprichten, die de fondsen zal beheren. Wij geven ze de naam Hedera – klimop – een wintergroene plant die met het juiste beheer zeer sterk kan groeien.

Dat geeft mij ook de opportuniteit, madame Marghem, pour, à nouveau, expliquer la question des 42 milliards. C'est le chiffre que j'ai avancé quand le Parlement a voté la loi "provisions nucléaires". À ce moment – soit décembre 2021 – nous n'étions pas encore dans un

Les provisions font l'objet d'une révision trisannuelle. Le modèle le plus conservateur est utilisé, basé sur les scénarios les plus coûteux.

Pour nous assurer que les moyens seront disponibles, nous devons les gérer d'une manière correcte. Nous n'en avons pas discuté avec ENGIE. Il revient à l'État belge d'organiser ce volet. Nous souhaitons créer une institution publique responsable de la gestion du passif nucléaire. Ainsi, les moyens rapporteront effectivement ce qu'ils doivent rapporter, grâce à une stratégie d'investissement. Les dépenses doivent aussi être contrôlées. Nous avons baptisé l'institution qui gérera les fonds Hedera – le lierre, une plante persistante qui peut croître fortement moyennant une bonne gestion.

Ik heb het bedrag van 42 miljard opgegeven toen het Parlement de wet betreffende de nucleaire voorzieningen heeft aangenomen. Dat

deal avec ENGIE, il n'y avait pas de *gap* sur les déchets. Le sujet était alors les coûts *overnight* pour les responsabilités de gestion des déchets nucléaires dans leur ensemble, c'est-à-dire *decommissioning*, *dismantling*, donc tout ce qui concerne le démantèlement et la gestion des déchets proprement dits dans une situation d'*ongoing concern*, qui implique une révision des provisions nucléaires tous les trois ans.

En décembre 2021, les coûts *overnight* s'élevaient à 18 milliards, ce qui représentait un coût nominal de 42 milliards. Les 15 milliards dont nous parlons aujourd'hui sont le *gap* de A, de B et de C. Il s'agit ici exclusivement de *waste management*, pas de démantèlement – qui demeure à 100 % dans le chef d'ENGIE-Electrabel – ni de risque de volume ni de tous les coûts résiduels qui demeurent chez ENGIE-Electrabel jusqu'au transfert. Ils sont actuellement en train de conditionner, mais si une non-conformité apparaît jusqu'à cinq ans après le transfert, la responsabilité en revient à Electrabel.

Ce sont donc 18 milliards de coûts *overnight*, y compris la prime de risque et uniquement cela. Cela représente un coût nominal de 60 milliards. Ne comparons pas des pommes avec des poires, les 42 milliards, dans un contexte différent, incluaient tout; les 15 milliards concernent uniquement le *waste management* des déchets A, B et C. Il ne faut donc pas voir aujourd'hui de *gap* là où il n'y en a pas.

Mijnheer Wollants, er zijn twee *strike prices*, de *initial strike price* in de *initial phase* en de *revised strike price* in de *run phase*. De *initial phase* is de fase waarin de LTO-werkzaamheden worden uitgevoerd en die loopt tot 90 % van de werkzaamheden zijn uitgevoerd of tot 2028. In die fase werken we met een tijdelijke *strike price*. De *strike price* is immers gebaseerd op de kosten.

Nous ne sommes pas dans une situation de concurrence. Dans la zone Princesse Elisabeth, plusieurs personnes sont en concurrence pour obtenir un lot. Ici, non, il y a deux centrales (Doel 4 et Tihange 3) et il y a un seul opérateur qui doit faire des travaux d'investissement. Il n'y a pas de concurrence. Monsieur Ben Achour, je fais le lien avec la discussion que nous avons eue tout à l'heure sur les CFD pour des capacités existantes et de nouvelles capacités.

We zitten hier in een situatie zonder concurrentie die de *strike price* naar beneden kan duwen, en in een context waarin de *strike price* gebaseerd is op actuele kosten. De actuele kosten zijn de kosten die nodig zijn om de levensduurverlenging uit te voeren. Daarover hebben we op zich niet zoveel te zeggen, aangezien de noodzakelijke werken het voorwerp uitmaken van een goedkeuring door het FANC. Electrabel zal een actieplan moeten indienen bij het FANC en daarvoor een akkoord moeten krijgen. Pas dan kunnen die werken worden uitgevoerd. Het gaat om werkzaamheden die te maken hebben met nucleaire veiligheid. Het FANC is de ultieme instantie die zal beslissen wanneer de kerncentrales heropgestart mogen worden. Het FANC zal daarvoor pas toestemming verlenen als de werken uitgevoerd zijn conform de stappen die zijn afgesproken met het FANC. De termijn voor de werken is drie jaar, daarom loopt die periode tot in 2028, maar een deel ervan zal uitgevoerd moeten worden voor de LTO *restart*. De kosten van de werken zullen op die manier beïnvloed worden.

was in december 2021, er was toen nog geen deal met ENGIE, er was geen *cap* met betrekking tot het afval.

De overnighkosten bedroegen 18 miljard, wat overeenstemde met nominale kosten ten bedrage van 42 miljard. De 15 miljard waarover wij het vandaag hebben vertegenwoordigen de *cap* van A, B en C. Het gaat hier uitsluitend over *waste management*, niet over de ontmanteling, noch over het volumerisico, noch over de residuele kosten die tot aan de overdracht ten laste van ENGIE Electrabel blijven. Het bedrijf is ermee bezig, maar indien tot vijf jaar na de overdracht blijkt dat een en ander niet conform is, draagt Electrabel daarvoor de verantwoordelijkheid.

Men mag dus geen *cap* zien waar er geen is.

Il y a deux *strike prices*: l'*initial strike price* dans la première phase et le *revised strike price* dans la *run phase*. Dans l'*initial phase*, les travaux LTO sont effectués et le prix est basé sur les coûts.

We zitten hier niet in een concurrentiële situatie zoals voor de Prinses Elisabethzone waar verschillende personen proberen een kavel te verkrijgen. Hier moet een enkele operator investeringswerken doen voor Doel 4 en Tihange 3.

Dans la phase où le prix d'exercice sera fondé sur les coûts actuels, nous n'aurons pas grand-chose à dire sur ce point car il s'agit des coûts qui, selon l'AFCN, sont nécessaires pour réaliser la prolongation de la durée de vie. Electrabel devra introduire un plan d'action et obtenir l'accord de l'AFCN. L'AFCN décidera à quel moment les centrales nucléaires pourront être redémarrées. Il va de soi qu'elles ne pourront l'être qu'après la réalisation des travaux conformément aux accords. Le délai pour les travaux court jusqu'en 2028, mais une partie d'entre eux devra être réalisée

Zodoende is het een op kosten gebaseerde *strike price*. We kunnen die kosten hoog of laag vinden, maar het heeft te maken met werken waarvan het FANC uiteindelijk beslist dat ze nodig zijn. Voor het grootste deel van die werken zal een prijs gevraagd worden in een tender. Voor een ander gedeelte van de werken zal de CREG toezicht houden op de benchmark, aangezien de CREG daar de meeste expertise over heeft. Net als in andere sectoren, krijgt ook dit project af te rekenen met kostenstijgingen en inflatie.

De hoogte of laagte van de *strike price* is dus geen politieke beslissing, de prijs komt ook niet tot stand door concurrentie, wel komt de prijs tot stand door de werken die vereist zijn om die centrales veilig te laten functioneren.

Synatom blijft inderdaad onder Electrabel. Er is geen impact betreffende de terugbetalingsfaciliteiten. De overheid zal daartoe niet bijdragen. Electrabel blijft verantwoordelijk voor de betaling van de provisies, uitgezonderd uiteraard wat onder de cap valt, dat is een soort van *carve-out*, alles wat te maken heeft met de ontmanteling van de LTO en het operationele afval van de LTO.

Er is geen cap op de nucleaire aansprakelijkheid. Ik denk dat u verwijst naar de slide waarin ik de *nuclear liabilities* heb laten zien, dat is in het kader van de *O&M-agreement*. Dat gaat niet over de nucleaire aansprakelijkheid, maar over de nucleaire aansprakelijkheid van Electrabel ten aanzien van NuclearSub. De *O&M-agreement* wordt dus gesloten tussen NuclearSub en Electrabel, en in die relaties, bij het uitvoeren van de *O&M-agreement*, zijn er beperkingen op de aansprakelijkheden. Het gaat daarbij om bedragen die relatief hoog zijn, maar de nucleaire aansprakelijkheid in het kader van de internationale wetgeving waarnaar u verwijst, blijft integraal bij Electrabel als uitbater. Daar verandert niets aan.

Wat de CFO en het dagelijkse beheer betreft, zullen we de meest efficiënte manier moeten vinden om met elkaar samen te werken. We hebben de functies bij die respectieve partijen gelegd om de redenen die ik heb aangehaald in mijn inleiding. Wij vonden het als overheid belangrijk om de functie van CFO te hebben om inzage te hebben in de kosten. Om de *strike price* te beperken, moeten we namelijk heel goed weten hoe de kosten in elkaar zitten. Het dagelijks beheer van de kerncentrales komt dan weer bij de uitbater te liggen.

Luminus heeft geen vetorecht. Ik zal me genuanceerder uitdrukken: u wees erop dat dat zou kunnen betekenen dat die verantwoordelijkheid bij Electrabel ligt. Mocht Luminus een veto uitoefenen, dan blijft Electrabel in gebreke omwille van de contractuele verplichtingen die ze jegens ons hebben. Zij hebben zich sterk gemaakt dat ze ervoor zullen zorgen dat de nodige goedkeuring door Luminus er zal zijn.

De 4 miljard euro waarvan sprake betreft de minimale waarde van de Europese assets die gegarandeerd bij Electrabel blijven. Daarvan wordt ook gegarandeerd dat ze een minimale waarde hebben van 4 miljard euro. Mocht dat bedrag lager liggen, wordt het bijgesteld.

Mme Marghem a aussi posé des questions à ce sujet: ne serait-ce pas trop peu? Nous aurions des soucis, etc.

avant le début du LTO. Pour la majeure partie des travaux, un prix sera demandé dans un appel d'offres. Pour une autre partie, la CREG assurera le suivi du benchmark.

Synatom reste évidemment dans les mains d'Electrabel. L'État n'y contribuera pas. Electrabel reste responsable du paiement des provisions, à l'exception de ce qui tombe sous le plafond.

La responsabilité nucléaire n'est pas limitée et incombe encore entièrement à Electrabel en tant qu'exploitant, comme c'était le cas auparavant.

En ce qui concerne le CFO et la gestion quotidienne, une communication efficace est nécessaire à une collaboration optimale. L'autorité voulait la fonction de CFO afin d'avoir un droit de regard dans les coûts dans le but de pouvoir limiter le prix d'exercice.

Luminus n'a pas de droit de veto, dès lors qu'il pourrait amener Electrabel à manquer à ses obligations contractuelles. Electrabel souhaite tout mettre en œuvre pour obtenir l'approbation de Luminus.

Les 4 milliards d'euros dont il est question concernent la valeur minimale des actifs européens dont le maintien dans l'escarcelle d'Electrabel est garanti. Si ce montant venait à être inférieur, on suppléerait la différence.

Dat is niet de enige *protection* die we hebben. Het is het principe van de wet dat er toezicht is van de Commissie voor nucleaire voorzieningen op de kapitaalbeslissingen van Electrabel. Die blijft overeind. De dividenduitkering blijft overeind. De *thresholds* worden zelfs verlaagd. Het garanderen van de waarde, de *top-up* en de PCG blijven allemaal bestaan, samen met de beschermingen die in de wet op de nucleaire voorzieningen bepaald zijn. We hebben dus eigenlijk een web gewoven van beschermingen ten bate van de overheid.

Voor de 50 % wil ik verwijzen naar slide 11. Hier kunnen we later nog uitgebreider op terugkomen. U vroeg hoe de specifieke oprichting zou gebeuren, met de exacte methodiek en waardering. Dat staat in die slide toegelicht. Daar komt ook *CPN approval* bij kijken.

Bij de *political force majeure* gaat het over elke politieke beslissing die in fine tot doel heeft de uitbating onmogelijk te maken. Electrabel wenst zich te beschermen tegen de mogelijkheid van een volgende regering gedurende tien jaar om er niet mee door te gaan. Dat wordt daarmee bedoeld.

We zullen het contract uiteraard publiek maken. Het is daarbij niet mijn intentie om te wachten tot *closing*, vooral omdat *closing* wellicht iets technisch zal worden. De belangrijke datum zal de goedkeuring van de wetgeving zijn.

Electrabel moet inderdaad onder ENGIE blijven. De *shareholder agreement* zit onder Frans recht omdat ENGIE een Frans bedrijf is. Het gaat hier over een aandeelhoudersovereenkomst, daarom zit dat onder Frans recht.

Dan brengt mij bij de vragen van mevrouw Buyst over het fonds. De rol van de CNV is hierin belangrijk. Vandaag is de rol van de Commissie voor nucleaire voorzieningen in de wet op de nucleaire voorzieningen beperkt tot alles wat te maken heeft met Synatom, de kernprovisievennootschap, alles wat te maken heeft met de verplichtingen van de nucleaire operator voor de ontmanteling en het beheer van het afval. Dat gaat veranderen met de cap. Een deel van die verplichtingen verdwijnt bij de operator na de transfer. Wanneer de operator alles heeft afgeleverd aan de Belgische overheid op de juiste manier, conform de transfercriteria, dan verdwijnt zijn verantwoordelijkheid.

Men zou logischerwijze kunnen denken dat haar rol kleiner wordt, maar de CNV moet mijns inziens toezicht kunnen houden op alle nucleaire voorzieningen, dus ook de nucleaire voorzieningen die vandaag de passiva van de Staat zijn. Vanmorgen hebben we in de commissie lang gesproken over de *spending review*, die de toekomstige kosten in kaart heeft gebracht. Het gaat om grote bedragen: 6,3 miljard euro tot 2050, 2060, 2062. Ook daar moet dezelfde beoordeling van toepassing zijn.

Voor het beheer van de middelen, de 15 miljard euro, zie ik een prudentiële controle door de CNV, die zal worden uitgebreid naar alle passiva die door de Staat moeten worden beheerd: zowel het ENGIE-passief, als de provisies die voor de ontmanteling moeten worden aangelegd en de bestaande nucleaire passiva. Dat zijn vandaag BP, IRE en SCK-CEN.

U vroeg ook naar de verschillende wetteksten. We willen de wet van

Il y a un contrôle légal par la Commission des provisions nucléaires (CPN) sur les décisions d'Electrabel en matière de capital. La distribution de dividendes est maintenue. Les seuils sont même réduits. Une toile de protections a été tissée pour l'État. Nous rendrons bien sûr le contrat public et, ce faisant, nous n'attendons pas la clôture. La date importante sera celle de l'approbation législative. Electrabel doit rester dans le giron d'ENGIE. Le pacte d'actionnaires est régi par le droit français étant donné qu'ENGIE est une société française.

La CPN joue un rôle important dans le fonds Hedera. Nous souhaitons que la loi de 2003 suive son propre parcours, qui avait déjà commencé. Nous attendons surtout l'achèvement du RIE. S'ensuivra un train législatif comprenant des modifications de la loi sur les provisions nucléaires, contenant également des dispositions nécessaires à la gestion des 15 milliards d'euros du fonds Hedera. Je considère la gestion de ces moyens comme un contrôle prudentiel par la CPN qui sera étendu à tous les passifs devant être gérés par l'État.

2003 een eigen parcours laten lopen. Dat was al opgestart. We wachten in dat verband vooral op het afwerken van het MER. Dan volgt inderdaad een wetgevende trein met aanpassingen aan de wet op de nucleaire proviesies en ook een eigen "Fenikswet" om een aantal zaken te regelen. Daarin zitten ook de bepalingen die nodig zijn voor het beheer van de 15 miljard euro in het fonds. Er komt dus inderdaad nog pittig wetgevend werk aan. Vandaar ook mijn engagement om zeker ook terug naar de commissie te komen om andere elementen toe te lichten. Wat hier instaat, is eigenlijk al een deel van die wetgeving.

Monsieur Ben Achour, en ce qui concerne la probabilité de Flex LTO et les conditions ENGIE, il s'agit d'une obligation de moyen. Mais comme je l'ai déjà dit par le passé, ceci veut dire qu'ils doivent utiliser tout ce qu'ils ont à leur disposition pour le faire marcher. Je ne peux donc pas vous dire quelle est la probabilité de réussite ou d'échec. Je suis confiante dans le fait que l'on peut y arriver. Les chances de succès sont plus grandes que celles d'échouer. En fait, tout le travail que l'on effectue, l'état d'avancement dans les travaux et dans la pratique, me font penser qu'on va y arriver.

Vous avez évoqué dans votre intervention tout ce qui est CfD et rendement, et la marge de 16,5 %. Cette marge est dans le *O&M-agreement*. C'est donc la marge qui est stipulée dans le *O&M-agreement* qui est *market conform*. D'un côté, on ne s'est pas contentés d'avoir un mécanisme conforme au marché, mais on a un procédé qui fait le lien avec la disponibilité. La marge dans le *O&M-agreement* n'est garantie que s'il y a une disponibilité de 90 %. Si la disponibilité prévue est en dessous de 65 %, il n'y a pas de marge *O&M-agreement*. Entre les deux, c'est le *sliding scale*, comme a dit le premier ministre. (...)

Wat betreft de waarschijnlijkheid van het Flex-LTO-scenario en de voorwaarden van ENGIE, gaat het over een middelenverplichting, wat betekent dat het bedrijf alles in het werk moet stellen om het scenario te verwezenlijken. Ik kan u dus niet zeggen hoe groot de slaagkans is, maar gezien de stand van zaken met betrekking tot de werken heb ik vertrouwen in een goede afloop.

U hebt gesproken over het CfD en de marge van 16,5 %. Die marge is opgenomen in de *O&M-agreement* en is marktconform. Die marge wordt enkel toegekend als de beschikbaarheid 90 % bedraagt. Als de geplande beschikbaarheid onder de 65 % ligt, krijgt ENGIE geen marge. Daartussen is er een *sliding scale*.

La **présidente**: Nous devons rester concentrés sur les réponses.

01.21 Tinne Van der Straeten, ministre: Est-ce clair ou dois-je répéter?

La **présidente**: Poursuivez, madame la ministre, on vous écoute.

01.22 Tinne Van der Straeten, ministre: C'était une réponse pour M. Ben Achour. Je vais répéter.

L'O&M Agreement est le contrat entre Electrabel et le JV. NuclearSub: 50 % à l'État belge et 50 % à Electrabel – NuclearSub d'un côté et Electrabel de l'autre dans sa capacité d'opérateur.

Les tâches d'opérateur sont gérées par le contrat O&M tout comme les rémunérations pour leur responsabilité en tant qu'opérateur et de maintenance. Il y a une marge de 16,5 %. Certains trucs n'ont pas de marge. En général, c'est 16,5 %. Ceci est conforme au marché.

Je suis d'accord avec le premier ministre, Mme Marghem a fait la comparaison avec les marges du secteur de la distribution mais en l'occurrence on a pris comme référence des contrats semblables.

On ne s'est pas contentés de leur donner une marge de 16,5 %. On les a liés au taux de disponibilité. On dit à Electrabel qu'il peut avoir sa

01.22 Minister Tinne Van der Straeten: De *O&M-agreement* is het contract tussen ENGIE Electrabel en NuclearSub (voor 50 % in handen van de Belgische Staat en voor 50 % eigendom van ENGIE Electrabel), met aan de ene kant NuclearSub en aan de andere kant Electrabel in de hoedanigheid van operator. De opdracht van de operator wordt geregeld door de *O&M-agreement*. In dat contract wordt ook de vergoeding voor de *operation and maintenance side* bepaald.

De algemene regel is een marge

marge s'il a bien fait son boulot, notamment si le taux de disponibilité est de 90 % ou plus et, si la disponibilité est inférieure à 65%, alors il n'y a aucune marge.

(...)

Oui. Entre 65 % et 90 %, il y a un *sliding scale*. La marge dépend donc de la disponibilité des deux réacteurs. C'est ça l'*O&M-agreement*.

Il y a aussi une rémunération dans le CfD qui garantit la rentabilité de l'investissement, un IRR de base de 7 %. Là aussi, il y a un plus et un moins en lien avec le prix du marché. Si le prix est 30 % plus haut alors le moins élevé est à 6 %.

Je suis d'accord et, je vous l'avoue, c'est compliqué parce que nous avons voulu protéger les intérêts de l'État belge et lui éviter de payer trop, tout en garantissant une disponibilité forte.

Mijnheer Van Lommel, u zei dat u begrijpt dat het een *agreement* is en dat er *schedules* zijn, maar u vroeg of het nu over punten en komma's gaat. Het eenvoudige antwoord is ja, het juiste antwoord is *the devil is in the details*. Wat voor ons of voor Electrabel duidelijk is, zorgt soms toch voor discussies tussen beide partijen. Het zal sportief zijn om al die contracten gesloten te krijgen, maar ik heb altijd gezegd dat ik vertrouwen heb in een goede afloop.

Wat de investeringskosten betreft, is het CfD kostengebaseerd. U vroeg me of ik *out of the pocket* kan zeggen wat de enveloppe is. Wat daar gangbaar over gezegd wordt, is 1 tot 2 miljard, maar we weten dat nog niet. Dat hangt immers af van het actieplan dat de operator zal indienen bij het FANC en dat vervolgens door het FANC zal moeten worden goedgekeurd. In de initiële fase werken we met die provisionele *strike price*, die gebaseerd zal zijn op offertes en die in de *run phase* definitief zal worden op basis van de effectieve facturen.

Quid een volgende regering? Als uw vraag is of we ergens een passage in de tekst hebben opgenomen die iets voor een andere regering onmogelijk zou maken, dan kan ik antwoorden dat we dat niet gedaan hebben. We hebben een akkoord gesloten van tien jaar voor Doel 4 en Tihange 3. Waarom tien jaar? Ik heb al verschillende keren gezegd dat de normale periode een tienjaarlijkse herziening is. Voor een levensduurverlening zijn er een aantal voorwaarden, zoals een operator die daarvoor kandidaat is, een nucleaire capaciteit die daarvoor in aanmerking komt en die in overeenstemming is met wat internationaal vereist is op het vlak van veiligheid – regels die vastgelegd zijn door WENRA en die ook in onze nationale wetgeving te vinden zijn – en een overheid die zich daar achter schaaft.

We hebben in elk geval de capaciteit verlengd die kon worden verlengd. Met de andere centrales zijn er immers best wel wat problemen. Als we geen risico willen nemen met onze bevoorradingszekerheid, moeten we vooral verder met de capaciteit van de toekomst en moeten we dus van onze Noordzee de grootste duurzame elektriciteitscentrale maken.

Madame Marghem, concernant la transparence des documents, nous avons dit en début de séance que les *slides* que nous utilisons sont une sorte de *leeswijzer* de l'accord qui a été conclu. Nous allons vous

van 16,5 %, maar er zijn ook uitzonderingen. Dat is marktconform. Mevrouw Marghem heeft de vergelijking gemaakt met de distributiesector, maar in dit geval werd de benchmarking uitgevoerd ten opzichte van deze specifieke sector. Niettemin hangen de marges af van de beschikbaarheid van de reactors. Als het beschikbaarheidscijfer lager is dan 65 %, is er geen enkele marge. Ook in het CfD wordt er in een vergoeding voorzien om een rendabele investering te garanderen. We wilden de staatsbelangen zo goed mogelijk beschermen.

Pour parvenir à un accord final et définitif, certains ajustements demeurent effectivement nécessaires, mais le diable se cache parfois dans les détails. Néanmoins, je me suis toujours dite confiante sur l'issue positive de ce dossier.

En ce qui concerne les coûts d'investissement, le CfD est fonction des coûts. Quant à l'enveloppe, on mentionne des montants entre 1 et 2 milliards d'euros, mais le montant final dépendra du plan d'action que l'opérateur soumettra pour approbation à l'AFCN. Lors de la phase initiale, nous utiliserons un *strike price* provisionnel basé sur les offres, lequel deviendra définitif lors de la phase opérationnelle en fonction des montants réellement facturés.

Un accord de 10 ans a été conclu pour Doel 4 et Tihange 3. Cela correspond à la période de révision décennale. Quoi qu'il en soit, nous avons prolongé la capacité qui pouvait être prolongée. Pour les autres centrales, la situation est plus compliquée. Si nous ne voulons prendre aucun risque par rapport à notre sécurité d'approvisionnement, nous devons avant tout faire de notre mer du Nord la plus grande centrale électrique durable.

U zult alle vertrouwelijke documenten ontvangen, maar de handgeschreven juridische nota heb ik

transmettre ces documents sous forme de copie papier. Ces documents étant confidentiels, je compte sur vous pour respecter cette confidentialité. C'est nécessaire parce que les documents finaux doivent encore suivre.

Je ne peux, par contre, pas vous fournir de note juridique écrite à la main, car je n'en dispose pas, mais tout le reste sera transmis.

Concernant votre question de savoir si Electrabel est le seul opérateur, les centrales nucléaires Doel 4 et Tihange 3 sont à 90 % propriétés d'Electrabel et à 10 % de Luminus. Comme nous n'en sommes pas propriétaires, il ne nous était pas possible de lancer un appel d'offres pour l'exploitation de ces centrales. Si nous avions agi de la sorte, le PTB aurait sans doute été content car on aurait pu considérer cela comme une expropriation. Nous étions dans une course contre la montre pour avoir een werkelijke levensduurverlenging om in 2025 een doorstart te hebben van die twee eenheden.

Dès lors, nous avons choisi de ne pas nous placer sur un "uncharted territory".

En ce qui concerne Tractebel, c'est Electrabel qui reste l'opérateur. Pour faire fonctionner ces deux réacteurs, il est fait appel aux services de Tractebel. Pour nous, le savoir-faire présent chez Electrabel est primordial. Dans un passé assez récent, ainsi que je l'ai expliqué dans mon introduction, ENGIE Electrabel avait déjà manifesté l'idée de vendre Tractebel. Nous sommes d'accord, si cela devait arriver, pour que l'État belge jouisse d'un droit de préemption, afin d'assurer et d'ancrer les expertises nucléaires en Belgique.

En ce qui concerne la question de l'Institut des comptes nationaux, nous en avons parlé ce matin, notamment dans le cadre des questions posées par M. Ravyts, qui avaient également un lien avec la gestion du fonds Hedera, ses responsabilités et son inscription dans le budget de l'État. Ce matin, j'ai déjà dit que nous travaillions en étroite collaboration avec le SPF BOSA, la secrétaire d'État chargée du Budget ainsi que l'Institut des comptes nationaux pour ce qui concerne la mise en œuvre et les modalités y afférentes.

Ce qui est très important dans la gestion de ce fonds, c'est un *ringfencing* complet. Il s'agit de protéger ces montants dont a besoin l'État belge au service de la société et non pas uniquement d'ENGIE-Electrabel mais aussi du passif technique qui existe déjà et dont le coût grimpe jusqu'à 6,3 milliards d'euros. Ce sont des montants *overnight* qui doivent *in fine* avoir un coût nominal. On parle des 15 milliards pour tout ce qui est cap ENGIE-Electrabel, les coûts nominaux seront de 62 milliards et nous aurons donc le plus grand *cash out* à partir de 2050. Ce qui est très important, quand le fonds est géré et qu'il *opbrengt wat hij moet opbrengen*, c'est que ce montant n'est pas pris en *stoemelings* dans le budget. D'un côté, il y a un *ringfencing* pour l'État belge et de l'autre, il y a un *ringfencing* sur le contrôle des factures.

En ce qui concerne la liste des actifs européens qui restent chez Electrabel, Mme Marghem fait référence au projet Bianca. J'ai dit dans mon introduction que, dès le début, déjà en janvier, le but n'était pas d'avoir une société Electrabel avec uniquement des activités nucléaires et des centrales nucléaires sachant qu'il y en a sept dont cinq qui seront fermées et démantelées et deux qui produiront encore de l'électricité.

niet.

Electrabel is voor 90 % eigenaar van Doel 4 en Tihange 3 en Luminus voor 10 %. De Staat mocht dus geen offerte-aanvraag uitschrijven voor de exploitatie ervan. Wij zaten in een race tegen de klok.

Electrabel blijft de operator, en maakt gebruik van de diensten van Tractebel om de twee reactoren te doen draaien. ENGIE Electrabel heeft al met het idee gespeeld om Tractebel te verkopen. Als dat zou gebeuren, zou de Belgische Staat een voorkeurecht moeten hebben om de nucleaire expertise in België te verankeren.

Voor de implementatie van het Hederafonds werken we nauw samen met de FOD BOSA, de staatssecretaris voor Begroting en het Instituut voor de Nationale Rekeningen. We moeten die bedragen veiligstellen in het belang van de samenleving. Vanaf 2050 moet de grootste *cash-out* plaatsvinden. Bij het beheer van het fonds is het belangrijk dat de opbrengst ervan niet heimelijk in de begroting opgenomen wordt. De bedragen worden geoormerkt voor specifieke bestemmingen. Dat systeem van *ringfencing* geldt zowel voor de Staat als voor de controle op de facturen.

Zoals gezegd was het niet de bedoeling dat Electrabel vanaf januari alleen maar nucleaire activiteiten zou hebben. Aangezien er vijf van de zeven kerncentrales sluiten, dreigt Electrabel onvoldoende cash te genereren voor de financiering van zijn verplichtingen. De Europese activa moeten in handen blijven van Electrabel. Er is dus geen sprake van een operatie-Bianca, wat een nucleaire bad bank zou zijn; hier is dat niet het geval.

ENGIE Electrabel stelt momenteel de lijst van de Europese activa op en dat is gevoelige beursinformatie, net zoals het consolidatieschema. Wij zullen die informatie te

Elles ne généreront probablement pas ou risqueront de ne pas générer assez de cash pour financer toutes les obligations qui continuent d'incomber à Electrabel; d'où ce système selon lequel Electrabel reste une société forte qui conserve tous les *assets* européens. Les actifs européens restent chez Electrabel. Il n'est pas question d'une opération Bianca. Cela n'a rien à voir. Bianca était une *bad bank* nucléaire, ici, ce n'est pas le cas.

Il est trop tôt pour donner la liste des actifs européens car ENGIE-Electrabel est occupée à la dresser. Il s'agit en outre d'informations sensibles au niveau boursier, tout comme le schéma de consolidation avant et après la transaction. Cela ne signifie pas que nous ne pourrions pas les partager en temps utile. Ce travail s'effectue main dans la main avec la Commission des provisions nucléaires.

S'agissant de la *due diligence*, je me réfère au slide 9. S'agissant du *trading*, je me réfère au slide 44 dans lequel j'ai indiqué que le prix utilisé pour l'électricité est le *day-ahead hourly spot price*. Mais c'est sous révision, notamment avec la CREG. J'ai expliqué dans mon introduction que la manière dont nous allons vendre cette électricité et sur quel marché n'est pas anodine car cela peut avoir un effet sur le marché. Je ne voudrais pas me retrouver dans la même situation que l'Allemagne avec les *storage obligations* qu'elle a achetées et qu'elle a oublié de vendre.

Ce sujet doit être suivi de près mais aucune décision n'est encore définitive aujourd'hui. Nous nous concertons avec la CREG afin d'être les plus efficaces possible.

Le terme "green field" est utilisé pour un site qui n'est plus contaminé.

J'ai répondu pour les 42 milliards.

Mevrouw Dierick, we hebben vandaag geen indicatie dat de brandstof niet op tijd geleverd zal kunnen worden. De beste garantie dat de brandstof tijdig zal worden geleverd, is trouwens het feit dat er nog bestaande contracten zijn bij Synatom en dat de regeringscommissaris die mij en de Belgische Staat vertegenwoordigt bij Synatom, nog voor er sprake was van een eventuele levensduurverlenging, is opgetreden om te verhinderen dat die contracten opgezegd zouden worden. Bij de start van de regering was Synatom immers van oordeel dat de regering de kernuitstap zou bevestigen en dat die contracten niet meer nodig waren, maar in het regeerakkoord stond ook dat er op een bepaald moment een evaluatie zou gebeuren in het kader van de bevoorradingszekerheid. Die contracten zijn dus blijven bestaan, gelukkig maar.

Ik heb al geantwoord op vragen over de remuneratiemechanismen en de wetgevende trein.

Wat de staatssteun betreft, kan de procedure pas officieel worden genotificeerd als alle documenten finaal zijn, maar er zijn inderdaad al informele contacten met de Europese Commissie. Het gaat om omvangrijke documenten. We zullen dus het traject van vandaag – u toelichting geven en uw vragen beantwoorden – ook al op informele wijze met de Europese Commissie afleggen, zodat we indien nodig nog kunnen anticiperen op een aantal projecten.

zijn tijd delen, in overleg met de Commissie voor nucleaire voorzieningen.

Wat de handel betreft, wordt voor elektriciteit de *day-ahead hourly spot price* gebruikt. Dat wordt echter momenteel herzien, omdat de manier waarop deze elektriciteit verkocht wordt een effect kan hebben op de markt. Net zoals Duitsland wil ik geen *storage obligations* kopen en dan vergeten ze te verkopen. We plegen derhalve overleg met de CREG.

De term *green field* verwijst naar een site die niet langer vervuild is.

Pour répondre à Mme Dierick, à l'heure actuelle, aucun élément nous incite à penser que le combustible ne pourra pas être livré à temps. La meilleure garantie à cet égard est d'ailleurs l'existence de contrats en cours chez Synatom, dont le commissaire du gouvernement qui me représente et qui représente dès lors l'État belge au sein de Synatom a empêché la résiliation avant même qu'il ne soit question d'une éventuelle prolongation de la durée de vie.

J'ai déjà répondu à des questions sur les mécanismes de rémunération et sur la législation. Quant aux aides d'État, la procédure ne pourra être officiellement notifiée que lorsque tous les documents seront finalisés. Cependant, des contacts informels existent déjà avec la Commission européenne,

Je pense que j'ai déjà répondu à la plupart des questions de M. Bruyère.

En ce qui concerne les montants pour les études LTO, je voudrais encore ajouter que *Lifetime Extension* est un projet industriel d'une très grande envergure. Ce n'est pas quelque chose qui se fait du jour au lendemain. Cela nécessite pas mal de calibrage. Le mot "études" peut peut-être susciter un sentiment qui ne reflète pas la réalité. Par exemple, tout ce qui est étude de fuel. Avant de pouvoir commander le fuel, toute une étude doit se faire pour le meilleur calibrage du *core* ou *kern*. Cela prend du temps et cela a déjà été lancé en janvier de cette année. Ce n'est pas quelque chose que l'on doit faire aujourd'hui. Ces études préliminaires sont nécessaires pour le LTO.

Mijnheer Verduyck, wat uw vraag over de *strike price* betreft, zijn er vandaag simulaties beschikbaar en wordt er inderdaad gewerkt met modellen en prijscurves die daarin worden gestopt. Prijscurves zijn altijd een theoretische indicatie. In werkelijkheid is de situatie volledig anders. De simulatie die we maken, zal grotendeels afhankelijk zijn van de kosten van het actieplan dat wordt ingediend bij het FANC.

Hoe kunnen we toezien op die kosten en hoe doen we de ex-postcontrole? Bij de ontwikkeling van het CfD zullen er betalingen gebeuren in de ene en de andere richting wegens de complexiteit en die zullen afhankelijk zijn van 30 % hier en 30 % daar. Dat wordt een vrij complex model. Het is absoluut onze intentie een CfD-*counterparty* op te richten en daarvoor belangrijke bevoegdheden te leggen bij de CREG. Die heeft immers ervaring met CfD's en controle van kosten voor nucleaire energie en ervaring met het uitvoeren van betalingen en met het beheer van fondsen ter zake. Ik denk hierbij aan fondsen in het kader van de federale bijdrage.

Mijnheer Leysen, de bedragen van 30, 13 en 86 miljoen euro via de aanpassingsbladen in de begroting betreffen een prefinanciering. Bij LTO *restart date* (...) Als NuclearSub wordt opgericht, wordt 50 % terugbetaald.

01.23 Robin Bruyère (PVDA-PTB): Madame la ministre, j'ai une question très précise. J'ai entendu aujourd'hui un chiffre qui n'était pas le vôtre, certains collègues évaluant le *strike price*. Je comprends que c'est compliqué, qu'il faut évaluer le coût final des travaux, etc. Mais je suppose que vous disposez maintenant plus ou moins d'une estimation.

Certains affirment que ce prix se situe entre 60 et 75 euros le mégawattheure. Qu'en dites-vous?

01.24 Tinne Van der Straeten, ministre: Je ne veux pas donner un chiffre, car il sera basé sur les coûts d'après le plan d'action de l'AFCN. Tant qu'un plan d'action n'a pas été approuvé, je ne peux pas donner de chiffres. Un travail a été fait en parallèle de ce plan d'action, avec notamment la modification de l'arrêté royal WENRA, où devait être inscrite la possibilité de faire les travaux trois années après LTO-*restart date*.

au cours desquels nous fournissons des explications et répondons aux questions.

Wat de bedragen voor de LTO-studies betreft, is *Lifetime Extension* een grootschalig industrieel project. Het woord 'studies' kan verkeerd begrepen worden. Vooraleer de brandstof besteld wordt, moet er bijvoorbeeld een studie uitgevoerd worden. Die werd in januari van dit jaar opgestart. Deze voorstudies zijn noodzakelijk voor de LTO.

Il existe en effet des simulations relatives au *strike price*. Notre simulation dépendra en grande partie du coût du plan d'action soumis à l'AFCN. Lors du développement des *contracts for difference* (CfD), des paiements auront lieu dans un sens et dans l'autre. Il s'agira d'un modèle complexe. Nous voulons mettre en place un CfD-*counterparty* et donner des compétences à la CREG à cet effet.

Les montants de 30, 13 et 86 millions d'euros concernent le préfinancement. Lors du LTO *restart date* en tant que *nuclear sub*, 50 % seront remboursés.

01.23 Robin Bruyère (PVDA-PTB): Ik heb gehoord dat de *strike price* op 60 à 75 euro per MWh geraamd wordt. Bevestigt u dat?

01.24 Minister Tinne Van der Straeten: Ik wil geen cijfer opgeven, want het bedrag zal gebaseerd zijn op de kosten. Het actieplan moet goedgekeurd worden door het FANC. Er lopen onderhandelingen met Electrabel over

Toute une série de concertations se font entre l'AFCN et Electrabel en tant qu'opérateur pour décider de manière détaillée de quels travaux, quand, comment, quoi, etc.

Mais j'ai aussi expliqué que, comme pour tous les autres projets, le problème de l'inflation et des surcoûts se pose. Ce matin, en commission, ceci a d'ailleurs été qualifié d'accident par une de vos collègues.

01.25 Bert Wollants (N-VA): Mevrouw de minister, we moeten een aantal zaken nog verder in detail bestuderen zodra we over de teksten beschikken. Het is me nog niet duidelijk hoe de overheid de aandelen van NuclearSub zal verwerven. Moet de overheid de totale waarde van alle assets ervan betalen, enkel de investering van de LTO of nog iets anders?

De hoogte van de *strike price* heb ik niet zelf uitgevonden, maar is rechtstreeks afkomstig van de vergadering die we op 4 juli met u hadden, mevrouw de minister. Die vergadering is te herbekijken. Als men dus geen bedrag heeft gehoord van de minister, kan men toch een bedrag horen van diezelfde minister in een andere vergadering. Of dat het uiteindelijke bedrag wordt, is nog een heel andere vraag.

01.26 Minister Tinne Van der Straeten: Mijnheer Wollants, we hebben afgesproken dat we op zich niet zullen betalen voor de kerncentrales, maar wel voor de onderdelen die ENGIE anders zou verkopen. ENGIE was van plan om de twee betreffende kerncentrales te sluiten en een aantal onderdelen ervan te verkopen, bijvoorbeeld een alternator. Een pittig gespreksonderwerp was de waarde van de reserveonderdelen: hebben die een waarde of niet? Ze hebben misschien nu opnieuw een waarde gekregen. Daarvoor hebben we ook maximumbedragen afgesproken. We kunnen daarop later nog terugkomen.

01.27 Marie-Christine Marghem (MR): Madame la présidente, je remercie la ministre pour cette première volée de réponses. Je ferai en sorte de consulter les documents qui nous seront remis. Je reverrai l'ensemble des débats afin d'éclairer les éventuelles opacités qui subsisteraient. Intuitivement, j'en ai quand même épinglé quelques-unes.

Président: Christian Leysen.

Voorzitter: Christian Leysen.

De **voorzitter**: Mevrouw de minister, bedankt voor al uw antwoorden en informatie.

Het incident is gesloten.

L'incident est clos.

De openbare commissievergadering wordt gesloten om 17.26 uur.

La réunion publique de commission est levée à 17 h 26.

een precieze omschrijving van de werken. De inflatie leidt eveneens tot meerkosten.

01.25 Bert Wollants (N-VA): On ne voit pas encore clairement comment les pouvoirs publics vont acquérir les actions de NuclearSub. Le montant du prix d'exercice provient d'une séance avec la ministre qui a eu lieu le 4 juillet 2023. Quant à savoir s'il s'agit du montant final, c'est une autre paire de manches.

01.26 Tinne Van der Straeten, ministre: Il a été convenu que nous ne paierons pas pour les réacteurs nucléaires en tant que tels, mais bien pour les pièces de rechange qu'ENGIE Electrabel vendrait par ailleurs. La valeur des pièces de rechange a fait l'objet d'une discussion animée. Nous sommes également convenus de montants maximums à cet égard.